LETO IV. ŠT. 3 (148) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 21. JANUARJA 1999

NOVI GLAS

SETTIMANALE
SPEDIZ. IN A.P. - 45% - ART. 2 COMMA
20/b LEGGE 662/96 - FILIALE DI GORIZIA
ISSN 1124 - 6596

CENA 1500 LIR / 0,77 €

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

MESEC DOBREGA TISKA

Vsako leto imamo januarja mesec našega dobrega tiska. Navadno smo pri tem poudarjali katoliški tisk, nekje govorijo o verskem tisku in podobno. Vsebinsko pa ta ali oni pridevnik ničesar ne dodaja ali odvzema, saj naš tednik vsekakor sledi že dolgoletni tradiciji, predvsem pa vodilom, ki so jih imeli naši povojni tedniki, od Slovenskega Primorca in Tedna vse tja do Katoliškega glasa in Novega lista. Pri vsem tem pa imamo v mislih tudi naše mesečnike, kot sta npr. Pastirček in Mladika. Pa še vse druge publikacije in tisk sploh, ki jih zlasti izdaja in širi Goriška Mohorjeva družba. Vse to pa je dragocen besedni zaklad narodne in kulturne biti slovenske narodne skupnosti na Primorskem.

"Kdo ne bere, kdo ne čuje, kako se po svetu godi?" je zapisal veliki Anton Martin Slomšek, ki bo letos prištet kot prvi Slovenec med blažene. In prav svetniški slovenski škof je bil tudi sam velik apostol pisane in tiskane besede. Tiste besede, o kateri je med drugim zapisal: "Slovenščina, mila beseda naše matere, naj nam bo ravno tako draga kakor zemlja, na kateri je naša zibel tekla..." A.M. Slomšek je bil že tudi pravi časnikar oz. publicist, saj je leta 1846 ustanovil in urejeval revijo Drobtinice, poleg tega še Družbo sv. Mohorja, ki je bila velik zgodovinski mejnik našega tiska sploh. Prav gotovo je lahko škof Slomšek tudi danes s svojim naukom o zvestobi veri in narodu kažipot času in prostoru, v katerem živimo.

Velikanski tehnični napredek naše dobe in celotnega 20. stoletja danes nudi ljudem nove, do včeraj neslutene možnosti komunikacije oz. telekomunikacije. Telefaks in elektronska pošta (E-mail) sta le dve najbolj razširjeni obliki sporočanja in dopisovanja. Radio in TV itak že dolgo opravljata kar se da priljubljeno vlogo seznanjanja in obveščanja poslušalcev in gledalcev. Kaj vse nam bo še prinesla bodočnost? Človek danes išče tudi v vesolju možnosti za stik, za komunikacijo z morebitnimi razumnimi bitji daljnih planetov. Prav pred kratkim so astronomi baje odkrili nov, naši Zemlji podoben planet v sicer danes nam nedosegljivi razdalji. Zaenkrat nam tu lahko pride na pomoč le Keplerjev "oculus mentis" (oko duha, razuma), ki je tako njemu kot drugim velikim zvezdoslovcem preteklosti omogočil pomembna odkritja.

Vseeno pa ohranja Gutenbergov tisk (tudi v najnovejši tehnologiji) svojo vedno aktualno vlogo. Prav zato pa mora vedno posredovati žive vrednote in ideale, ki so vredni človeka in njegovega dostojanstva, skupno z družbo, ki jo ljudje v vsaki zgodovinski dobi odgovorno oblikujejo.

ANDREJ BRATUŽ

KATOLIŠKI TEDNIKI TREH BENEČIJ

FEDERALIZEM DANES

Ob koncu prejšnjega leta so se uredniki katoliških tednikov iz Treh Benečij domenili za skupno objavo članka o federalizmu, ki naj bi tudi izšel v istem časovnem loku. Osnovni tekst je pripravil urednik videmskega tednika La Vita Cattolica msgr. Duilio Corgnali, ki je bil do nedavnega tudi predsednik vsedržavne zveze katoliških tednikov FISC. Z naše strani smo članek nekoliko dopolnili oz. priredili za tukajšnjo slovensko stvarnost danes. (Ured.)

Na splošno lahko navedemo razne druge oblike federalizma. Pri tem npr. sociolog Diamanti omenja razne pojave s tem v zvezi. Še posebej, ko je v Italiji ves govor o njem pravzaprav povzročilo negodovanje Severa skupno z vlogo Severne lige. Potem se je vse skupaj nekoliko poleglo. Sicer pa je o vsem tem veliko hipotez in razlag. Eni govorijo celo o federalizmu mest, dežel in pokrajin. Kako bo Evropa gledala na federalizem? Sama je sicer zrasla iz nekake pogodbe med nacionalnimi državami. Težko je nakazovati danes perspektive v tem smislu.

Tržaški župan Illy je v nekem intervjuju podal svoje osnovne misli o federalizmu. Meni, da sta podlaga tega subsidiarnost in avtonomija. Prvi pojem zaobjema neko pripravljenost na pomoč (ko npr. priskoči na pomoč višja ustanova, ko nižja česa ne zmore - država občini, Evropa posamezni državi). Z avtonomijo pa razume Illy čim večjo samostojnost in samozadostnost npr. občine in dežele (pokrajine so zanj nepotrebne). Država naj ima le najnujnejše, zunanjo politiko pa bi zaupali Evropski uniji, ki jo župan vidi kot konfederacijo držav.

Kaj je pravzaprav federalizem? Veliko se je o njem pisalo in razpravljalo, zlasti ob znanih dogodkih pri zvoniku sv. Marka v Benetkah in sploh ob različnih pobudah Severne lige. Nato je vse nekam zaspalo in danes izgleda govor o federalizmu že nekaj zastarelega. O vsem tem je tudi razpravljala nekdanja dvodomna parlamentarna komisija, ki ji je predsedoval sedanji vladni predsednik D'Alema. Tu je šlo predvsem za reformo ustave, ki danes pravi (čl. 5), da je italijanska republika ena ter nedeljiva, postala pa naj bi z reformo tudi federalna. Ti predlogi pa so zdaj obtičali v parlamentarnih predalih.

Duilio Corgnali nadalje piše, da je večina teh načrtov za reforme brez stvarne možnosti uresničitve. Negodovanje severnovzhodnih dežel ne zanima več nikogar. Aktualna je le debata o načinu izvolitve novega državnega poglavarja.

Seveda federalizem ni samo to. Mnogo so o njem pisali in razpravljali že v prejšnjih stoletjih politični misleci. Med temi je bil najbolj znan filozof Imanuel Kant, ki je pravzaprav res zadel bistvo samega pojma federalizma. Po njegovem gre za pogodbo (*foedus* - lat. pogodba, zveza) med ljudmi in pa tudi med skupnostmi. Moderni federalizem pa ima še mnogo teoretikov zlasti v ameriških politikih 18. oz. 19. stoletja (Hamilton idr.). Današnji čas ima tudi veliko zagovornikov tega sistema, po drugi strani pa imamo tudi v praksi že zgodovinsko veliko držav federalnega kova. Med temi recimo - poleg ZDA - Švico, Avstrijo, Nemčijo, danes še Belgijo, Španijo, itd. (prej še Jugoslavijo ali ZSSR).

Federalizem je danes predvsem uprt v Evropo. Vsi nekako pričakujemo, da bo nova politična Evropa res federalistična in torej kot taka priznala enako pravnost vseh svojih narodov. To si želimo tudi Slovenci v Italiji, ki prav v tem času pričakujemo izglasovanje zaščitnega zakona s strani rimskega parlamenta. In prav nova Evropa narodov in dežel bi najbolje izražala idejo federalizma tretjemu tisočletju naproti.

MRZLA PRHA NAS MORA ZDRAMITI

Ko smo slovenski kristjani v Italiji - in gotovo vsi naši ljudje dobre volje - še bili pod globokim vtisom poslanice papeža Janeza Pavla II. ob letošnjem svetovnem dnevu miru, smo že doživeli hladno prho. Zanjo je poskrbel državni pravdnik v Trstu s svojimi izvajanji na uradnem odprtju sodnega leta. Medtem ko je sveti oče spet imel za potrebno posvetiti posebno pozornost "etničnim skupinam in narodnim manjšinam" in je odrekanje temeljne pravice do njihovega obstoja označil za "eno najhujših oblik diskriminacije" in za "človeka nevredne zablode", je visoki predstavnik sodne oblasti izkoristil priložnost uradne slavnosti, da je po svoje razglabljal o problematiki slovenske narodne manjšine v Furlaniji-Julijski krajini (in zlasti na Tržaškem) ter delil nauke zakonodajalcem, ki ta čas naj bi v Rimu proučevali zakonski predlog o zaščiti Slovencev v Italiji.

"Zaželeno bi bilo, da po eni strani ne bi prišlo do steka norm - je med drugim dejal državni pravdnik - po drugi strani pa bi bilo zaželeno, da bi zakonodajalec znal razlikovati med jezikom kot atributom identitete (priimki, toponomastika itd.) in posrednikom kulture (šola, založništvo, gledališče itd.) ter med jezikom kot zgolj komunikacijskim sredstvom: gre za pojava, ki zaslužita različne ravni zaščite". Še prej pa je zahtevo slovenskih občinskih svetovalcev, da na sejah občinskega sveta v Trstu uporabljajo svoj materni jezik, kratkomalo označil za "netehtno in izzivalno".

Pisec teh vrstic je pripadnik tiste generacije primorskih Slovencev, nad katerimi je italijanska država izvajala nasilje, saj jim je ne le branila, da bi svoj materni jezik uporabljali, kaj šele gojili v šolah vseh vrst in stopenj. Za rabo ene same besede v maternem jeziku si bil izpostavljen šikanam in poniževanjem.

Tedaj predstavnikom države, kakršni so bili učitelji in profesorji, niti na kraj pameti ni prišlo, da bi "razlikovali med jezikom kot atributom identitete in posrednikom kulture ter med jezikom kot zgolj komunikacijskim sredstvom". Nihče od oblastnikov tudi ni najmanj razmišljal o "različnih ravneh zaščite", kot kvazipravno dlako cepi g. državni pravdnik.

DL / STRAN 2

VSEBINA

02 Vida Valenčič
IZKORIŠČANJE DRUŽBENEGA PROBLEMA

03 Ines Škabar / intervju
PROF. DR. FRANCE BERNIK

04 PAPEŽ OB SVETOVNEM DNEVU MIRU

06 Luisa Antoni
NASTOP GLASBENIKOV ALPE-JADRANA

07 Rafko Dolhar
V SENCI TAJNE SLUŽBE

07 Mara Černic
SO MLADI PROBLEM?

08 Ivan Žerjal
ŠE O VPRAŠANJU NARODNEGA DOMA

09 BLAGOSLOVITEV OLTARJA V BORŠTU

10 Danijel Devetak / pogovor
MOJSTER PETJA VICTOR SRUGO

12 Erika Jazbar
RECIPROČNOST "OROŽJE" MANJŠINE

12 Jurij Paljk
O ZEMLJI

13 Marjan Drobež
PRIZADEVANJA POLITIKE V SLOVENIJI

JANUAR
PODPIRAJTE DOBER TISK

SVET OKROG NAS

S 1. STRANI

MRZLA PRHA NAS MORA ZDRAMITI

V tistih časih se je celo zgodilo, da smo kot šestnajstletni in sedemnajstletni otroci lepega dne v spremstvu kraljevih orožnikov morali daleč od doma in obleči (slabo) vojaško obleko, saj smo sestavljali "posebne bataljone"; bili smo namreč "allogeni" oziroma "alloglotti", kot nekoliko bolj učeno pravi g. pravdnik. Ko so te fantiče kraljevi orožniki v tistih jutranjih februarskih urah leta 1943 mobilizirali v omenjene vojaške enote, so natančno vedeli, na katera vrata potrkati. Naši italijanski sovrstniki so namreč lepo ostali doma, kar pomeni, da so bili orožnikom na voljo natančni seznami. Povsem naravno je, da je zlasti ta rod primorskih Slovencev še posebej občutljiv, ko je govor o vprašanjih, ki zadevajo njihov materni jezik.

Mimo jezikoslovnega diskurza, ki ga je naredil g. pravdnik, pripadnike slovenske narodnostne skupnosti v Italiji zanima, da nam italijanska republika končno prizna temeljne pravice do obstoja in nadaljnjega razvoja ter da se prenehajo poskusi "oslabiti našo narodnostno identiteto", tako da ne bomo več "prepoznavni". Nič več, a tudi nič manj ne zahtevamo od tega, kar je republika že priznala nemški oziroma francoski jezikovni skupnosti znotraj svojih meja, in kar je v skladu z že odobrenimi evropskimi standardi ter kar izhaja iz od Italije sklenjenih mednarodnih sporazumov, med katere sodijo mirovna pogodba iz leta 1947, londonski sporazum leta 1954 in osimska pogodba iz leta 1975. Vse to je tudi sestavni del italijanskega pravnega reda.

Nas bo ta mrzla prha zdramila?

NOVOLETNO SREČANJE

"V VRSTAH SSk JE ŠE VELIKO ENERGIJE"

FOTO KROMA

V petek, 15. t.m., je bilo v znani gostilni Sardoč v Prečniku tradicionalno novoletno srečanje Slovenske skupnosti, ki se ga je udeležilo veliko število uglednih gostov ter članov, somišljenikov in prijateljev slovenske stranke.

Še posebej ugledna gosta sta bila predsednik Državnega zbora republike Slovenije Janez Podobnik in predsednik deželnega sveta Furlanije-Julijske krajine Antonio Martini, ki sta - po uvodnem pozdravu devinsko-nabrežinskega župana Marina Voccija - v pozdravnih nagovorih poudarila predvsem pomen sodelovanja na političnem, gospodarskem in kulturnem oz. duhovnem področju.

V imenu SSk sta prisotne pozdravila deželni predsednik Bernard Špacapan in novi deželni tajnik Andrej Berdon. Ta je v svojem nagovoru omenil Masellijev osnutek za zaščito slovenske manjšine in še enkrat podčrtal pomisleke SSk glede nekaterih točk, kot so npr. določitev ozemlja, na katerem naj velja zaščita, odškodninski značaj zakona, pa tudi zajamčeno zastopstvo, ki je - je dejal - visok civilizacijski dosežek. Dalje je Berdon pozitivno ocenil sodelovanje med krovnima organizacijama Slovencev v Italiji, SSO in SKGZ, k temu pa je dodal, da je potrebna večja složnost tudi v politiki. Kar se tiče stranke SSk, je še dejal Berdon, je v njenih vrstah kljub nedavnim neuspehom "še veliko energije, politične strasti in veselja do politike, do spontanega delovanja za dobrobit naših ljudi in za uveljavljanje vrednot sožitja in demokracije". Zato stran s pesimizmom, uveljavi naj se zdrava in poštena volja do dela in naj se v vrste SSk povrne navdušenje!

Srečanje je popestril nastop moškega zbora Fantje izpod Grmade pod vodstvom Iva Kralja.

IŽ

STISKE PRISELJENCEV TUDI VIR KRIMINALA

MILAN: GROBO IZKORIŠČANJE DRUŽBENEGA PROBLEMA

VIDA VALENČIČ

V zadnjih tednih je v prestolnici Lombardije privrela na dan problematika tega stoletja: priseljenstvo in pomanjkanje integracije. Na televizijskem ekranu, na prvih časopisnih straneh in na radijskih valovih so se zvrstile vesti o primerih ropov, o prodaji mamil, prostituciji in nazadnje ubojih. Taka dejanja so seveda vredna najostrejše obsodbe in najostrejše kazni, predstavljajo pa le vrh iceberga, ki je s svojo velikostjo prisoten v malodane vseh večjih (in bogatejših) evropskih državah. V Nemčiji živi na tisoče priseljenih Turkov in Kurdov (in prav zaradi tega si Nemčija ni mogla dovoliti prevzema kurdskega voditelja Ocalana); v Francijo, nekdanjo kolonialistično silo, se stalno vseljujejo Tunizijci, Maročani in Alžirci, francoska desnica z Le Penom na čelu pa besni. Velika Britanija je polna državljanov temnejše polti in čokoladnih oči; verjetno je to tudi država, ki je bolj kot vse druge znala dejansko sprejeti Indijce v svojo družbeno strukturo.

Italija torej nikakor ni osamljen primer, kot bi se lahko zdelo po besedah vseh alarmistov. Milan je vsekakor nasičen s t.i. mikrokriminaliteto (predvsem ropi), za katero ne zna najti rešitve, predvsem ker je rešitev zanj vezana na rešitev splošnega problema in to na vsedržavni ravni. Milan tako kot Rim in tako kot Turin ali pa Bari. V italijanska mesta navali večje število priseljencev in, ne zakrivajmo si oči, večina je ilegalnih. Če pač bežiš iz neke kritične situacije, predvsem seveda iz države v vojnem stanju, pa tudi iz države v hudi politični krizi (kot je npr. Alžirija), si enostavno ne moreš dovoliti uradnosti oz. vizuma. Čemur smo priča v Milanu, je izbruh vseh problemov, ki so vezani na prihod v neko tujo državo, ki te ne sprejme in v katero se nikakor ne moreš integrirati. In potem si brez strehe nad glavo (zato so priseljenci okupirali zapuščene tovarne), brez lire v žepu (zato postaneš lahka žrtev vseh kriminalcev, ki te zapeljejo na kriva pota), brez nobenega razumevanja in podpore s strani italijanskih državljanov (zato priseljenci tičijo skupaj in zato obstajajo tudi konkretne težave pri sporazumevanju z državo). Ne more biti res, da je neki narod v celoti pokvarjen, v celoti vpeljan v kriminal. Res pa je, da predstavniki tega naroda na tujih tleh, z obupom v srcu, lahko zapadejo v to. Predvsem pa ni res, da so taka mikro- (ali pa makro) kriminalna dejanja pod izključno kontrolo tuje mafije in tujih organizacij. Passeurji, ki na nečloveški način in za bajne vsote prevažajo priseljence preko morja pa tudi preko nam bližjih gozdov na italijanska tla, so večkrat tudi Slovenci in Italijani, ne pa samo Albanci. V Italiji pa obstajajo (domače) organizacije, ki se poslužujejo priseljencev brez ficka v žepu za svoja dejanja. Gnila jabolka so povsod, v vsaki državi, v vsaki družbi.

Povsem neodgovoren pa je razplet političnih reakcij, katerim smo priča v zadnjih dneh. Opozicija je takoj zajahala tega konja in krivila vlado za vse te probleme. Problemi pa se nikakor niso rodili v obdobju, ko imamo v Italiji levosredinsko vlado, pač pa so enostavno rezultat neke globalne, večletne faze, v kateri je današnja Evropa. D'Alema je v veliki zagati. Problem varnosti je prevelikega pomena, zato se bo z njim moral spopasti. Obstajajo pa velika razhajanja na političnem spektrumu, zaradi katerih bo pot do reševanja teh problemov zelo vijugasta in dolga. Desnica krivi notranjega ministra Roso Russo Jervolino, da "se obnaša kot predstavnica Karitas", levica pa se zgraža nad popolno ozkoglednostjo in pomanjkanjem solidarnosti, ki sta jo pokazala Berlusconi in Fini. Da ne govorimo o Bossiju, ki je itak farsa.

Na koncu pa še stavek, ki ga je izrekel guverner Italijanske banke Fazio: "Brez priseljencev bi italijansko gospodarstvo zašlo v krizo. Že picerije bi morale zapirati, to pa zato, ker veliko število picarjev sploh ni Italijanov. Obstaja veliko število del, katerih Italijani nočejo opravljati. Treba bo seveda najti konkretne rešitve za to problematiko, vsekakor pa ne moremo zapreti meja."

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

SLOVENIJA IN TUDI NAŠA MANJŠINA POTREBUJETA JASNEJŠO STRATEGIJO

V nedavnem televizijskem pogovoru je predsednik države Slovenije Milan Kučan med drugim opozoril, da Sloveniji primanjkuje jasne in trdne strategije. Zadnje čase je namreč vse bolj opaziti manjšo prodornost matične domovine v nasprotju s prvimi leti po osamosvojitvi. Strategija preprosto pomeni, da ima narodnostna ali državna skupnost začrtane cilje vsaj nekaj let za naprej. Daleč najslabša možnost je, v kolikor jasnih ciljev za prihodnost ni. V tem primeru se uveljavi življenje iz dneva v dan, od danes do jutri. Seveda strategija niso le lepo zamišljeni cilji, ki bi bili nedosegljivi. Pod strategijo imamo v mislih predvsem premišljene poglede na stvari, ki jih želimo uresničiti v bližnji oziroma daljni prihodnosti. Tako se je predsednik Milan Kučan obregnil ob dejstvo, da Slovenija sicer zares tehtni cilj, se pravi približevanje k Evropi, razume preveč nalahko in poenostavljeno. Skratka, da bi Slovenija uspešno načrtovala svojo prihodnost, mora uresničiti celo vrsto zadev. Najprej boljši in iskrenejši dogovor vseh političnih sil o nuji same strategije. Dalje večjo učinkovitost demokratičnih institucij in mehanizmov, ki naj ne bodo v zaostanku za zahtevami časa. Večjo vlogo na mednarodnem prizorišču s poudarkom na odnostu s sosednimi državami. Boljšo pripravo na soočanje z brezposelnostjo in ne nazadnje jasnejše pojme o odnosih s Slovenci v zamejstvu in po svetu.

Kako pa je s strategijo v naši manjšini? Se sprašujemo, kako bomo pričakali leto 2005? Bomo še naprej politično razdrobljeni? Bo za nas manjšina v prvi vrsti narodnostna kategorija, bo del večinskega naroda ali pa bo naša lastna vloga nedorečena in v ničemer posodobljena? Se bomo odločili za izdatnejše sodelovanje med različnimi manjšinskimi življenjskimi in političnimi izkušnjami ali pa bomo to sodelovanje prepustili slučaju? Kakšen bo v naslednjih letih naš odnos do jezika, do šole, do stikov z matičnim narodom? Kako vidimo sebe leta 2005 v novi Evropi? Je in bo za nas Evropa dodatna spodbuda in jo bomo aktivno soustvarjali? Kako bo slednjič z našim odnosom do zaščitnega zakona, ki bo v vsakem primeru bistveno pogojeval naše življenje v prihodnjem desetletju? Kakšen bo naš odnos do matične države, ga želimo okrepiti, poglobiti, zavzeti v njem aktivnejše ali manj aktivno mesto? Verjamemo in bomo verjeli, da s svojim deležem bistveno prispevamo k prihodnosti celotnega slovenskega narodovega telesa ali se nam zdi takšen cilj prezahteven? Smo prepričani, da so se prelomne spremembe časa dovršile, ali pa smo mnenja, da se bodo še nadaljevale, in kako se bomo nanje pripravili? Vsa ta in podobna vprašanja so tista, ki sodijo v območje strategije. So izzivalna, vendar se le z njimi lahko opredelimo za skupnost, ki aktivno ustvarja svojo prihodnost kakor tudi prihodnost drugih. Le z lastno strategijo soustvarjamo svet prihodnjih dni. Tako, kot to velja za Slovenijo, Italijo in vse države ter skupnosti Evrope in vsega sveta.

Naročnike in vse bralce obveščamo, da smo zaradi naraščanja stroškov pri izdajanju časnika sklenili rahlo zvišati naročnine za tujino. Naročnine za leto 1999 bodo naslednje:

NAROČNINE 1999

ENOLETNA ZA ITALIJO IN SLOVENIJO	70.000 LIR
ENOLETNA ZA TUJINO	110.000 LIR
ENOLETNA PO LETALSKI POŠTI	140.000 LIR

Naročnike in bralce prosimo za razumevanje in jim priporočamo, naj čimprej poravnajo naročnine in tudi pridobijo nove naročnike.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL 0481 533177
FAX 0481 536978
E-MAIL noviglas@tmedia.it
34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL 040 365473
FAX 040 775419
E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA
IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000, INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493
CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

INTERVJU / PROF. DR. FRANCE BERNIK

"ČUTIM SE POVEZANEGA Z MEDITERANSKIM SLOVENSTVOM"

INES ŠKABAR

Slovenska akademija znanosti in umetnosti, SAZU, je konec lanskega novembra praznovala šestdesetletnico obstoja. Najvišji nacionalni znanstveni in umetnostni ustanovi na Slovenskem že skoraj sedem let predseduje akademik prof. dr. France Bernik, po stroki literarni zgodovinar, ki je večji del svojega bogatega raziskovalnega dela usmeril v preučevanje slovenske književnosti 19. in 20. stoletja, zlasti slovenske moderne in Cankarjeve umetnosti. Prof. dr. France Bernik je bil za predsednika Akademije izvoljen 14. maja 1992, štiri leta kasneje, maja 1996, pa so ga člani SAZU zaradi uspešnega in plodnega vodenja te ugledne znanstvene in kulturne ustanove ponovno imenovali na predsedniško mesto. Ob pomembnem jubileju Slovenske akademije znanosti in umetnosti smo dr. Franceta Bernika obiskali v prostorih SAZU tik pred božičnimi prazniki in ga zaprosili za pogovor.

FOTO M. KRANJEC / MAG

Bi nam lahko v glavnih potezah orisali zgodovino Slovenske akademije znanosti in umetnosti ter zgodovino njene predhodnice Academiae Operosorum?

Za predhodnico Slovenske akademije znanosti in umetnosti velja Academia Operosorum, ustanovljena leta 1693 v Ljubljani. Gre za družbo kranjskih visokih posvetnih in cerkvenih dostojanstvenikov, predvsem pravnikov, pa tudi teologov in zdravnikov, ki so spočetka delovali bolj v zaprtem krogu, potem so stopili v javnost. Ta akademija se je osredotočila predvsem na univerzalna vprašanja, tudi njen razpravljalni jezik je bila latinščina. Delovala je do okrog leta 1725, njena velika zasluga pa je, da je odprla vrata baročni umetnosti na Slovensko, tako da je ta umetnost - iznajdba italijanskega duha - postala tudi pobuda za ustvarjanje na Slovenskem, predvsem v arhitekturi, slikarstvu, kiparstvu, delno v književnosti. Pridige Janeza Svetokriškega, ki jih Akademija izdaja te dni in predstavlja slovenski javnosti, sodijo v ta čas. Seveda pa Academia Operosorum ne bi bila mogoča, če se že pred tem, v drugi polovici 17. stoletja, ne bi na Slovenskem razvile topografske, zgodovinske in druge vede, omenim naj v tej zvezi zlasti Janeza Vajkarda Valvasorja in Schönlebna. Academia Operosorum je obstajala krajši čas, obnovila pa se je v dobi razsvetljenstva, leta 1779. Njeni člani so bili naši razsvetljenci Blaž Kumerdej, Anton Tomaž Linhart, Marko Pohlin, Jurij Japelj, Anton Makovic in drugi. Ta akademija, obnovljena "Akademija delavnih" je bila razsvetljenska po svetovnonazorski usmeritvi, sicer pa slovenska po tematiki delovanja. Ukvarjala se je s slovenskim jezikoslovjem, pravopisom, slovnico, pa s prevajanjem Svetega pisma, ob tem z drugimi jeziki, filozofijo, pravom in medicino. Tudi ta obnovljena akademija ni delovala dolgo časa, vendarle je nekako nadaljevala diskontinuiteto razvoja, dokler ni bila v 20. stoletju, tik pred drugo svetovno vojno, ustanovljena Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani.

V vrstah Slovenske akademije znanosti in umetnosti najdemo od njene ustanovitve dalje najpomembnejše predstavnike znanstvenega in humanističnega sveta na Slovenskem: bi lahko našteli nekaj najvidnejših osebnosti, ki so tej ustanovi dale svoj pečat in v njeni bogati zgodovini zapustile trajne sledove? Zanimalo pa bi nas tudi, kateri so bili po Vašem mnenju prelomni trenutki v dolgoletnem delovanju Akademije.

Akademija je najdaljše obdobje svojega obstoja doslej preživela v drugi Jugoslaviji, od leta 1945 do 1990 oziroma 1991 leta v razmerah enostrankarskega, to je totalitarnega političnega sistema, zato niso najmočnejši pečat Akademiji dale osebnosti, temveč vladavine in družbenopolitični sistemi, zlasti tisti povojnega obdobja. Če pa že iščemo prelomne točke v zgodovini Akademije, potem jih vidimo najprej v njenem nastanku, leta 1938, ko je njen prvi predsednik postal slavist - jezikoslovec Rajko Nahtigal, nato v letu 1945, ko je nastala Federativna Ljudska Republika Jugoslavija in se je Akademija znašla v povsem novih, zanjo manj ugodnih razmerah, vodil pa jo je France Kidrič, literarni zgodovinar; kot tretjo prelomno točko, najbolj pomembno, najbolj radikalno, bi omenil nastanek neodvisne in samostojne slovenske države leta 1991 in novo vodstvo Akademije od leta 1992 naprej. Naj v tej zvezi posebej podčrtam, da se je Akademija močno angažirala v junijsko-julijski vojni za Slovenijo leta 1991, kar je v slovenskem zamejskem prostoru manj znano. Dne 28. junija je bila ob napadu Jugoslovanske armade na Slovenijo sklicana izredna seja predsedstva, ki jo je vodil glavni tajnik akademik Janez Batis. Skupaj s PEN-om, Društvom slovenskih pisateljev, obema univerzama in Slovensko matico je bil v akademijskih prostorih oblikovan poziv za mir in ustavitev napada, naslovljen na mednarodno znanstveno in kulturno skupnost. Naslednji dan, 29. junija, je Slovenska akademija znanosti in umetnosti poslala pismo evropskim in ameriškim akademijam znanosti o stanju v Sloveniji po napadu Jugoslovanske armade in izrazila popolno podporo slovenskemu predsedstvu, skupščini in izvršnemu svetu. Več članov Akademije je posredovalo pri uglednih tujih ustanovah in osebnostih, predsednik pri kardinalu Franzu Königu in Paulu Poupardu, podpredsednik Robert Blinc z nekaterimi dopisnimi člani iz ZDA in ameriškimi znanstveniki pri članih ameriškega senata in kongresa. V imenu ameriških slavistov in univerzitetnih profesorjev se je z več obvestili o realnem stanju v Sloveniji obrnil dopisni član Rado Lenček na predsednika, zunanjega ministra in kongres ZDA. Akademik Ivan Gams je pisal znanstvenikom v Evropi, Jože Trontelj ameriškemu predsedniku, zunanjemu ministru in veleposlaniku v Beogradu. Posebno zavzetost v boju za samostojnost Slovenije je pokazal dopisni član Rudolf Trofenik, ki je v imenu nemških dopisnih članov sestavil in poslal *Spomenico o dogajanju v Sloveniji* predsedniku Zvezne republike Nemčije in njenemu kanclerju.

Najvišja znanstvena in umetnostna ustanova na Slovenskem je šla tudi skozi tako imenovana "temna obdobja", s čimer je mišljen predvsem čas takoj po drugi svetovni vojni in konec sedemdesetih oziroma začetek osemdesetih let, ko je tedanja politična oblast posegala v delovanje SAZU. Kakšno držo je takrat obranila Akademija?

Od 1945. leta je bila Akademija podrejena vladi, saj je v celoti izgubila svojo avtonomijo. Predsedstvo in druge člane Akademije je potrjeval prezidij ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije, ki je potrjeval tudi statut Akademije. Tak ukaz je izdal prezidij leta 1948 in ob tej priložnosti sta bila iz članstva izključena akademika in ustanovna člana Leonid Pitamic in Aleš Ušeničnik. Ta groba kršitev civilizacijskih norm - zgodila se je prav v letu, ko so Združeni narodi sprejeli splošno deklaracijo o človekovih pravicah - je presenetila tudi Akademijo in ta se je takrat zavzela za izključena člana, posredovala je pri tedanji oblasti, vendarle brez uspeha. Novi zakon v naslednjem letu je še potrdil in stopnjeval odvisnost Akademije od oblasti. Vse povedano je seveda potem vplivalo na še večjo odvisnost Akademije od politike in oblasti, in to so zacementirali tudi naslednji zakoni o Akademiji.

Leto 1981 je za vsestranski razvoj akademije prav gotovo izrednega pomena, saj je bil takrat ustanovljen Znanstvenoraziskovalni center SAZU. Kaj bi nam lahko povedali o njegovem delovanju?

Konec leta 1981 je skupščina Akademije sprejela sklep o ustanovitvi Znanstvenoraziskovalnega centra, ne iz znanstvenih ali znanstvenoorganizacijskih razlogov, temveč po ukazu od zgoraj, v skladu s samoupravnim modelom političnega sistema, ki je tedaj vladal pri nas. Leto pred tem pa je bil zasnovan, in to je važno in omembe vredno, trajni raziskovalni program *Naravna in kulturna dediščina slovenskega naroda*. Znanstvenoraziskovalni center je skupnost humanističnih, družboslovnih, deloma naravoslovnih inštitutov in njegova poglavitna naloga je raziskovanje slovenske narodne samobitnosti oziroma istovetnosti v preteklosti in sedanjosti v vseh njenih pojavnih oblikah. Danes ima ZRC 15 inštitutov, en laboratorij in eno posebno raziskovalno enoto. Njegova vloga je resnično pomembna, naloga Akademije kot njene ustanoviteljice pa je, da spremlja delo Znanstvenoraziskovalnega centra, ga nadzoruje in preko upravnega odbora in znanstvenega sveta uresničuje izvajanje raziskovalnega programa naravne in kulturne dediščine slovenskega naroda.

Na skupščini maja 1992 ste bili izvoljeni za prvega predsednika SAZU v neodvisni republiki Sloveniji: kaj je za Vas osebno pomenilo to imenovanje in kako se je, gledano z Vašega predsedniškega zornega kota, spremenila vloga Akademije, odkar je Slovenija samostojna država?

Obdobje po letu 1992 je bistveno spremenilo vlogo in delo Akademije, predvsem smo po naših prizadevanjih in prizadevanjih tedanjega ministrstva za znanost in tehnologijo dobili leta 1994 novi zakon o Akademiji. Akademiji je bila spet vrnjena avtonomija, ki jo je izgubila leta 1945, spet je bila priznana za najvišjo nacionalno znanstveno in umetnostno ustanovo, kar je v resnici bila, in spet se je lahko posvetila svojemu glavnemu poslanstvu, to pa je spodbujanje, negovanje in pospeševanje vseh znanosti in vseh zvrsti umetnosti.

Kakšen je videti danes članski sestav Akademije? Zanima nas tudi, katera so tista najstrožja kakovostna in strokovna merila za sprejemanje novih članov.

Danes šteje SAZU 95 nacionalnih članov, od tega 72 rednih in 23 izrednih, hkrati ima 81 dopisnih članov. To so člani iz tujine, tudi člani slovenskega rodu, ki žive v tujini. Med dopisnimi člani je kar pet umetnikov oziroma znanstvenikov slovenskega rodu iz Italije. Štirje so v razredu za umetnosti: Pavle Merkù, Lojze Spacal, Boris Pahor in Alojz Rebula; eden je v razredu za zgodovinske in družbene vede, Jože Pirjevec. Merila za sprejemanje novih članov so natančno določena v zakonu o Akademiji. Za rednega člana je lahko izvoljen znanstvenik ali umetnik, ki je ustvaril posebno pomembna dela v svoji stroki; za izrednega člana tisti, ki je ustvaril pomembna dela na svojem znanstvenem ali umetniškem področju; za dopisnega člana tisti, ki ni državljan republike Slovenije, a izpolnjuje pogoje za rednega člana in ima hkrati zasluge za razvoj znanosti in umetnosti v republiki Sloveniji. Po novem zakonu postane redni ali izredni član lahko tudi tisti, ki je slovenskega rodu, a ni državljan republike Slovenije, če izpolnjuje najvišja strokovna merila, potrebna za izvolitev v članstvo.

Pred nedavnim ste ob neki priložnosti dejali, da - navajam po spominu - procesa globalizacije Vi osebno ne povezujete z grožnjo ali pa z nevarnostjo za našo nacionalno identiteto, temveč doživljate ta proces bolj kot motivacijo, kot spodbudo za naše večje nacionalno in drugačno samozavedanje, za krepitev naše nacionalne identitete...

Da, ob odkritju spomenika prvemu prevajalcu Dantejeve *Božanske komedije* Jožetu Debevcu 30. avgusta lani v Begunjah pri Cerknici sem dejal, da proces globalizacije ne pomeni zgolj grožnjo narodni istovetnosti, da bo pa proces nujno spodbudil naše globlje samozavedanje in okrepil našo težnjo po večji narodni pokončnosti v kulturi. Izjava je po eni strani realistična, ker upošteva stanje stvari, razvoj dejanskega dogajanja v svetu danes, po drugi strani pa je izraz velikega zaupanja, ki ga imam v ustvarjalni potencial slovenskega znanja in duha.

STRAN 6

BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA

OB BOGOSLUŽNIH BERILIH V LITURGIČNEM LETU A

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE, NEDELJO ZA NEDELJO

ZVONE ŠTRUBELJ

3. NAVADNA NEDELJA

V preteklih časih je ponižal Zabulonovo deželo in Neftalijevo deželo, v prihodnjih časih pa bo povzdignil pot ob morju, Transjordanijo, pogansko Galilejo. Ljudstvo, ki je hodilo v temi, je zagledalo veliko luč, nad prebivalci v deželi smrtne sence je zasvetila luč. (Izaija 8, 23 - 9,1)

Jezus je zapustil Nazaret in se nastanil v Kafarnaumu, ki leži ob jezeru, v Zabulonovi in Neftalijevi pokrajini, da se je izpolnilo, kar je bilo povedano po preroku Izaiju:... Ko je hodil ob Galilejskem jezeru, je zagledal dva brata: Simona, ki se je imenoval Peter, in njegovega brata Andreja. Metala sta mreže v jezero; bila sta namreč ribiča. Rekel jima je: "Hodita za menoj in naredil vaju bom za ribiča ljudi." Takoj sta pustila mreže in šla z njim. (Matej 4, 13; 18 -20)

BOG MISLI NAME, ZATO OBSTAJAM!

Francoski filozof in matematik Descartes ali Kartezij (iz lat. Cartesius) je prišel v zgodovino evropske civilizacije po sloviti formuli: Mislim, torej sem! Cogito, ergo sum! Človeka je opredelil kot bitje, ki je sposobno misliti. Približno dvesto let kasneje je protestantski teolog Karl Barth Descartesovi definiciji dodal samo eno črko, črko *r*, in s tem v polnosti izrazil človekovo najglobljo potrebo: biti ljubljen: "Cogitor, ergo sum!" Bog misli name, torej sem! Bog me opazi in me ljubi, zato obstajam. Od razuma, ki ga je zagovarjal Descartes, k srcu, k človekovi potrebi, da nas drugi opazijo, cenijo in imajo radi. Osnovna biblična trditev, ki jo srečamo na vseh straneh svetega pisma je, da je Bog tisti, ki naredi prvi korak. Njegova pozornost, njegova ljubezen, njegova iniciativa prehiteva človekovo misel na Boga in je pred vsakim vzgibom človeškega srca.

V začetku je bila Beseda. Bog spregovori prvo besedo, Besedo stvarjenja. On nagovori Abrahama in mu obljubi številno potomstvo. Kolikor je zvezd, toliko bo Abrahamovih potomcev v veri. Mojzesa nagovori iz gorečega grma. Goreči grm je podoba njegovega srca, njegove neugasljive ljubezni. Svojo besedo stoletje za stoletjem zaupa prerokom: Izaiju, Jeremiju, Ezekijelu, Ozeju, Amosu in drugim, ki so kakor goreče svetilke na poti izvoljenega ljudstva. Prerok Izaija zato pravi: "Ljudstvo, ki je hodilo v temi, je zagledalo veliko luč, nad prebivalci v deželi smrtne sence je zasvetila luč." V ognjenem stebru so Izraelci na poti iz Egipta v obljubljeno deželo videli božjo navzočnost. Bog, hiter kot svetloba, je šel pred njimi. Ta luč, o kateri prerokuje Izaija, je v polnosti zasijala v Jezusu Kristusu, napovedanem Mesiju, Odrešeniku.

V evangeliju ga srečamo ob Genezareškem jezeru, v Zabulonovi in Neftalijevi deželi, v pokrajini dveh Izraelovih rodov, zahodno in severno od Galilejskega jezera. Evangelist Matej s tem zelo jasno na Jezusa obrne Izaijevo prerokbo o knezu miru. Dodal bi rad še dve Izaijevi vrstici, ki sledita zgoraj citiranemu odlomku. "Vsak vojaški škorenj, ki hrupno koraka, in ogrinjalo, ki je prepojeno s krvjo, bo sežgano, bo hrana za ogenj. Kajti dete nam je rojeno, sin nam je dan. Oblast je na njegovih ramah, imenuje se: Čudoviti svetovalec, Močni Bog, Večni Oče, Knez miru." (Iz. 9, 4-5). Sami boste lahko ugotovili, da Izaijeve besede o detetu, Knezu miru, presegajo božično idilo, v katero jih ponavadi na zelo poenostavljen način vtaknemo. Knez miru, Jezus iz Nazareta, je takoj zatem, ko je končal boj s skušnjavami in s hudičem v štiridesetdnevnem bivanju v puščavi, stopil na križišča sveta in začel oznanjati: "Spreobrnite se, kajti približalo se je nebeško kraljestvo." Evangelist Matej nam ga namerno predstavi "ob poti k morju". Gre za veliko trgovsko pot, ki je od Damaska tekla proti vzhodu. Na tej karavanski poti, na svetovni prometnici, se zgodi nekaj veliko bolj važnega, kot je trgovina z blagom, danes bi rekli, ekonomija. V navezi s tem, kar smo imenovali osnovno trditev biblične vere, da je namreč Bog tisti, ki naredi prvi korak, da je njegova milost pred človekovim iskanjem Boga, se pred nami odpre prvi prizor božjega kraljestva: Jezus pokliče prve štiri učence, Simona in njegovega brata Andreja, Jakoba in njegovega brata Janeza. Jezus s tem obrne človeško logiko in ustaljeno navado, po kateri so na mestnih trgih, v sinagogah in na pomembnih križiščih potujoči učitelji (rabiji) govorili in iskali učence. Vedno je veljalo pravilo, da si je učenec sam izbral tega ali onega potujočega učitelja. Jezus naredi drugače. On sam ob pogledu na ribiča reče: "Hodita za menoj in naredil vaju bom za ribiča ljudi." Takoj sta pustila mreže in šla za njim. Prav tako je poklical Zebedejeva sinova in sta "takoj pustila čoln in očeta ter šla za njim."

Prvi prizor in prvo dejanje Kneza miru. Njegove zadnje besede izbranim učencem med zadnjo večerjo so bile: "Niste vi mene izvolili (kakor je bilo v navadi), ampak sem jaz vas izvolil in vas postavil, da greste in obrodite sad in da vaš sad ostane; tako vam bo Oče dal, karkoli ga boste prosili v mojem imenu. To vam naročam, da se ljubite med seboj!" (Jn 15, 16-17). Besede iz Jezusove oporoke, besede ljubezni. Na vseh križiščih sveta naj bi jih kristjani, Jezusovi učenci, oznanjali in zakričali svetu: Bog je ljubezen! Pred vsako mislijo, namenjeno njemu, pred vsako molitvijo, nas on sam prehiteva s svojo ljubeznijo. Cogitor, ergo sum! Bog me ljubi, zato obstajam! Božja ljubezen vzdržuje človeka in svet, zato lahko še obstajamo!

KRISTJANI IN DRUŽBA

NEKAJ MISLI IZ PAPEŽEVE POSLANICE OB SVETOVNEM DNEVU MIRU

ZA VSAKEGA POSAMEZNIKA GRE

O odmevni papeževi poslanici, ki nosi zgovoren naslov *Ob svetovnem dnevu miru*, smo že pisali, in vendar je prav, da objavimo tokrat nekaj misli, ki jih je sv. oče zapisal ob Novem letu v poslanico, katere srž je prav zavzemanje za vsakega posameznika in za človeške pravice.

SPLOŠNA VELJAVA ČLOVEŠKIH PRAVIC

Sv. oče se zavzema za splošno veljavnost in nedeljivost človekovih pravic: "Obramba splošne veljave in nedeljivosti človekovih pravic je bistvena za graditev miroljubne družbe in za celovit razvoj posameznikov, ljudstev in narodov. Zatrjevanje te univerzalnosti in nedeljivosti ne izključuje zakonitih kulturnih in političnih razlik pri uresničevanju posameznih pravic, da se le vedno spoštujejo merila, ki jih določa Splošna deklaracija za vse človeštvo."

PRAVICA DO ŽIVLJENJA JE NEDOTAKLJIVA

V nadaljevanju Janez Pavel II. piše o posameznih postavkah v Splošni deklaraciji, ki so danes najbolj kršene, in izrecno postavlja na prvo mesto pravico do življenja: "Na prvem mestu je temeljna pravica do življenja. Človeško življenje je sveto in nedotakljivo vse od spočetja do naravnega konca. »Ne ubijaj,« je božja zapoved in začrtuje tisto skrajno mejo, ki je nikoli ni dovoljeno prestopiti. »Neposreden in naklepen umor nedolžnega človeškega bitja je vedno težko nemoralno dejanje.« Pravica do življenja je nedotakljiva. To dejstvo zahteva pozitivno izbiro, izbiro v prid življenja. Razvoj kulture, ki sprejme to usmeritev, zajema vse življenjske okoliščine in zagotavlja varovanje človeškega dostojanstva v vsakem položaju. Resnična kultura življenja zagotavlja nerojenim pravico do rojstva, prav tako pa brani novorojenčke, zlasti deklice, pred zločinom detomora. Prizadetim osebam zagotavlja razvoj njihovih zmožnosti, bolnim in ostarelim pa primerno oskrbo."

V nadaljevanju poslanice se sv. oče dotakne tudi bolečega vprašanja genetskega inženiringa in se zavzema za to, da nobenega življenja ne bi ponižali na raven predmeta.

"NASILJE STA REVŠČINA IN LAKOTA!"

"Odločitev za življenje pomeni odklanjanje vsakega nasilja. To ima lahko najrazličnejše oblike: nasilje sta revščina in lakota, ki prizadevata toliko ljudi; nasilje so oboroženi spopadi; nasilje sta kriminalno razširjanje mamil in trgovina z orožjem; nasilje je brezobzirno uničevanje naravnega okolja. Pravico do življenja je potrebno v vseh okoliščinah podpirati in varovati s primernimi pravnimi in političnimi poroštvi. Nobena kršitev pravice do življenja ali dostojanstva posamezne osebe ni zanemarljiva."

VERSKA SVOBODA JE SRCE ČLOVEKOVIH PRAVIC

"Vera izraža najgloblja človekova hrepenenja, določa njegovo videnje sveta in uravnava njegove odnose z drugimi ljudmi. S tem odgovarja na vprašanje resničnega smisla življenja tako v njegovi osebni kot družbeni razsežnosti. Zato je verska svoboda prav v središču človekovih pravic. Njena nedotakljivost pomeni tudi to, da je treba drugi osebi priznavati celó svobodo, da sprejme drugo vero, če to zahteva njena vest. Vsakdo je namreč dolžan v vsaki okoliščini slediti svoji vesti in ga ni dovoljeno siliti, da bi ravnal proti njej. V nobenih okoliščinah in iz nobenih nagibov ni mogoče od nikogar zahtevati, da bi na silo sprejel določeno religijo. Splošna deklaracija o človekovih pravicah priznava, da verska svoboda vsebuje tudi pravico izražati svoje verovanje posamič ali skupaj z drugimi, javno in zasebno."

Sv. oče je tudi odločno zapisal: "Kar so večkrat ponavljali različni verski predstavniki, poudarjam tudi jaz: za uporabo sile ni mogoče nikoli najti utemljenega verskega opravičila, kaj šele, da bi sila prispevala k rasti pristnega religioznega čuta!"

PRAVICE NARODOV PRI ODLOČITVAH

"Znotraj mednarodne skupnosti gre narodom pravica, da sodelujejo pri odločitvah, ki utegnejo globoko spremeniti njihov način življenja... Iskanje narodne in mednarodne blaginje zahteva, da tudi na gospodarskem področju vsi dejansko uveljavijo svojo pravico do soodločanja pri stvareh, ki jih zadevajo."

O PRAVICAH MANJŠIN

"Ena najhujših oblik diskriminacije je odrekanje temeljne pravice do obstoja narodnostnim (etničnim) skupinam in manjšinam. To se lahko dogaja na različne načine: z zatiranjem, z nasilnim preseljevanjem ali pa s poskusom oslabiti njihovo narodnostno istovetnost, kar povzroči, da niso več prepoznavne. Ali je mogoče molčati spričo tako hudih zločinov proti človeštvu? Noben napor ne bi smel biti prevelik, ko gre za to, da se ustavijo takšne človeka nevredne zablode."

NAJMANJ DVATISOČ DVE LETI ALI NAJVEČ DVATISOČ PET LET

KDAJ SE JE JEZUS RODIL? (2)

STANKO ŽERJAL

Kaj nam pa utegnejo povedati pastirji o "sezoni" Kristusovega rojevanja? Spomladi in poleti so pasli črede na oddaljenih gmajnah, ko je bilo tam mnogo trave, zaradi kratkih noči manjša nevarnost volkov, zaradi oddaljenosti tudi zajamčena varnost obdelanih poljan pred vdorom živine na plemenitejši jedilnik poljščin. Po košnji travnikov in po žetvi na njivah v bližini obljudenih krajev so se črede s pastirji pomaknile v bližino vasi ali mest, kjer niso bile več v napoto obdelovalcem njiv ne izpostavljene volkovom in našle še dovolj nepokošene in nepopašene trave ali celo še kaj paberkov na požetih njivah. Jezus pa se je rodil v Betlehemu ali na njegovi periferiji prav takrat, ko so bili tudi pastirji že tam. To ni moglo biti ne spomladi in ne poleti, ampak le proti jeseni ali tik pred trgatvijo ali brž po njej. V trdi zimi ni bilo več paše, črede je bilo treba hraniti s senom iz senikov.

Preseneča nas visoka stopnja nosečnosti Božje Matere ob napornem potovanju. Ta okolnost dokazuje dvoje. Dokazuje, da je bil Jožef res tako vezan na sezonsko zaposlitev in sezonski zaslužek doma v Nazaretu, da si ni mogel privoščiti potovanja v nižji, zgodnji stopnji nosečnosti blažene Zaročenke, ko je bilo šele poletje ali pomlad. Prav tako je tudi vidno, da kljub visoki stopnji nosečnosti ni bilo več mogoče odlašati potovanja in roditi v Nazaretu in tvegati sankcionirano zamudo pri popisovanju. To se je sicer izteklo šele s koledarskim letom, toda nemogoče si je misliti, da bi bodisi v visoki nosečnosti bodisi z že rojenim otrokom podvzemali večtedensko potovanje peš v trdi zimi na pohodu in na povratku. Če bi potovali tako, da bi dospeli do Betlehema 24. decembra, bi niti ne našli več pastirjev na poljanah, ampak v zimskih stajah.

Modra kalkulacija je torej narekovala potovalni koledar tako, da odpotujeta takoj po premoru sezonske zaposlitve kje na koncu avgusta in da se vrneta vsaj kje sredi trgatve ali brž po njej, torej pred mrazom, dežjem, kratkimi nočmi in pravočasno za predzimsko rokodelstvo v nazareški srenji. Iz vsega povedanega vedno in vedno in ponovno priplava na dan mesec september. Skušnjava sili, da bi pobrskali po zgodovini, če so valovi zgodovine naplavili še katere druge pomembne dogodke v mesec september. V mesecu juniju strmim pred usodnim prodorom Turkov na Kosovem polju leta 1389, pa pred začetkom prve svetovne vojne pa pred Medjugorjem in je ta mesec posebej posvečen Presv. Srcu Jezusovemu in Bog ve še kaj utegne vsebovati junijska kronika. Mesec maj, ki je po človeški, to je cerkveni odločitvi, posebej posvečen češčenju Blažene Device Marije, je požegnan od Nje s prikazanji in presenetljivimi napovedmi v kraju Ghiaie di Bonate pri Bergamu leta 1944. Iz meseca septembra imam v mislih le prvi dan in prvi petek v mesecu leta 1939. Brž ko je s hribovsko okornostjo siknila tudi v moj takratni dom na Banjški planoti vest, da je obsedena pošast v Berlinu zakurila svetovni požar, sem takoj med zaupnejšimi farani vzkliknil: "Hudič bo vojno zgubil, ker jo je začel prav na prvi petek, to je dan, ki je posebej posvečen Presvetemu Srcu Jezusovemu. Jo bo zgubil," sem moral ponoviti skeptičnim poslušalcem.

Naj bi kdo mlajših raziskal v zgodovini še kaj znamenitega v imenovanih mesecih, zlasti za september!

Zakaj obhajamo spomin Jezusovega rojstva dne 25. decembra? Datum je zgolj konvencionalen, to je po dogovoru. V prvih stoletjih krščanstva so se dogovorili, da zavržejo poganski praznik Sonca in namesto tega malikovanja slavijo in praznujejo resnično nadnaravno Sonce, rojstvo Odrešenika, učlovečenje nadnaravne luči. Vprašujem pa se, ali niso morda takrat še poznali kako ustno izročilo, da je bil Kristus rojen v septembru, a niso vedeli dneva in so se zaradi te negotovosti po domače odločili za praznovanje v decembru. Mar samo v polemiki s poganstvom? Kaj pa, če so iz ustnega izročila slišali o septembru? Slišali ali ne, vede ali nevede: zadeli so "žebljico v glavico," bi rekel po Sovretu. Če se je Jezus rodil v septembru, je petindvajseti december dan in datum njegovega spočetja, dan učlovečenja. S tako mislijo vsaj jaz praznujem božični praznik.

KONEC

BOŽIČNICA ZBOROV GORIŠKEGA PASTORALNEGA PODROČJA

MIRENSKI GRAD V ZNAMENJU BOŽIČNE PESMI

Na Mirenskem Gradu je v nedeljo, 10. januarja, potekala tradicionalna, že 23. božičnica cerkvenih pevskih zborov Goriškega pastoralnega področja. Pobuda, ki se je bolj organizirano pričela že v letu 1977, se je tudi letos izkazala kot potrebna, saj se je prijavilo dvanajst pevskih zborov v raznih zasedbah. Prevladovali so mešani, nastopala pa sta še dva moška zbora in en dekliški.

Tudi letošnja gradenska božičnica je potekala po ustaljeni podobi: med redno popoldansko nedeljsko mašo so peli znane božične pesmi združeni pevski zbori, ki jih je vodil Aleš Rupnik, na orgle pa spremljala Mirjam Furlan. Sledil je nastop posamičnih pevskih zborov, ki so prišli iz naslednjih krajev: Šempeter, Renče, Temnica, Bilje, Štmaver, Branik, Opatje selo, Nova Gorica (Kapela), Osek, Miren. Zastopana je torej bila Goriška, pa tudi Vipavska dolina in Kras. Pevski zbori so po želji nastopali v prezbiteriju ali na koru, spremljani so bili s harmonijem ali z orglami, nekateri pa so peli à cappella. Tisti, ki že od začetka sledimo tej versko-kulturni manifestaciji, opažamo v primerjavi s preteklostjo kvalitetno rast večine pevskih zborov, izstopajo pa nekateri zbori iz večjih krajev, ki že dosegajo zavidljivo umetniško raven.

Seveda pa ni osnovni namen božičnice tekmovanje med posamičnimi zbori, marveč daje goriškim pevcem priložnost, da tudi na glasbeni ravni počastijo Novorojenega, saj bogastvo slovenske božične pesmi naravnost kliče po ovrednotenju in posredovanju tudi širšemu krogu poslušalcev. Sama božičnica pa mnogim cerkvenim pevskim zborom sploh daje edino priložnost, da se predstavijo tudi zunaj domačega kraja.

Na Goriškem pastoralnem področju že več let organizirajo tudi otroške božičnice. Zaradi velikega števila nastopajočih so se letos odločili za dve v nedeljo, 17. januarja, in sicer v Mirnu za dekanijo Šempeter ter v Biljani za dekanijo Nova Gorica.

MV

TEDEN MOLITVE ZA KRŠČANSKO EDINOST V SLOVENIJI

V nedeljo, 17. t.m., se je v Sloveniji z evangeličanskim bogoslužjem božje besede ob sodelovanju katoliške Cerkve začel teden molitve za krščansko edinost. Takšen teden s srečanji, bogoslužji, obiski med člani različnih krščanskih cerkva že vrsto let združuje in zbližuje v Sloveniji in po svetu krščanske cerkve. Za ekumensko zavest Cerkve na Slovenskem skrbijo razne revije, predvsem ekumenski zbornik *V edinosti*, ki ga izdaja Slovenski ekumenski svet od l. 1970 dalje. Ta svet deluje od l. 1965 in je ustanova Slovenske škofovske konference, ki povezuje ekumensko prizadevanje znotraj katoliške Cerkve. Na Slovenskem deluje še Svet krščanskih cerkva, ki organizira in povezuje katoliško, evangeličansko in pravoslavno Cerkev pri delu za edinost.

ZAČELA JE IZHAJATI V ŽUPNIJSKEM GLASILU OZNANILA

ZGODOVINA KOSTANJEVICE V SLOVENSKEM PREVODU

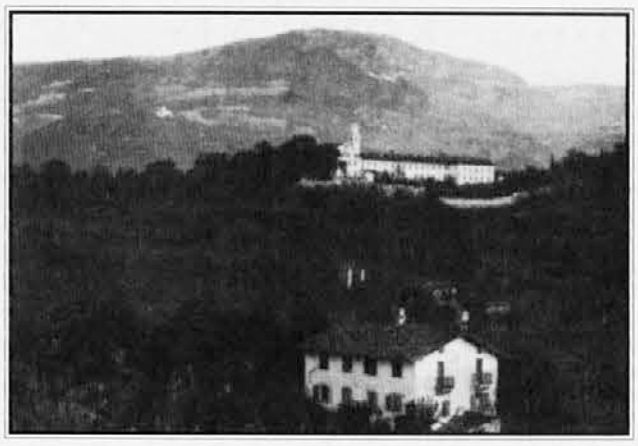

V *Oznanilih*, glasilu župnije Gospodovega oznanjenja Mariji na Kostanjevici v Novi Gorici, je pričela izhajati v slovenskem prevodu knjiga o zgodovini Kostanjevice in skupnosti patrov frančiškanov, ki prebivajo v tamkajšnjem samostanu.

Gre za dela frančiškana p. Chiara Vascottija, ki je izšlo leta 1848 v italijanskem jeziku. Pisec je bil rojen v Izoli leta 1799, umrl pa je leta 1860 na Kostanjevici, kjer je tedaj bival. Pregledna in pomembna knjiga, ki je izšla v Gorici, podrobno obravnava vso pestro in bogato zgodovino cerkve in samostana na Kostanjevici, in sicer od njunih začetkov pa do leta 1848, ko je izšla. Ko je slovenski jezikoslovec in pater frančiškan, ki je dvainštirideset let živel na Kostanjevici, v svojem *Cvetju z vrtov s. Frančiška* objavil delno priredbo prevoda omenjenega spisa, je avtorja imenoval Klar Vaskotti. V sedanjem prevodu pa ga pravilno imenujemo z italijanskim imenom in priimkom, "saj je treba zaslužnemu patru, ki je deloval na naši Kostanjevici, ohraniti pravilno italijansko obliko imena in priimka, saj ga tako piše tudi *Slovenski biografski leksikon*, čeprav se je sam podpisoval tudi v polatinjeni obliki Clarus.

Vascottijevo delo je bilo napisano pred 150 leti, zato je razumljivo, da je avtorjev slog romantično nadahnjen, posebej v začetnem delu v opisih pokrajine in naravnih pojavov na območju Kostanjevice. V slovenskem prevodu knjige bodo nekatere nebistvene odlomke izpustili, npr. začetna posvetila in še nekaj mest, ki nimajo s Kostanjevico in tamkajšnjimi frančiškani neposrednega stika.

Slovenski prevod omenjene knjige bodo v župnijskem glasilu objavljali nekaj let. Gre namreč za zajetno delo, ki ima kar dvesto strani. Časovno odmaknjene osebe in dogodke bodo pojasnjevali z dostavki ali opombami. Urednik *Oznanil*, glasila župnije Gospodovega oznanjenja Mariji na Kostanjevici v Novi Gorici, župnik p. Matej Papež, svetuje bralcem, "da glasilo z nadaljevanji shranijo zaradi dela domače zgodovine v knjigi frančiškana p. Chiara Vascottija."

M.

SVETNIK TEDNA

20. JANUARJA

SILVESTER ČUK

FABIJAN IN SEBASTIJAN (BOŠTJAN), MUČENCA

Če odprete knjigo dr. Nika Kureta Praznično leto Slovencev, boste zvedeli, da po ljudski veri spadajo svetniki, ki so na koledarju med 17. in 25. januarjem, med "sredozimce". V tem času naj bi zima dosegla sredino svojega "vladanja". Sredozimci v ožjem pomenu so le trije: sv. Boštjan, sv. Neža in sv. Vincenc. Današnji godovnik sv. Boštjan je že od nekdaj v družbi s sv. Fabijanom, čeprav svetnika v življenju nista imela nobene zveze. Druži ju le dan smrti ali prenosa v nov grob in skupno češčenje. Oba hkrati kličemo tudi v litanijah vseh svetnikov.

Fabijan je bil papež v letih od 236 do 250. Na Petrovem sedežu je nasledil sv. Antera. Zgodovinar Evzebij pripoveduje, da je namig za njegovo izvolitev prišel iz nebes. Fabijan je bil Rimljan, ki pa je bival na deželi. Ko je rimska krščanska občina pretresala, komu bi zaupala najvišjo službo v Cerkvi, se je prikazal Fabijan. Tedaj je od nekod priletel golob in se mu usedel na glavo. Zbrani, ki so Fabijana poznali kot odličnega kristjana, so v tem videli božji namig in ob živem odobravanju vsega zbora so ga posadili na papeški sedež.

Fabijan je modro vodil Cerkev. Preuredil je cerkveno vodstvo v Rimu. Sedmim diakonom, ki so skrbeli vsak za svoj del mesta, je dal pomočnike (subdiakone). Vsakemu okolišu je določil tudi zapisnikarja (notarja), da je urejal zapiske in zbiral poročila o mučencih. Vseh 14 let, kolikor časa je papež Fabijan vodil Cerkev, je le-ta uživala mir. Leta 249 pa je zavladal cesar Decij, ki je napredujoče krščanstvo imel za državi nevarno in ga je hotel zatreti. Prva žrtev njegovih proti kristjanom uperjenih zakonov je bil prav papež. Cesar mu je sodil sam 20. januarja 250. "Si ti rimski škof?" ga je vprašal. Ko je papež priznal: "Sem!", je cesar odločil: "Bil si!" in ga dal usmrtiti. Pokopali so ga v Kalistovih katakombah.

Za sv. Sebastijana, po naše Boštjan, imamo bolj malo zgodovinskih podatkov. Sv. Ambrozij je zapisal, da je bil rojen v Milanu; mučeniško krono pa je dosegel v Rimu. Rimski kronist je leta 354 zabeležil, da je njegov grob ob Apijski cesti in da je nad njim zidana lepa cerkev. Odkopali so njegov grob, ki s svojo preprosto obliko potrjuje domnevo, da je bil mučen okoli leta 250 (morda tudi kasneje).

Legenda, ki je bila napisana kmalu po letu 400, ve povedati, da je bil Sebastijan stotnik cesarske telesne straže in pogumen Kristusov vojak. Ko je cesar Maksimilijan (Dioklecijanov sovladar) zvedel, da je kristjan, ga je obsodil na smrt. Afriškim lokostrelcem je ukazal, naj Sebastijana gosto obstrele s puščicami, vendar ne v glavo ali v srce, ker je hotel, da umre počasne smrti. Ko je mučenec omahnil, so vojaki mislili, da je mrtev, in so odšli. Pobožna vdova Irena ga je napol mrtvega odnesla v svojo hišo in mu stregla, dokler ni okreval. Ko se je spet prikazal pred cesarjem, ga je ta dal s koli pobiti.

Sv. Boštjana so začeli zelo zgodaj častiti kot priprošnjika zoper kužne in nenadne nalezljive bolezni (ki človeka zadene kakor skrivaj izprožena puščica). Za zavetnika so si ga izbrali vojaki, lovci, livarji, kamnoseki, vrtnarji. Upodabljajo ga prebodenega s puščicami.

Boštjan je pri nas zelo pogosto ime, medtem ko je Sebast(i)janov na Slovenskem bolj malo. Prav tako redko slišimo ime Fabijan ali (na Primorskem) Fabio (Fabjo) kakor tudi Fabijana.

PISMO Z MADAGASKARJA

BOGAT OBRAČUN VDANEGA DELA ZA DRUGE (2)

PEDRO OPEKA

Stiske pa niso samo tu v glavnem mestu. Zato smo šli letos na podeželje, kjer smo v sodelovanju z vaščani zgradili tri šole in en dispanzer. Na jugovzhodu otoka (v okolici Vangaindrana) pa nadaljujemo s pomočjo od ciklona Gretelle prizadetim krajem. Do sedaj je bilo tam obnovljenih ali povsem na novo zgrajenih petnajst šol (letos pet). Trenutno pa sodelavci Akamasoe skrbijo za podhranjene otroke v treh centrih. Usposobili so tudi cesto v kraju Bevata, ki je bil do nedavnega popolnoma odtrgan od sveta. 162 družin se je naselilo v nove hiše. Ko gradimo hiše, pa ne smemo pozabiti na druge infrastrukture, kot so npr. ceste, pitna voda, dispanzerji, športni objekti, dodatni šolski prostori, primerna skladišča.

Število otrok hitro narašča. Tudi število šoloobveznih otrok se je letos precej povečalo. Tako smo zgradili dodatne šolske prostore (šest novih razredov) in sprejeli 23 novih učiteljev. Otroci so naša prva skrb. Kako jim omogočiti malo lepši jutri? Kje najti za mladino nove vire dohodkov, nova delovna mesta? Na vse načine se trudimo, iščemo in jih tudi sami ustvarjamo. Tako smo npr. povečali oddelek za mizarstvo v kraju Mahatazana in odprli nove prostore, kjer žene in dekleta pletejo, šivajo in izdelujejo zanimive stvari za na trg. Dve vasi, Mahatsara in Antolojanahary, sta dobili novi jedilnici; v Mahatazani imajo sedaj otroci nov vrtec.

Ljudje so še premalo osveščeni o veliki škodi, ki jo povzročajo vsakoletni požari. Država premalo naredi v tej smeri. Mi z naše strani rešujemo ta problem, kolikor se da, z osveščanjem ljudi in s pogozdovanjem. Letos so šolarji in vaške skupnosti posadili nad deset tisoč dreves (eukaliptusa in borovcev).

Poleg tega ne smemo pozabiti na duhovne vrednote, ki jih ljudje prav tako potrebujejo. Tako sta dve vasi, Manantenasoa in Mahatsara, dobili novi kapeli, kjer se bodo ljudje lahko zbirali k molitvi in poglabljali svojo vero.

In naši načrti za prihodnje leto:

- ker je trentuno še vedno veliko družin na "čakanju", želimo pomagati vsaj stotim družinam, da uresničijo svoje življenjske sanje in si zgradijo svoj "dom";

- v vasi Mahatsara želimo zgraditi nov dispanzer;

- v vaseh, kjer še nimajo pitne vode, želimo napeljati vodovod ali zgraditi velike cisterne za vodo;

- vas Andralanitra potrebuje nov otroški vrtec;

- v Mahatazani želimo povečati kamnolom, da zaposlimo nove ljudi;

- želimo urediti ceste, ki vodijo v vasi Bemasoandro, Mahatazana in Andralanitra;

- namen imamo tudi zgraditi štiri delavnice, kjer se bodo mladi lahko priučili za mizarje, varilce, vodne inštalaterje in podobno;

- v našem glavnem centru Andralanitra pa načrtujemo zgraditi gimnazijo, kjer bodo mladi lahko dokončali srednjo šolo.

Ko vam govorim o našem delu in načrtih, dragi prijatelji in dobrotniki, se vam želim iz srca zahvaliti za vse, kar ste naredili in pomagali do sedaj. Delo seveda še ni končano. Potrebno bo še veliko truda in vztrajnega dela. Zato vas vabim, da ostanete z nami tudi v prihodnje. S skupnimi močmi bomo lažje uspeli.

Želim vam veliko sreče v novem letu 1999.

KONEC

JUBILEJNO POTOVANJE Z NOVIM GLASOM

V SVETO DEŽELO IN NA GORO SINAJ

Romanje v Sv. deželo in na goro Sinaj bo
OD PETKA, 12. FEBRUARJA,
DO PETKA, 19. FEBRUARJA 1999.

Prijavljence obveščamo, da lahko dvignejo potovalke na naši goriški ali tržaški upravi. Naprošamo jih, naj čimprej poravnajo stroške potovanja!

• • • •

POLETNO POTOVANJE Z NOVIM GLASOM

NA POLJSKO IN V LITVO

OD 6. DO 14. JULIJA 1999

Na upravi Novega glasa sprejemamo vpisnine za poletno devetnevno potovanje na Poljsko in v Litvo. Potovanje je izredno bogato, polno naravnih, kulturnih, verskih in zgodovinskih zanimivosti.

KONCERTNA SEZONA GM V TRSTU

NASTOP GLASBENIKOV ALPE-JADRANA

LUISA ANTONI

Šola Glasbene matice v Trstu slavi letos okroglo devetdesetletnico obstoja, novembra 1909 je namreč uradno postala podružnica ljubljanske Glasbene matice. Tržaška glasbena ustanova želi letos obeležiti tako pomemben jubilej tudi v svoji koncertni sezoni, osrednja slavnostna akademija pa bo jeseni 1999. Letošnji koncertni spored bo torej predstavil domače izvajalce ali skladbe, ki so vezane na naš prostor. V letošnjem sončnem letu je bilo prvo tovrstno srečanje koncert skupine Serenade ensemble, pri kateri igrajo pihalci dežel Alpe-Jadran. Skupina, ki je nastala leta 1989, že vrsto let sodeluje s priznanimi solisti in dirigenti, kot so npr. Guiot, Foremny, Macelloni, Elena Casella itd. Umetniško vodstvo je že od samega začetka poverjeno Andrei Sfetezu. Od leta 1993 je glavni dirigent skupine pedagog tržaškega konservatorija Romolo Gessi, ki je vodil petkov goriški koncert. V Trstu se je skupina predstavila pod taktirko priznanega koncertanta Angela Persichillija. Ta sodi v skupino najpomembnejših italijanskih živečih glasbenikov. Že vrsto let sodeluje s prestižno glasbeno Akademijo Sv. Cecilije v Rimu.

Na svojem tržaškem koncertu, ki je bil v torek, 19. t.m., v dvorani Goethejevega inštituta, je skupina Serenade ensemble v prvem delu izvajala skladbe Donizettija, Gounoda in Rimskega-Korsakova; pri skladbi slednjega je bil solist oboist Emanuele Quargnal. Drugi del je bil za naše občinstvo veliko bolj zanimiv, saj so izvajali Gershwinovo *Rhapsody in Blue* v izvirni obliki, t.j. za klavir in jazz-band, solist pa je bil Aljoša Starc, diplomiranec in pedagog tržaške Glasbene matice. S to skladbo se je Glasbena matica želela oddolžiti spominu ameriškega skladatelja, ki ga je lani cel svet proslavil ob stoletnici rojstva. Spored je dopolnila še praizvedba skladbe tržaškega Slovenca Toma Hmeljaka z naslovom *Il burattino*, ki je nastala prav za to priložnost. Kot Aljoša Starc tudi Hmeljak izhaja iz vrst GM. Leta 1993 je z odliko diplomiral na tržaškem konservatoriju Tartini, istega leta je z odliko sklenil tudi diplomski študij informatike na univerzi. Kot tolkalec je sodeloval in sodeluje z raznimi komornimi in orkestrskimi skupinami.

NOVA PREMIERA SSG

Slovensko stalno gledališče se je predstavilo z novo abonmajsko predstavo. V torek,19. t.m., je bila premiera komedije Alana Ayckbourna *Polovične resnice*. V komediji, ki jo je učinkovito zrežiral Vladimir Jurc, nastopajo: Vojko Belšak, Maja Blagovič, Barbara Cerar in Vladimir Jurc *(na sliki Kroma)*. O predstavi bomo poročali prihodnji teden.

10. FILMSKI FESTIVAL ALPE ADRIA

FILMSKI TRAGI-KOMIČNI VZHOD

V nedeljo, 17. januarja, se je v gledališču Miela v Trstu začel jubilejni 10. filmski festival Alpe Adria (Alpe Adria Cinema). Festival je posvečen filmski in video produkciji v srednji in vzhodni Evropi s posebnim ozirom na najbolj izvirna in pomenljiva dela. Pobudniki festivala Alpe Adria pa so dežela Furlanija-Julijska krajina, vladni komisariat dežele F-Jk, pokrajina in občina Trst, predsedstvo italijanske vlade in tržaška trgovinska zbornica.

Festival se je uradno začel v nedeljskih večernih urah z vrtenjem filmov *Bure baruta* (Smodnišnica) srbskega režiserja Gorana Paskaljevića in *Suzie Washington* avstrijskega režiserja Floriana Flickerja. Slednji je bil tudi prvi od filmov, ki nastopajo v tekmovalnem delu. Sicer pa se je vrtenje filmov začelo že v dopoldanskih urah: na sporedu je bil pregled hrvaške, bosansko-hercegovske in črnogorske filmske produkcije, ki se nadaljuje v teh dneh. Gre za retrospektivo, ki ima naslov *Valovi z drugega brega*.

Poleg tega spored festivala obsega tudi pregled samostojnih in novih produkcij, kot npr. natečaj v kratkometražnem filmu, prizore iz predmestij srednjeevropskih mest in selekcijo del, ki so bila predstavljena na festivalu v Sarajevu pod naslovom *Made in Bosnia*.

V okviru festivala Alpe Adria pa si je mogoče ogledati pregled produkcije filmskih komedij v državah srednje in vzhodne Evrope v zadnjih petdesetih letih. Gre za kakih dvajset filmov, ki v komični luči prikazujejo petdeset let zgodovine srednje in vzhodne Evrope. Sklop nosi naslov *Tragikomični Vzhod*.

Spored festivala obsega tudi okrogle mize in srečanja z režiserji. Poseben sklop, posvečen hrvaškemu animiranemu filmu, bo potekal do 22. januarja v prostorih konzulata republike Hrvaške v Trstu.

IŽ

S 3. STRANI

"ČUTIM SE POVEZANEGA Z MEDITERANSKIM SLOVENSTVOM"

Kako je Slovenska akademija znanosti in umetnosti vpeta v širše družbenopolitično dogajanje mlade slovenske države in kako se kaže njena prisotnost v javnem življenju?

Vprašanje se pogosto pojavlja v sredstvih javnega obveščanja in skoraj vsak novinar mi ga zastavi, če se pogovarjava o Akademiji. Mislim, da je Akademija danes bolj kot nekoč v središču dogajanja, v areni sodobne znanosti in umetnosti. O tem govorijo številni znanstveni posveti, simpoziji, okrogle mize in kolokviji v zadnjih letih, pa tudi tehtne publikacije, ki jih izdajamo, periodika in izredne knjižne izdaje. Ne nazadnje je Akademija navzoča v znanstvenih ali umetniških prizadevanjih in dosežkih vseh svojih članov, tudi kadar ti nastopajo individualno ali v ustanovah, v katerih so redno zaposleni, na univerzi ali v inštitutih. Sicer bi pa zastavljeno vprašanje lahko obrnil in vprašal, ali je naša družba, naša država dovolj povezana z Akademijo, ali naša politika, naša oblast dovolj prisluhneta akademikom glede na to, da je Akademija najvišja nacionalna znanstvena ustanova in da pogosto razpravlja o vprašanjih, ki zadevajo splošne koristi in so širšega značaja, torej ne samo ozko znanstvenega, temveč obravnavajo tudi razvoj naroda oziroma države Slovenije.

Znano je, da Slovenska akademija znanosti in umetnosti zelo tesno sodeluje z drugimi akademijami po svetu: kako bi ocenili te stike s sorodnimi raziskovalnimi ustanovami v tujini in kako bi označili vlogo SAZU pri tem mednarodnem povezovanju?

Danes je SAZU veliko bolj odprta za mednarodno sodelovanje kot nekoč. Pogodbe o znanstvenem sodelovanju ima s petindvajsetimi evropskimi akademijami znanosti, razen tega je kot članica vključena v pomembna mednarodna znanstvena telesa: v Združenje evropskih akademij (ALLEA), v Mednarodno zvezo akademij, v Evropsko znanstveno fundacijo, v Medakademijski panel o mednarodnih vprašanjih in v Mednarodno mrežo mediteranskih akademij. Posebno uspešno sodelujemo že nekaj let z Evropsko akademijo znanosti in umetnosti s sedežem v Salzburgu. Ta akademija je pred kratkim, 6. in 7. novembra lani, v Ljubljani organizirala znanstveni posvet na temo *Umetnost znanosti*. Referenti na simpoziju so razpravljali o stanju znanosti na različnih področjih človekovega duha in ustvarjalnosti, v tehniki in naravoslovju, v humanistiki, ekologiji, umetnosti, filozofiji in v teologiji.

Praznovanja ob 60-letnici Akademije so mimo, za SAZU se začenja novo obdobje: katere so prednostne naloge Slovenske akademije znanosti in umetnosti v današnji družbi?

Prednostne naloge SAZU ostajajo vsaj kratkoročno enake. Glede na razmeroma nizko starostno povprečje, to je glede na dejstvo, da prihajajo v Akademijo vedno mlajši znanstveniki in mlajši umetniki, je pričakovati, da bo Akademija zmeraj bolj operativna ustanova, da bo vedno bolj navzoča v sodobnem znanstvenem ali umetnostnem dogajanju, hkrati pa bodo postale še pomembnejše mednarodne povezave, brez katerih ni mogoč razvoj naših znanosti in umetnosti.

V kolikšni meri Slovenska akademija znanosti in umetnosti pri svoji znanstvenoraziskovalni dejavnosti lahko namenja pozornost Slovencem v zamejstvu in po svetu? In kako spremlja življenje slovenskih rojakov zunaj meja Slovenije?

V zakonu piše, da Akademija podpira znanost, kulturo in umetnost, navajam, "vseh delov slovenske narodne skupnosti", kar pomeni tudi Slovencev v Italiji, Avstriji in na Madžarskem ter tistih v diaspori. Kar zadeva Slovence v Italiji, je treba ponoviti, kar sem že dejal, da pomeni pet dopisnih članov slovenskega rodu iz Trsta veliko priznanje Slovencem v Italiji in hkrati veliko spodbudo znanstvenim in kulturnim prizadevanjem v tem delu slovenskega etničnega prostora.

Pred kratkim smo obrnili list na koledarju in stopili v novo leto: kakšna voščila bi na začetku 1999 izrekli Slovencem v Italiji?

Od leta 1965 do začetka devetdesetih let, torej več kot petindvajset let, sem razmeroma kontinuirano sodeloval s Slovenci v Italiji. Rad sem se odzival na pobude in vabila Univerze v Trstu, nekdanje tržaške založbe ZTT, Slovenskega kluba v Trstu in Kulturnega doma v Gorici. Pisal sem o Alojzu Rebuli, pa o Ljubki Šorli in Borisu Pangercu, pripravil sem antologijo *Trst v slovenski poeziji*. Čutim se, skratka, povezanega s tem, meni nadvse dragim delom naše narodne skupnosti, z mediteranskim slovenstvom. Danes sem v duhu z vsemi prijatelji, tudi z vsemi znanimi in neznanimi Slovenci v Italiji, za novo leto jim voščim veliko dobrega in lepega, predvsem obilo zdravja in osebne sreče.

PODLISTEK

O ČEŠKO-NEMŠKI SPRAVI Z NEKAJ PRIPOMBAMI K SLOVENSKO-ITALIJANSKIM ODNOSOM (9)

PETER MERKÙ

Ratifikaciji deklaracije v obeh parlamentih je sledil obisk predsednika češke republike v Bonnu in predsednika nemške republike v Pragi. Naj mi bo dovoljeno citirati nekaj pomembnih misli iz njunih slavnostnih govorov.

NAJPREJ IZ GOVORA VACLAVA HAVLA V BONNU:

Z odobritvijo deklaracije "sta naši državi pokazali vsej Evropi svojo dobro voljo..., da nočeta bremeniti bodočih pogajanj s spornimi razhajanji, ki izvirajo iz neprilik, do katerih je prišlo že pred mnogo leti in o katerih ne moremo trditi, da se niso zgodile. Kot sedanja Nemčija ne more znova obuditi desettisočev čeških žrtev nacionalsocializma in nas popeljati nazaj v leto 1938, ko so Čehi, Judje in Nemci pri nas živeli skupaj, tako ne more Češka republika vrniti preseljenim Nemcem njihovega nekdanjega doma. Z deklaracijo smo po mojem mnenju jasno izjavili, da ne stremimo za neizvedljivim, to se pravi, da ne skušamo spreminjati svoje zgodovine in popravljati nepopravljivih posledic...".

"Ko predajamo zgodovino nepristranski raziskavi, smo odvezali predvsem same zgodovinarje. Ni se jim več treba izogibati nevšečnim dogodkom samo zato, ker bi njihov opis lahko povzročil neprijetne politične posledice. S tem da smo zgodovinarje odvezali zadržkov, smo dosegli veliko več, prispevali smo k sproščenosti vseh naših sodržavljanov. Samo družba, ki je sposobna in hoče spoznati resnico lastne zgodovine, je zares svobodna družba. Samo v zares svobodni družbi lahko tudi politiki svobodno delujejo - s čimer se krog zapre".

"Svoboda je v najglobljem pomenu besede več kot samo možnost, da brez pridržkov izražamo to, kar mislimo. Svoboda pomeni tudi sposobnost videti svojega bližnjega, vživeti se v njegov položaj in izkustva, poglobiti se v njegovo dušo. Dojetje vsega tega pomeni možnost povečanja lastne svobode. Kaj je vzajemno razumevanje drugega kot povečanje svobode in poglobitev resnice? To konkretno pomeni, da bi se morali v bodoče izogibati takim pojmom ali sloganom, ki imajo zaradi svoje poetične meglenosti v sosedovi zgodovinski zavesti drugačen pomen kot za nas, neredko zelo negativen pomen. Vi dobro veste, da pri tem mislim na izraze kot npr. »treba je nehati«, kar se v Nemčiji razume kot spodbuda k pozabi neprijetnih stvari, ali »domovinske pravice«, kar pri nas zveni kot olepševalna oblika za čisto preprosto zahtevo po ozemlju".

IZ GOVORA NEMŠKEGA PREDSEDNIKA ROMANA HERZOGA V PRAGI:

"Vem, kaj zahtevam od mnogih, tako v Nemčiji kot tudi v Češki republiki. Zavedati se moramo, kaj izgubljamo in koliko nas bo to lahko v bodočnosti stalo, če se nismo pripravljeni oborožiti s pogumom in trudom, ki pelje do prave resnice... To je naša današnja naloga, ne naloga prihodnje generacije... Bolečin in krivic ne moremo knjižiti v breme kot v knjigovodstvu. In še to Vam povem: vsakdo izmed nas bo storil prav, če bo pometel pred svojim pragom. Prav iz lastne zgodovine se človek največ nauči".

"Kot predsednik zedinjene Nemčije priznavam celotno nemško zgodovino, v njenih trenutkih slave, a tudi v njenih trenutkih sramote. Čustva, ki se porajajo v povojni generaciji ob pogledu nazaj na leta od 1933 do 1945, se ne dajo opisati z lahkoto... Mene prevzame čut sramu ali bolje čut ogorčenja, ko pomislim na krivice in bolečine, ki so jih v tisti dobi Nemci zadali milijonom ljudi, in premaga me sočustvovanje do vseh žrtev te zločinske in brezsmiselne politike... Obžalujemo trpljenje, obžalujemo krivice, ki so bile storjene češkemu narodu, in zavedamo se, da je prav ta politika nasilja in zločinov pripravila pot begu in izgonu".

"Predpostavka odpuščanja je priznanje lastnih zmot. S tem se začenja tista dolga pot, ki vodi do sprave. K temu spada predvsem spomin. Judovska maksima pravi: »V spominu je skrivnost odrešenja«. Odpuščanje je skrivnost sprave, zato se hočemo spominjati. Ne v smislu stalnih očitkov krivde, temveč kot obveznost, da se kaj takega ne bo več ponovilo. Vsem tistim, ki bi radi pozabili, želim reči: »Ne pozaba ali tlačenje spomina, temveč prav spomin nam vrača svobodo.« Svobodo, da lahko gledamo naprej in v bodočnost".

DALJE

PREJELI SMO

SPORNA IZJAVA GORIŠKEGA NADŠKOFA

MILAN GREGORIČ

V sintezi objavljamo pojasnilo našega istrskega dopisnika. (Ured.)

Ob koncu leta 1998 je Novi glas prinesel intervju z goriškim nadškofom p. Antonom Vitalom Bommarcom. V enem od svojih odgovorov je gospod nadškof izjavil, da je bilo v času, ko se je rodil "samo nekaj Hrvatov v osrednji Istri, večinsko prebivalstvo pa je bilo italijansko". (...) Spominja me namreč na sindrom "Istria italianissima", ki je generacijam in generacijam Italijanov dobesedno meglil pogled, da niso bili ne sposobni in tudi ne pripravljeni sprejeti istrsko stvarnost tako, kot je (bila). In prav ta nenaravna drža oz. poskus, da bi to stvarnost prilagodili lastni podobi o njej, je Italijane v Istri pahnila najprej v katastrofo fašizma, ki ji je kasneje, kot ena izmed posledic, sledila tudi tragedija eksodusa.

Usodno ujeti v to svojo zgrešeno predstavo o istrski stvarnosti, so tako nizali napako za napako oz. poraz za porazom. (...)

Kakšna je bila istrska stvarnost, izhaja iz razpredelnice, ki jo objavljamo (številke so izražene v 000).

Popisa v letih 1921 in 1945 se štejeta za sporna in izsiljena ter ju tudi zavezniki pri postavljanju povojnih meja niso priznavali. Mogoče izhaja ta vizija iz mračnega obdobja, ko je bila "etnična bonifikacija" bivše Julijske krajine zaključena ter smo tako bili romanizirani vsi po vrsti, vključno z našimi predniki v grobovih, ki so to čast doživeli postumno, saj smo morali predelati v italijanščino tudi njihove napise na nagrobnih spomenikih. Zato bi pričakoval malo več spoštovanja do zgodovinske resnice, kajti sožitja ni mogoče graditi na tem, da svojemu sosedu odrekaš pravico, da bi bil to, kar je.

leto	1846	1857	1869	1880	1890	1900	1910	(1921)	(1945)
Skupaj	215	220	238	274	290	315	371	331	327
Hrvati	122	122	126	106	123	124	149	90	176
Italijani	59	62	73	112	111	128	137	188	87
Slovenci	32	34	36	43	41	44	53	35	54
Ostali	2	2	3	13	15	19	32	18	10

GIULIO ANDREOTTI 80-LETNIK

V SENCI TAJNE SLUŽBE

RAFKO DOLHAR

Nisem bralec detektivk ali kriminalk. Morda se mi zato doslej še ni nikoli zgodilo, da bi kako knjigo vzel v roke in je ne odložil, dokler nisem prebral zadnje strani. Za tako izkušnjo sem bogatejši sedaj, ko sem prebral zadnjo knjigo Giulia Andreottija, *Operazione Via Appia*, ki je pred kratkim izšla pri založbi Rizzoli.

Bivšega večkratnega ministrskega predsednika in vsakovrstnega ministra, dosmrtnega senatorja Giulia Andreottija, poznamo po številnih memoarskih knjigah, v katerih je z neverjetno natančnostjo na piker in duhovit način zabeležil dogodke iz svoje dolgoletne politične kariere ter podobe ljudi, ki jih je pri tem srečal. Gotovo je tudi gradivo, ki ga je uporabil za svojo zadnjo knjigo, dobil v roke po bolj ali manj službeni poti. Za kaj pravzaprav gre? Gre za zgodbo, ki, kot bomo videli, z več vidikov spominja tudi na našo polpreteklo zgodovino.

Protagonist in dobesedni pričevalec pomembnih zgodovinskih dogodkov je Tonino, inteligenten fant iz Abruzzov, ki ga domači župnik zaradi njegove bistrosti pošlje študirat. Najprej v malo semenišče, kajpak. In koliko naših intelektualcev je na podoben način začelo svojo študijsko pot in tudi nadaljevalo ter pred duhovniško posvetitvijo zaključilo z izstopom iz semenišča! Naš Tonino se kajpada ne vrne v svojo hribovsko vas, temveč se s priporočilom svojega semeniškega prefekta javi v Rimu pri vplivni osebi. Zaradi svoje zanesljivosti in morda že svoje mentalne formacije za spovedno tajnost dobi službo v prisluškovalnem oddelku notranjega ministrstva. In tu je že druga sorodnost z našo stvarnostjo, saj dobro vemo, kako smo bili v dobi fašizma in smo gotovo tudi kasneje bili in smo verjetno še, seveda zakonito, podvrženi telefonskemu prisluškovanju. Toda čas Toninovega službenega prisluškovanja ni bil katerikoli čas, temveč za kraljevino Italijo najbolj dramatičen čas. Službeno prisluškovanje tudi najvišjih državnih in režimskih telefonov, od Mussolinijevega do vatikanskega, se dogaja v viharnem poletju leta 1943. Najzanimivejše obdobje Toninove službe sega natančneje od 25. julija, ko je v Rimu fašistični vrhovni svet odstavil Benita Mussolinija od funkcije predsednika vlade in njegove internacije v planinsko kočo na Gran Sassu, do 8. septembra istega leta, ko je italijanski kralj Viktor Emanuel III. obrnil hrbet svojemu dotedanjemu zavezniku Hitlerju ter stopil na stran zahodnih, že zmagujočih zaveznikov.

To je bilo za Italijo zelo dramatično obdobje, ki je imelo zelo hude posledice po vsej državi, posebno pa na severu. Zlasti dramatično pa je bilo to obdobje na Primorskem.

Dobro se še spominjam tistega poletja. Večina italijanskega prebivalstva se je koncem julija veselila odstavitve Mussolinija, kar je bilo videti kot konec fašističnega režima. Dobro se tudi spominjam resnega obraza in skeptičnega razmišljanja svojega očeta, ki glede dogodkov ni bil nič kaj optimist. In kmalu se je izkazalo, da je imel prav. Hitler ni spal. V nekaj tednih so njegovi esesovski padalci na Gran Sassu z drzno akcijo osvobodili njegovega prijatelja Mussolinija in ga pripeljali na sever. Tu je nastala neofašistična Salojska republika. Prek alpskih prelazov so se v Italijo usule nemške divizije in zasedle ves Apeninski polotok. Tudi skozi Trbiž so tisto poletje debeli konji tovorili proti jugu težko topništvo.

Ko se je v Rimu pripravljal preobrat, je v Rimu postalo vroče tudi za prisluškovalno službo. Vodja prisluškovalne službe je svoje najnovejše tehnične aparature, ki so jih, ironija usode, dobili iz Nemčije, premestil z rimskega Viminala v skrite katakombe samostana na ulici Appia. Tu, na varnem pred zelo verjetnim nemškim udarom, Tonino prisluškuje, kako razpada italijanska država. Predsednik vlade Badoglio pripravlja kapitulacijo Italije in njen prestop na stran zahodnih zaveznikov. Kralj Viktor Emanuel se s svojim spremstvom pripravlja na beg v tujino. Italijanski generali v Rusiji in na Balkanu, torej tudi na ozemlju razcepljene in zasedene Jugoslavije, ne vedo več, kdo je zaveznik in kdo sovražnik. Tako Tonino posluša, registrira in zapisuje najzanimivejše in tudi najintimnejše telefonske pogovore do totalnega razsula države. Ko to njegovo strogo zaupno delo nikomur več ne služi, se njegova zgodba uradnega prisluškovalca konča.

UMRL JE HUBERT BERGANT

V noči od torka na sredo je v Šempetru umrl znani slovenski orgelski mojster prof. Hubert Bergant. Zadnji čas je zelo bolehal in bil na zdravljenju v Ljubljani in Šempetru. Več o pokojniku bomo pisali v prihodnji številki našega lista.

SO MLADI PROBLEM?

MARA ČERNIC

Nenadoma so postali mladi izredno zanimivi, izredno aktualni. Vsi se ukvarjajo z njimi, vsi bi radi vedeli, kaj delajo, kaj mislijo, in, dulcis in fundo, katere so njihove vrednote. Odrasli so namreč mnenja, da mladina nima več nikakršnih vrednot in da je zato potrebna pomoči. No, tu tiči zajec. Odrasli govorijo o mladini kakor o problemu. Misel se mi porodi sama od sebe: zakaj naj bi bili problematični? Mladi se imajo za popolnoma normalne. Živijo, se veselijo in trpijo v svoji mladosti kakor njihovi predhodniki. Nikoli jim ni padlo na misel, da bi potrebovali psihologa. - Pretiravam. Problem obstaja, vendar ga je potrebno uokviriti drugače.

Socialna politika je med novejšimi postavkami političnega programa italijanske (levo-sredinske) vlade in mladostno vprašanje je med glavnimi razvojnimi smernicami. Na evropski ravni pa je argument že leta predmet diskusij, raziskav in različnih vrst projektov. Odnos odrasli - mladi se je spremenil in še spreminja svojo dinamiko. Nova razsežnost pa je težko dojemljiva, bolj točno rečeno, je težko sprejemljiva v tako tradicionalni družbi, v kateri igra družina pomembno vlogo.

Družina: odnos otroci - starši. Ta odnos formira osebo, človeka. Pred novim tisočletjem je ta odnos zašel v krizo (kriza traja že precej let). Starši ne razumejo več svojih otrok. Nekaj se je utrgalo v komunikaciji. V obdobju adolescence je to normalno. Ni normalno, da odrasli ne znajo upravljati tega razvojnega obdobja mladega človeka. Kaj se je zgodilo? Nove družbene dinamike so se vrinile tudi v družinski prostor. Potrebno ga je spet in drugače opremiti. Zelo intenzivni delovni ritmi ne dopuščajo veliko časa, da bi gojili odnose s soljudmi. Čas, odmerjen pogovoru, diskusiji, izmenjavanju mnenj, kreganju je vedno krajši. Čas pa je katalizator človeških odnosov.

Mlademu človeku se to pozna, kakor da bi imel na čelu zapisano: sam sem. Naše življenje je tako organizirano, da vedno primanjkuje časa. Mlajši se 'kosajo' (= se delijo na kose) med učenjem glasbe, treningom, zborom, in če ostane kaj časa, šolo. Starši pa delajo cel dan, da bi izboljšali svojo družbeno raven. Zvečer doma so vsi tako trudni, da so živci preobčutljivi in vsak si želi samo miru. "Samo, da je mir pri hiši." Ah, ta zlati mir! Danes si vsi želijo miru, ker je življenje tako stresantno. Mladi so prepuščeni sami sebi. Ne vedo, kaj bi. Podobni so vetrnici: vrtijo se v smer vetra, ni važno, če je burja ali če piha z juga. Nimajo zgledov. Večkrat je zanje težko ločiti med dobrim in slabim preprosto, ker nihče jim ni nikoli pojasnil razlike med pojmoma. Nihče jim ni nikoli povedal, katerih meril in sredstev se morajo posluževati pri začrtanju mej med dovoljenim in nedovoljenim, med dobrim in slabim, med zadovoljstvom in nezadovoljstvom, med veseljem in žalostjo, v ljubezni in v prijateljstvu.

Vsakdo ve, za to ni treba biti pedagogi, da se človeško bitje uči iz posnemanja. Televizija ni najboljši zgled na svetu, čeprav je na prvem mestu na lestvici najbolj uporabljenih gospodinjskih sredstev. Glavni zgledi so pa danes abdicirali svoji vlogi. Starši in družina, šola, tudi duhovniški stan, civilna družba - kje so vsi?

Ob družini sta še dve pomembni instituciji: šola in duhovniški stan.

Šola je poglavje zase. Ni prav jasno, kakšna je njena vloga v tem kontekstu, ki se stalno spreminja. Učitelji se pritožujejo, češ da niso nikakršna vzgojna ustanova. Profesorji so ljudje, da bi bili še pedagogi, pa je zanje večkrat preveč (ironično).

In duhovniki? V naši sredi je bila njihova vloga vedno zelo pomembna. Danes so stopili nekoliko v ozadje. Tudi Cerkev je ujeta med preteklostjo in prihodnostjo in mladina predstavlja najbližjo prihodnost. Tudi duhovniški poklic bi si bilo treba ponovno zamisliti. Mladina potrebuje tudi duhovnika, vendar mora biti zanjo sprejemljiv. Duhovniška figura mora biti privlačna, ne odbijajoča. Mladi ljudje so izredno bogastvo: zase, za družbo, za okolje, v katerem živijo. Potrebno se je samo naučiti njihovega jezika, zato da bodo lahko na najboljši način izrazili svojo osebnost.

Mladina močno čuti zmedenost družbe, v kateri živi. Mi, ljudje sami ne vemo, kaj hočemo. Ujeti smo med tem, kar bi radi bili, tem, kar smo, in tem, kar imponirajo družbeni zakoni. Vlada nekakšna mirna zmeda. Retorično bi lahko rekla, da so mladi ljudje posebno zrcalo naše družbe. Posebno, ker odseva čustva, misli, nedoročene želje, frustracije, občutek nemoči, občutek zmedenosti, filtrirane skozi mladostniško dojemanje sveta. To dojemanje sveta pa je pri vsem tem izredno živo in tudi veselo. Večkrat je njihov način vrednotenja sveta okoli sebe drugačen od našega, vendar zaradi tega ga ne moremo zavračati a priori. Prepričana sem, da se vsak dan dobro izkažejo: so zelo kritični do vsega, odkrito povedo, kaj mislijo, in močno cenijo iskreno prijateljstvo, tudi pri odraslem človeku.

LUTKOVNA PREDSTAVA SSG ZA NAJMLAJŠE

GREGOR GEČ, ANIMATOR BINETA BRVINCA IN DRUGIH DROBCENIH JUNAKOV

V jeseni lanskega leta je Slovensko stalno gledališče namenilo igro svojim mladim gledalcem, in sicer uprizoritev duhovitih zgodb o Butalcih Frana Milčinskega v izredno posrečeni režiji Jaše Jamnika, ob kateri se je iz srca nasmejalo že marsikatero (tudi odraslo) občinstvo.

V sredo, 20. januarja, je odrska postavitev butalskih modrosti zabavala tudi goriške dijake na Vrtiljaku za mlade (o njej bomo poročali prihodnjič). V novem letu pa je zamejska gledališka hiša posvetila lutkovno igrico najmlajšim in prav gotovo najbolj kritičnim gledalcem. Pravljica o pustolovskih dogodivščinah majhne črne mravlje je privrela izpod peresa tržaškega pisca Marka Kravosa, ki zelo rad trka s svojo domišljijo na srca malih bralcev. Tokrat se je njegova pravljična pripoved *Male zgodbe iz velikega življenja* Bineta Brvinca v zamisli in realizaciji Marka Sosiča spremenila v drobno lutkovno predstavo, v kateri seveda nastopa kot glavni junak Bine, poleg njega še vrsta drugih simpatičnih živalic in posebljenih naravnih sil, ki jih mravljica sreča v "širnem" svetu. Lutke so se porodile v delavnici SSG pod spretnimi rokami Marije Vidau in njenih tokratnih pomočnikov, prvič pa so oživele v rokah igralca Gregorja Geča na otroški matineji v Kulturnem domu Rdeča zvezda v Saležu v nedeljo, 10. januarja. Sedaj jih čaka dolgo popotovanje po slovenskih vrtcih in šolah na Tržaškem in upajmo čimprej tudi na Goriškem.

OBVESTILO

5. REVIJA KRAŠKIH PIHALNIH GODB

Zveza slovenskih kulturnih društev Trst-Gorica-Videm, Glasbena matica Trst, Glasbena šola Sežana, Sklad republike Slovenije za ljubiteljske kulturne dejavnosti in Območna izpostava Sežana vabijo ljubitelje glasbe, da se udeležijo koncertov **5. Revije kraških pihalnih godb**. Prvi koncert, na katerem so nastopili Pihalni orkester Divača, Godbeno društvo Nabrežina in Pihalni orkester Ricmanje, je bil 16. januarja t.l. v telovadnici v Divači. Drugi koncert bo **v Kulturnem domu v Gorici v soboto, 23. januarja, ob 20.30**; nastopili bodo Godbeno društvo Viktor Parma iz Trebč, Vaška godba Komen in Pihalni orkester Kras iz Doberdoba. Tretji in hkrati zadnji koncert priljubljene revije pa bo **v nedeljo, 24. januarja, ob 17. uri v gledališču France Prešeren v Boljuncu**; na njem bodo predstavili izbran glasbeni program Pihalni orkester Breg, Kraška pihalna godba Sežana in Godbeno društvo Prosek.

ROK POTEČE 25. JANUARJA

LE ŠE NEKAJ DNI ZA VPIS V OSNOVNE ŠOLE IN VRTCE

V ponedeljek, 25. januarja, bo zapadel rok za vpis otrok v osnovne šole in otroške vrtce. Starši imajo torej samo še nekaj dni časa za vpis svojih otrok v šolsko leto 1999/2000.

Vpisovanja potekajo v tajništvih slovenskih didaktičnih ravnateljstev v Nabrežini, na Opčinah, v Dolini, pri Sv. Ivanu in Sv. Jakobu. Tam lahko starši dobijo vse potrebne informacije. Vsekakor potekajo po raznih osnovnih šolah in vrtcih na Tržaškem informativni sestanki, ki jih pripravljajo in vodijo učitelji oz. učiteljice. Le-ti seznanjajo starše o možnostih, ki jih nudijo slovenske osnovne šole in vrtci, o učnih in drugih programih, o načinu vpisovanja itd.

Ob tej priložnosti smo telefonirali na opensko didaktično ravnateljstvo, kjer nam je ravnateljica Stanka Čuk prijazno posredovala nekaj informacij. Po novih predpisih letos ni več treba, da starši prinesejo s seboj kake uradne dokumente. Potrebna je le izpolnitev vpisne pole, ki jo dobijo v tajništvih ravnateljstev, poleg tega pa potrdilo oz. izjava pod lastno odgovornostjo staršev o rojstnih podatkih otroka. Druga informacija zadeva potrdila o cepljenju. Doslej so starši prinašali na šolo izvirnik potrdila, ki je potem ostal v tajništvu. Odslej ne bo več tako. Starši bodo ob vpisu prinesli izvirnik potrdila na šolo, kjer bo osebje naredilo fotokopijo, ki jo bo hranilo v tajništvu. Izvirnik lahko torej starši hranijo doma.

V HOTELU SAVOIA EXCELSIOR PALACE V TRSTU

V SOBOTO BO VIII. SLOVENIJA PARTY

Že v prejšnji številki smo pisali, da bo to soboto, 23. januarja, VIII. Slovenija party ob obletnici mednarodnega priznanja samostojne Slovenije. Letošnji party pa bo še posebej slovesen, saj bo potekal tudi ob 50-letnici Slovenske prosvete; tokrat pa ga ne bodo organizirali samo mladi, ki so aktivni v Slovenski prosveti, ampak so k pobudi pristopila tudi vsa ostala društva, ki so včlanjena v to zvezo.

VIII. Slovenija party bo potekal, z začetkom ob 19. uri, v hotelu Savoia Excelsior Palace, na nabrežju Mandracchio 4 v Trstu. Goste bosta na začetku pozdravila predsednik Slovenskega kulturnega kluba Rok Oppelt in predsednik Slovenske prosvete Marij Maver, slavnostni govornik pa bo časnikar Ivo Jevnikar. Kulturni spored bosta oblikovala Mladinski pevski zbor Vesela pomlad z Opčin, ki ga vodita Franc Pohajač in Martin Vremec, ter orkester glasbene šole Zavoda sv. Stanislava iz Šentvida pri Ljubljani, ki ga vodi Andrej Goričar in ki bo igral tudi na kasnejšem plesu. Častni gost večera bo olimpijec stoletnik Leon Štukelj, ki ga bosta spremljali slovenski Miss Alpe-Jadran, Lara in Elisa Komar.

FESTIVAL MLADOSTI IN GLASBE

Odbor za mladinsko pastoralo iz Trsta prireja v sodelovanju z drugimi mladinskimi katoliškimi organizacijami v nedeljo, 31. t.m., ob prazniku sv. Janeza Boska, t.i. Festival mladosti in glasbe, ki bo potekal na Opčinah. Dopoldne bo v župnijski cerkvi sv. Jerneja ob 11. uri mladinska maša, ki jo bo oblikovala skupina Metulji iz Ljubljane. Sledilo bo skupno kosilo (za katerega je potrebna obvezna prijava) v Finžgarjevem domu na Opčinah (Narodna ulica 98). Popoldne se bo ob 15. uri pričel nastop mladih glasbenikov iz zamejstva, ki so pozitivno odgovorili na pred časom izdani razpis in se bodo predstavili s svojimi avtorskimi skladbami. Njihovemu nastopu bodo sledile glasbene delavnice oz. pogovori o mladih in ustvarjalnosti, o mladih in glasbi, o glasbi v duhovnosti itd. Ob 19. uri bo koncert študentske glasbene skupine Mladost pesem prijateljstvo iz Ljubljane, nato bo skupna družabnost s plesom ob zvokih ansambla Kraški ovčarji. Na festival so vabljeni vsi mladi, ki jih zanimata glasba in skupaj doživet dan ob duhovni glasbi. Informacije in prijave sprejema Raffaella, tel. št. 040-575879.

ŠKOFOVO SREČANJE S ČASNIKARJI OB PRAZNIKU SV. FRANČIŠKA SALEŠKEGA

Tržaški škof msgr. Evgen Ravignani obnavlja tradicijo srečanja s časnikarji ob prazniku njihovega zavetnika sv. Frančiška Saleškega. Srečanje bo v torek, 26. t.m., ob 16. uri v dvorani Oceania tržaškega kongresnega centra na pomorski postaji. Po razgovoru na temo *Trst pred jubilejem leta 2000* bo družabnost.

Časnikarska zveza se zahvaljuje škofu za skrb in naklonjenost do časnikarjev ter njihovega poklica ter toplo vabi vse, ki se ukvarjajo s sredstvi javnega obveščanja, da se udeležijo pobude v lepem številu.

VEČER DRUŠTVA SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV

NARODNI DOM JE ŠE VEDNO V SREDIŠČU POZORNOSTI

IVAN ŽERJAL

Ponedeljkov večer v Peterlinovi dvorani Društva slovenskih izobražencev v Trstu 18. t.m. je ponovno dokazal, da postane razgovor kar živahen, če se dotakneš vprašanja Narodnega doma v Trstu. Polemike, ki smo jim bili priča proti koncu prejšnjega leta predvsem zaradi amandmajev, ki so jih Levi demokrati predstavili s tem v zvezi, se še niso povsem umirile. DSI je že drugič zaporedoma priredilo večer, posvečen Narodnemu domu (na prvem je spregovoril arh. Marko Pozzetto), na katerem so prisotnim govorili predsednik Slovenske kulturno-gospodarske zveze Rudi Pavšič, deželni tajnik Slovenske skupnosti Andrej Berdon ter svetovalca v tržaškem pokrajinskem svetu Igor Gabrovec, izvoljen na listi LD, in Vladimir Vremec, izvoljen na listi SSk.

FOTO KROMA

Podati kroniko o tem večeru je zelo težavno, saj je skoraj nemogoče strniti v en, pa čeprav primerno dolg, članek kopico pogledov, mnenj, predlogov idr., ki so bili izneseni v Peterlinovi dvorani. To kaže, da je vprašanje Narodnega doma vsaj v nekaterih sredinah naše skupnosti še vedno aktualno, čeprav se je tudi na ponedeljkovem večeru slišalo, da ne zavzema ključnega položaja v okviru Masellijevega osnutka za zaščito slovenske manjšine. Tako sta npr. zatrdila Rudi Pavšič in Andrej Berdon, ki sta poudarila prvenstveno važnost zaščitnega zakona, pri tem pa sta bila njuna pogleda na to vprašanje precej različna. Za Pavšiča je namreč pomembno, da si manjšina prizadeva, da se Masellijev osnutek spravi v parlamentarni postopek in da se odobri. Po mnenju Andreja Berdona pa zaščitnega zakona, ki bo le zakoličil dejansko stanje in ki ne bo prinesel nobene pridobitve npr. za Slovence v mestnih središčih oz. v centrih moči, ne potrebujemo.

Čemu pa bo služil Narodni dom, če ga bomo dobili nazaj (oz. brezplačno uporabljali, saj bo lastnik dežela Furlanija-Julijska krajina)? Tudi tu je bilo iznešenih več pogledov in tudi nasprotujočih si stališč. Rudi Pavšič je bil mnenja, da je narodnim simbolikam, ki so doslej sestavljale vsebino Narodnega doma, dodati nove simbolike sodelovanja med Slovenci samimi, dalje med Slovenci in Italijani v Trstu ter med manjšino in matico. Berdon je nanizal več možnosti: tam bi lahko imele prostor naše osrednje ustanove, poleg le-teh pa še slovenski konzulat, umetnostna galerija, podjetja itd. Vladimir Vremec se je zavzel za to, da bi bil Narodni dom slovensko kulturno središče, ki bi odsevalo voljo do življenja. Po besedah Igorja Gabrovca pa je bila nedavna polemika o Narodnem domu le zastavica, ki je odvrnila pozornost ljudi od drugih, važnejših problemov. Tudi zato se po njegovem mnenju mladi niso vtikali vanjo, ker jih zanimajo konkretnejši problemi bolj kot narodni simboli.

Tudi razprava je pokazala, da je zanimanje za to problematiko živo. Kap. Bruno Volpi Lisjak in tržaški pokrajinski tajnik SSk Peter Močnik sta bila npr. kritična do Gabrovčevega izvajanja in poudarila važnost narodne zavesti in tudi narodnih simbolov. Močnik je tako izrazil zaskrbljenost nad nezanimanjem mladih za problematiko Narodnega doma, kar je po njegovem mnenju znak pomanjkanja narodne zavesti in dokaz o asimilaciji. Slovenci pa bi morali sami znotraj svojih vrst razčistiti, koliko so sposobni zahtevati in v kolikšni meri so podvrženi drugim vplivom. Pomembno je, je s svoje strani dejal Stojan Spetič, da imamo jasno pred očmi, da gre za postopno spreminjanje namembnosti stavbe Narodnega doma, ki je prav, da gre v last deželi, ker Slovenci nismo v stanju vzdrževati take stavbe. Vsekakor bo o namembnosti prostorov odločala paritetna komisija, ki jo določa Masellijev osnutek. Ivo Jevnikar se je zaustavil pri pogledih Levih demokratov na to vprašanje in dejal, da tržišče ni motivacija za angažiranost naših ljudi. Vnaprej odklanjati ponujeno je taktično zgrešeno, pa tudi politično hudo, saj je do predloga LD o tem, da bi bil Narodni dom na razpolago tudi italijanskim ustanovam, prišlo v času, ko je bilo skupno slovensko predstavništvo na razgovorih v Rimu. To je dokaz, je dejal Jevnikar, da glede slovenskega vprašanja imajo LD ravno take notranje težave, kot so jih svojčas imeli Craxijevi socialisti. Marko Udovič pa se je vprašal, kaj bi rekli tisti, ki so gradili Narodni dom, če bi mi danes tako kapitulirali. Poleg tega mora tako stavbo upravljati odbor, v katerem naj bodo sposobni ljudje.

Na večeru, ki sta se ga udeležila tudi konzul republike Slovenije v Trstu Zorko Pelikan in slovenski predstavnik v tajništvu Srednjeevropske pobude v Trstu Anton Rupnik, je padla še marsikatera druga sugestivna zamisel. Tudi zato je na koncu Vladimir Vremec npr. izrazil mnenje, da je treba s takimi pogovori nadaljevati.

MLADINSKO SREČANJE V MILANU

DESET TRŽAČANOV NA TAIZEJSKEM SREČANJU

Kot smo že pisali v prejšnjih številkah, se je od 28. decembra 1998 do 2. januarja 1999 okoli 90.000 mladih iz cele Evrope mudilo na tradicionalnem novoletnem taizejskem srečanju, ki je bilo tokrat v Milanu.

Srečanja se je udeležilo tudi okoli 2.200 Slovencev, od katerih jih je bilo deset iz zamejstva, in sicer s Tržaškega. Dnevi so potekali približno takole: molitev je bila trikrat na dan, in sicer zjutraj, opoldne in zvečer. Potem so se mladi udeleževali dela in pogovorov po skupinah, kjer so se med drugim seznanili s stvarnostjo župnij, ki so jih gostovale (mladi so se namreč nastanili po raznih župnijah v Milanu in okolici): z delovanjem župnijske Karitas, oratorijev idr. Po kosilu so se delavnice po skupinah nadaljevale na milanskem sejmišču. Najprej je brat iz Taizeja imel uvodni poseg, nakar je stekel pogovor po manjših skupinah o obravnavani temi. Eno popoldne je bilo posvečeno tudi nacionalnim srečanjem.

Velik dogodek je predstavljal televizijski prenos popoldanske molitve s svečami, kar je bilo še posebej sugestivno. Največje doživetje na srečanju pa je bilo sprejetje novega brata v taizejsko skupnost. Vsak udeleženec mladinskega novoletnega srečanja je prejel tudi Pismo iz Taizeja, ki ga je napisal voditelj skupnosti, brat Roger Schutz.

Omeniti je treba, da sta bila dva člana slovenske skupine tudi gosta milanskega nadškofa kardinala Carla Marie Martinija.

Poleg tega naj še enkrat spomnimo, da so se dan pred začetkom srečanja, in sicer v nedeljo, 27. decembra 1998, vsi slovenski udeleženci zbrali pri bedenju in polnočni maši v svetišču na Vejni. Maševal je koprski škof msgr. Metod Pirih, ki je mlade pozval, naj si na srečanju naberejo novih moči in idej, ki jih bodo potem prinesli s sabo domov. Mlade Slovence je v slovenščini pozdravil tudi tržaški škof msgr. Evgen Ravignani, pri maši pa so sodelovali tudi mladi katoličani iz zamejstva, predstavniki raznih mladinskih organizacij in skavtov.

IŽ

V DEVINSKI DEKANAT SE JE VRNIL G. JANKO HAJŠEK

V nedeljo, 10. januarja, se je po dveh letih in nekaj mesecih vrnil v Devin g. Janko Hajšek. Odslej bo pomagal v raznih župnijah devinskega dekanata, saj so na tem področju velike pastoralne potrebe tako med slovenskimi kot med italijanskimi verniki.

G. Hajška v Devinu in okolici že poznamo, saj je prvič prišel v župnijo sv. Janeza Krstnika v Devinu oktobra leta 1993, ravno v času, ko je bil domači župnik, dr. Giannini, na okrevanju po težki bolezni. Po župnikovi ozdravitvi je skrbel za slovensko dušnopastirstvo v Devinu in Štivanu, redno pa je skrbel tudi za slovensko nedeljsko službo božjo v Sesljanu. V devinski župniji je ostal do septembra 1996, ko se je vrnil v minoritsko redovno skupnost, in vodstvo ga je poslalo na novo službeno mesto v Gradec na Štajerskem.

S prihodom g. Janka Hajška se torej vsaj deloma izboljšujejo razmere pastoralnega dela v devinskem dekanatu; upati je, da bo seme padlo na rodovitna tla.

PRIHODNJO NEDELJO

NADŠKOF RODE BO OBISKAL TRŽAŠKE SLOVENCE

Ljubljanski nadškof msgr. dr. Franc Rode bo v nedeljo, 24. januarja, obiskal Tržaško, kjer se bo srečal s tukajšnjimi slovenskimi katoličani. Prišel bo na povabilo tržaškega škofa msgr. Evgena Ravignanija in Duhovske zveze, pobudo za obisk pa so že pred časom dali nekateri slovenski krščanski izobraženci iz Trsta.

Nadškof Rode bo ob 9. uri dopoldne daroval slovensko mašo v župnijski cerkvi sv. Mohorja in Fortunata v Rojanu (tržaški predmestni četrti). Mašo bo - kot vsako nedeljo - neposredno prenašal Radio Trst A. Popoldne pa bo ob 15.30 v dvorani Finžgarjevega doma oz. Marijanišča na Opčinah srečanje s slovenskimi tržaškimi katoličani, tako duhovniki kot laiki. Srečanje je namenjeno vsem. Zato prireditelji upajo, da se ga bodo naši ljudje udeležili v velikem številu in tako počastili visokega slovenskega cerkvenega dostojanstvenika.

VELIKA MNOŽICA OKROG ŠKOFA RAVIGNANIJA

PRAZNIK FARNEGA ZAVETNIKA IN BLAGOSLOVITEV OLTARJA

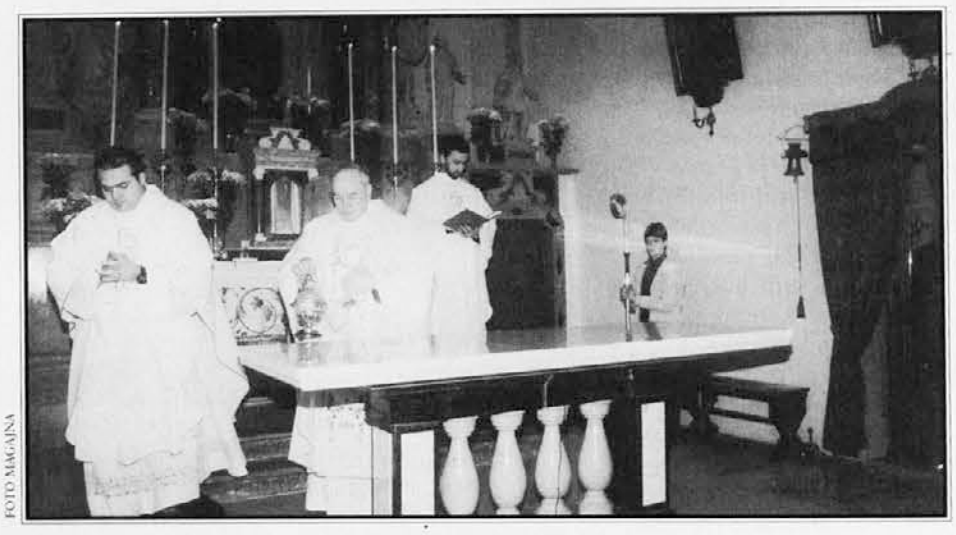

FOTO MAGAJNA

V nedeljo, 17. t.m., je župnijska in vaška skupnost v Borštu praznovala svojega župnijskega zavetnika sv. Antona puščavnika. Letošnje praznovanje je bilo še posebej slovesno, saj so ob tej priložnosti blagoslovili prenovljen oltar v župnijski cerkvi in slovesno odprli, vedno v cerkvi, novo ogrevanje.

Zato so Borštani medse povabili tržaškega škofa, msgr. Evgena Ravignanija, ki sta ga pred začetkom dopoldanske slovesne maše pozdravila Ivana Mahnič v imenu župnijske skupnosti in Emil Petaros v imenu domačega kulturnega društva Slovenec. Slovesno mašo je ob somaševanju domačega župnika Maksa Suarda daroval škof Ravignani, ki je tudi blagoslovil prenovljeni oltar, delo Verjana Markežiča. Med pridigo je škof pozval župljane, ki so napolnili domačo cerkev kot že dolgo ne, naj se radi združujejo okoli tega oltarja.

Mašo je spremljalo petje domačega cerkvenega pevskega zbora pod vodstvom Draga Petarosa. Maši je sledila prijetna družabnost v dvorani šolskih sester, kjer se je škof Ravignani zadržal v prijaznem in prijateljskem pogovoru z župljani.

Na sporedu bi moral biti tudi posvetno-kulturni del praznovanja farnega zavetnika, za katerega je poskrbelo domače društvo Slovenec, a je žal odpadel zaradi smrti v ansamblu. Naj omenimo, da so praznik sv. Antona puščavnika obhajali tudi v Prebenegu.

V PRIREDBI SKD VIGRED IN SKD IGO GRUDEN

DOŽIVET KONCERT ZBORA GALLUS V SLIVNEM

FOTO KROMA

V nedeljo, 17. t.m., so številni poslušalci dodobra napolnili cerkev v Slivnem, da bi prisluhnili božičnemu koncertu zbora Jacobus Gallus. Koncert sta priredili društvi Vigred iz Šempolaja in Igo Gruden iz Nabrežine, ki sta na tak način hoteli voščiti vaščanom in prijateljev za dobro počutje in živahno sodelovanje v novem letu, ki se je začelo.

Slivenska cerkvica je bila za to priložnost očitno pretesna, saj je za koncert, ki je izzvenel tudi kot oddolžitev spominu na pevca in organizatorja Stanka Birse, veljalo zelo veliko zanimanje. Dirigent Janko Ban je za to priložnost pripravil spored, ki se je smiselno povezoval. Tako je zbor najprej zapel dva Gallusova moteta na besedilo iz stare in nove zaveze: *Quasi cedrus* in *Facta est cum angelo multitudo*, nato pa še tri skladbe, posvečene Božji Materi Mariji: *Ave maris stella* Edvarda Griega, *Bogorodice Devo* Sergeja Rahmaninova in *Večerni zvon* Marija Kogoja. S tem se je končal prvi del koncerta, ki je bil posvečen splošnejšim liturgičnim skladbam. Ker pa se božično vzdušje še ni dokončno poslovilo od nas, je bil drugi del posvečen božičnim pesmim, in sicer tistim, ki spadajo v ljudsko izročilo tako nas Slovencev kot tudi naših sosedov Furlanov. Tako je zbor Jacobus Gallus zapel *Božično* (*O polnoči grede*) v priredbi Ivana Grbca po Gregorju Riharju, pri tem sta sodelovali flavtistki Tamara Giorgi in Irina Perosa. Spored se je nadaljeval s skladbo *Eno je Dete rojeno*, ki predstavlja del kantate *Slovenski Božič* Matije Tomca. Na isto, staro ljudsko melodijo, pa je Orlando Dipiazza priredil furlansko pesem *Puer natus*. Zatem je zbor zapel dve beneški ljudski, *Te dan je usegà vesejà* in *'Na zapuoved je paršla* v priredbi Pavleta Merkuja, na koncu pa še štiri ljudske v priredbi Ubalda Vrabca, ki predstavljajo pravo božično zgodbo: *Svitej se svitej, Ura je polnoči, Vstan' Jurca* in koledniško *Možem za nov' let' talamo*.

Številno občinstvo je z navdušenim ploskanjem nagradilo nastopajoče, ki so za dodatek ponovili Kogojev *Večerni zvon*. K prijetnemu vzdušju je gotovo pripomogla tudi pozdravna pesem, ki jo je pred začetkom koncerta zapel mešani zbor Igo Gruden pod vodstvom Bojane Kralj, medtem ko sta prisotne in nastopajoče pozdravili predstavnici organizatorjev. Lepo vzdušje pa se je nadaljevalo tudi v prostorih društva Vigred v Šempolaju, kjer je bila družabnost ob raznovrstnih dobrotah in pristni domači kapljici.

TRŽAŠKA KNJIGARNA

NOVI OKRASNI IN DARILNI PREDMETI UMETNE OBRTI, KNJIŽNE NOVOSTI

TRST - Ul. sv. Frančiška 20, tel. 040 635954, fax 040 635969
E-mail: tklibris@tin.it

OBVESTILA

KULTURNO-UMETNIŠKO društvo *Magnet* prireja od četrtka, 21., do nedelje, 24. januarja, razstavo slik in keramičnih izdelkov svojih članov, ki bo v Kamnarski hiši Iga Grudna v Nabrežini (Nabrežina center 158). V četrtek, 21. januarja, bo odprtje ob 20. uri. Izdelke bo predstavila Jasna Merkù, sledil bo kulturni program z glasbo in recitacijami. Razstava bo na ogled v petek, soboto in nedeljo s sledečim urnikom: zjutraj od 10. do 12. ure, popoldne pa od 16. do 20. ure. V petek, 22. januarja, bo ob 19. uri informativni večer, na katerem bosta mentorja, akademska slikarja Ani Tretjak in Leonardo Calvo, predstavila tečaje o strukturi likovne govorice, ki bodo od februarja dalje. V soboto, 23. januarja, bo ob 19. uri prav tako informativni večer za tečaj keramike, ki ga bo predstavila Anica Pahor. V nedeljo, 24. januarja, bo ob 17. uri nastopil Ženski pevski zbor Tabor.

SLOVENSKO STALNO gledališče. Alan Ayckbourn, *Polovične resnice*. Režija Vladimir Jurc. V četrtek, 21. t.m., ob 16. uri red C v gledališču Cristallo.

DRUŠTVA SLOVENSKE prosvete iz Trsta vabijo ob obletnici mednarodnega priznanja samostojne države Slovenije in 50-letnici Slovenske prosvete v Trstu na Slovesni VIII. Slovenija party, ki bo v hotelu Savoia Excelsior Palace (nabrežje Mandracchio 4) v soboto, 23. t.m., ob 19. uri. Častni gost bo najstarejši olimpijski prvak na svetu, Leon Štukelj, njegovi spremljevalki pa bosta dve Miss Alpe Jadran, Lara in Elisa Komar. Za ples in razvedrilo bo igral orkester Zavoda sv. Stanislava iz Ljubljane pod vodstvom A. Goričarja. Sodelovali bodo še: predsednik SKK Rok Oppelt s pozdravom, predsednik SP Marij Maver z nagovorom ob 50-letnici Slovenske prosvete, slavnostni govornik, časnikar Ivo Jevnikar, MIPZ Vesela pomlad pod vodstvom F. Pohajača in M. Vremca. Vabila lahko dvignete v uradu Slovenske prosvete (ul. Donizetti, 3, Trst), ki je odprt od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure, ali pri poverjenikih včlanjenih društev.

SKD BARKOVLJE prireja koncert Komornega ženskega zbora Glasbene matice Trst, ki ga vodi Tamara Stanese. V soboto, 23.1., v vili Primc, Salita di Gretta 38, ob 20.30. Harmonika Mirko Ferlan.

VZHODNA LITURGIJA v okviru Tedna edinosti bo v nedeljo, 24. januarja, ob 16. uri v cerkvi na Proseku. Sodeloval bo Ekumenski zbor pod vodstvom dr. Zorka Hareja. Vabi Apostolstvo sv. Cirila in Metoda.

DRUŠTVO SLOVENSKIH izobražencev vabi v ponedeljek, 25. t.m., na srečanje s slovenskim pisateljem Dragom Jančarjem, pobudnikom zgodovinske razstave *Temna stran meseca*. Srečanje bo v Peterlinovi dvorani, Donizettijeva ul. 3, s pričetkom ob 20.30.

SLOVENSKI KULTURNI klub (ul. Donizetti 3, Trst) prireja ob dnevu slovenske kulture literarni, likovni in fotografski natečaj. Tema in tehnika sta prosti. Svoje izdelke lahko oddaste na sedežu kluba vsak dan, od ponedeljka do petka, od 9. do 17. ure, ali ob sobotah od 18.30 dalje, ali pa jih izročite poverjenikom SKK na višjih šolah do vključno 1. februarja. Najboljši izdelki bodo nagrajeni v soboto, 6. februarja, ob 18.30 na Prazniku mladih ustvarjalcev.

V SREDO, 27. januarja, bo predaval ob 20. uri na mesečni konferenci v župnijski dvorani v Nabrežini prof. Alojzij Povše o temi *V novem času je več prostora za Boga*. Sledijo razgovor, nastop okteta Odmevi pod vodstvom Rada Miliča in seveda tudi družabnost. Vabljeni!

ČESTITKE

Naš g. župnik **DR. JOŽE MARKUŽA** je v ponedeljek, 18. t.m., praznoval 60. obletnico rojstva. Ob tej priložnosti, obenem s toplo zahvalo za vse, kar je storil dobrega, iskreno čestita in vošči še dolgo vrsto let uspešnega delovanja med nami ŽUPNIJSKA SKUPNOST ZGONIK

Ob šestdesetletnici rojstva, ki ga je minuli ponedeljek obhajal naš g. župnik
DR. JOŽE MARKUŽA,
mu cerkveni pevski zbor zgoniške župnije izreka prisrčne čestitke ter mu z željo za uspešno delo v vinogradu Gospodovem kliče še na mnoga leta.

Čestitkam DR. JOŽETU MARKUŽI ob lepem jubileju se pridružujejo uredništvo in uprava Novega glasa ter Goriška Mohorjeva družba.

DAROVI

ZA NOVI glas: Slavica Košuta v spomin na moža Mirka in ostale svoje rajne 30.000; Alojz Debelis 30.000.

ZA CERKEV v Ricmanjih: Savina Kuret, Ricmanje, v spomin na pokojno mamo Milko Žuljan 100.000 lir.

ZA KARITAS v Ajdovščini: N.N. 30.000; S.V. 50.000; M.G. 50.000.

ZA CERKEV v Nabrežini: Antonini 75.000; Bandelj 50.000; Martini R. 50.000; Zambiasi (za nov oltar) 100.000; Radovič 85.000; Logar 135.000; Venier 30.000; Kosmina 100.000; Devetak 10.000; Vianello 50.000; Rudež V. 30.000; Rutar 50.000; Modenato 50.000; Kojanec 50.000; Kakeš 100.000; bolniki 100.000; Kosmina 75.000; Ciabatti 35.000; Radovič 150.000; Caharija 30.000; Rudež S. 20.000; Antonič; Radovič 15.000; Terčon 75.000; Lavrenčič 150.000; Košir 500.000.

ŠTEFANIJA FILIPČIČ daruje v spomin na moža Stanka 200.000 lir za misijone, sin Edi pa v spomin na očeta 200.000 lir za Sklad Mitja Čuk.

BOŽIČNI KONCERT V RONKAH

GLASBA MED SOSEDI

KARLO MUČIČ

Slovenci v Ronkah skrbijo vsako leto za prijetnejše božično darilo za celotno slovensko skupnost v Laškem. V januarju organizirajo že dvajset let koncert božičnih pesmi, ki nas vsakokrat preseneča z izbranostjo sporeda in dovršenostjo izvajanja.

Letošnji koncert, ki je bil v nedeljo, 17. januarja popoldne, pa je nudil številnemu občinstvu, za katerega je bila cerkev sv. Lovrenca vse premajhna, še nekaj. Bil je namreč oblikovan v znamenju srečanja dveh skupnosti, ki ostajata skoraj 80 let v tesnih stikih, čeprav ju ločuje meja. Tokrat je torej skupnost iz Opatjega sela, ki so jo predstavljali moški pevski zbor Kras, cerkveni mešani pevski zbor ter otroški zbor, prišla pet tudi za svoje ljudi, ki so se preselili v Laško, potem ko je vojna vihra uničila vas in okoliške zaselke.

Bogat glasbeni spored, ki je deloma potekal na koru in deloma v prezbiteriju, se je začel po krajših litanijah, ki jih je daroval domači župnik Mario Virgulin, in običajni predstavitvi prireditve in zborov. Nato je ob orgelski spremljavi Marka Vuka zapel cerkveni mešani pevski zbor, ki je izvedel pet pesmi. Sledil je nastop moškega pevskega zbora, ki ga vodi Pavel Pahor, z devetimi zahtevnimi pesmimi, izmed katerih sta zadnji dve, stari ljudski koledniki, vzbudili veliko zanimanje občinstva. Vmes sta bili še dve izredni točki. Pozdravna nagovora župana občine Miren-Kostanjevica Zlatka Martina Marušiča in župana občine Ronke Enza Novellija ter predstavitev kraja Opatje selo in njegove zgodovine v besedah Ivana Žavadlava. Božični koncert se je nadaljeval s cerkvenim mešanim pevskim zborom, kateremu se je priključil otroški zbor, in se je sklenil tako, da so si gostje in gostujoči izmenjali darila, da je vse toplo pozdravil domači župnik, vsi trije združeni zbori pa so skupaj z ljudstvom zapeli znano Gruberjevo *Sveto noč*.

Popoldan se je zaključil v kletnih prostorih domačina Silvana Marušiča ob okusnem domačem pecivu in pristni kapljici.

SREČANJE "SLOVENSKO? SÌ, GRAZIE!"

Odbor staršev osnovih šol didaktičnega ravnateljstva Gorica bo priredil v sodelovanju s Skupino mladih družin z Goriškega v petek, 29. januarja, ob 20. uri v prostorih OŠ Oton Župančič v ul. Brolo 21 v Gorici srečanje z naslovom *Slovensko? Sì, grazie!* Pobuda želi uvesti tečaj slovenščine za italijansko govoreče starše, ki bo po zamisli odbora staršev potekal v prostorih OŠ Župančič od meseca februarja dalje.

Pobudniki večera nameravajo na srečanju skupno iskati odgovor na vprašanje: Čemu naj bi ljudje, ki živijo v neposrednem stiku s pripadniki drugega naroda, stvarno sprejeli njihovo kulturno bogastvo tudi z učenjem in poznavanjem jezika?

Srečanje bodo oblikovala osebna pričevanja posameznikov, ki so se iz različnih razlogov in nagibov približali slovenskemu jeziku in kulturi. Tako bodo sodelovali Bruna Zorzini iz Trsta, zakonca Orlando iz Jamelj, g. Andrea Bellavite iz Gorice in Adriana Monte iz kraja Terzo d'Aquileia. Prisrčno vabljeni!

SCGV KOMEL / POD MENTORSTVOM VICTORJA SRUGA

KONCERT SOLOPEVCEV OB KONCU DELAVNICE

Na Goriškem se je pred nekaj dnevi končala glasbena delavnica za solopevce, ki jo je vodil argentinski pedagog prof. Victor Srugo. Aktivno se je je udeležilo kar nekaj mlajših solopevcev z glasbenih šol Primorske, prisotni pa so bili tudi pasivni udeleženci iz Tolminske in z Novogoriškega. Enajstdnevni tečaj je v ponedeljek, 18. t.m., kronal koncert udeležencev, ki so v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v zelo prijetnem vzdušju pokazali naši javnosti svoje zadnje dosežke.

FOTO BUMBACA

Na ponedeljkovem nastopu se je predstavilo skupno osem bolj ali manj mladih gojencev iz Goriške, Nove Gorice in Idrije; ena pevka, sicer češkega rodu, študira na goriškem glasbenem inštitutu. V bolj ali manj dobrih interpretacijah smo slišali arije prav tako iz bolj ali manj znanih oper evropskih skladateljskih veleumov, kot so Mozart, Händel, Schubert, Gluck, Donizetti, Puccini, Scarlatti, Pergolesi in drugi. Med vsemi je z odličnim nastopom najbolj izstopala mlada sopranistka Jerica Rudolf s svojim briljantnim in komunikativnim nastopom, ki ga je občinstvo nagradilo s posebno toplim aplavzom. Poslušalce je presenetila tudi v zamejstvu že znana Mirjam Pahor s svojim naravnim talentom in mogočnim glasom, ki sicer zadobiva vedno bolj mezzosopransko barvo. Močan vtis na občinstvo je naredila tudi Čehinja Erika Regulyovà zlasti z dramatično interpretacijo Dvoržakove arije, v kateri je na tipično vzhodoslovanski način poustvarila bogate nianse strasti, bolečine in jeze.

Izmed dveh moških je s svojim zanesljivim baritonom posebno zablestel Martin Srebrnič **(na sliki)**, ki je še enkrat dokazal, da vnaša v svoje petje veliko duše. Poleg omenjenih so nastopili še Aljoša Pečenko, Sonja Makuc, Helena Komavli in Darja Pavio. Na klavir so gojence spremljale profesorice Ingrid Silič, Valentina Pavio in Dalia Vodice.

Na prijetnem večeru so udeleženci tečaja prejeli tudi potrdila, ravnatelj SCGV Komel prof. Kerševan pa se jim je iskreno zahvalil, ker s tolikšno vnemo gojijo ljubezen do lepega petja. Vidno zadovoljen se je prisotnim srčno zahvalil sam mojster Victor Srugo, ki je na Goriškem našel nove glasbene in življenjske prijatelje. Vsi smo lahko uvideli, da je v naših logih tudi danes več mlajših talentov, kot bi si lahko mislili. Čaka jih seveda še veliko trdega dela, gotovo pa bodo za to prejeli tudi veliko zadoščenja. Delavnica s kakovostnim tujim strokovnjakom pa je pripomogla tudi k temu, da so goriški glasbeni pedagogi sploh videli, pri čem so in kako naj načrtujejo zapleteno rast mladih in ambicioznih solopevcev.

DD

POGOVOR / VICTOR SRUGO

GLASBA, MOJA LJUBEZEN!

DANIJEL DEVETAK

Victor Srugo je mojster petja in priznan učitelj ne samo v rodnem Buenos Airesu, temveč tudi v širših krogih. Za naše bralce je verjetno še najbolj zanimiv zato, ker je bil glavni mentor naših velikih argentinskih solo pevcev, ki so se lepo uveljavili tudi na svetovni glasbeni sceni. Ker se je v Slovenskem centru za glasbeno vzgojo Emil Komel v Gorici pred nekaj dnevi končal tečaj solopetja, ki ga je vodil ta odlični glasbenik, smo mu "ukradli" nekaj minut za prijeten pogovor.

Labko poveste nekaj besed o sebi?

Rodil sem se v Buenos Airesu leta 1942, z glasbo sem se srečal pri sedemnajstih letih. Študiral sem petje, klavir in kompozicijo na šoli Conservatorio Municipal de Musica Manuel De Falla. Od 26. leta dalje je bil moj učitelj petja Artur Wolken z dunajske opere, torej zastopnik dunajske šole, ki pa se je oblikoval tudi v Italiji. Z njim sem študiral enajst let. On me je tudi naučil, kako naj poučujem. Ko sem bil mlajši, sem tudi sam veliko nastopal predvsem v komornih zasedbah in z operami. Nato sem se posvetil izključno poučevanju petja. Dvajset let sem reden profesor na Višjem umetniškem inštitutu opernega gledališča Colón v Buenos Airesu.

Kako ste doživeli stik s slovensko kulturo?

Ko sem pred veliko leti pel v zboru, sem spoznal Marka Finka. Kmalu nato sem spoznal tudi Bernardo Fink, ki je bila moja gojenka skoraj osem let. Bernarda je velika umetnica; kar sem ji dal, ji je koristilo. Moji nasveti so bili postavljeni na pravo mesto. Ko je gojenec umetnik, na pravilen način sprejema učiteljeve nasvete. Profesor lahko iz gojenca samo "povleče" to, kar je v gojencu; če v njem ni ničesar, učitelj nima česa vleči ven. Ko sem prvič videl Bernardo, sem takoj razumel, da je prava umetnica. Z Markom Finkom sem delal deset let. Tudi on je velik umetnik, ima krasen glas, poleg tega je še čudovita oseba, prav tako kot Bernarda. Nekdaj sem bil njegov profesor, danes pa sva tudi prijatelja.

Ste učili tudi Veroniko Fink?

Da, z njo sem delal manj časa, menda tri-štiri leta. Lani sem bil pri njej doma v Miamiju; vokalno sem jo našel kar dobro, tudi na umetniški ravni se je razvila.

Bili ste mentor tudi Luke Debevca-Mayerja, ki ga v zamejstvu dobro poznamo...

Ta je mlajši. Pri meni je bil kakih deset, enajst let. Bil sem njegov prvi in dejansko edini redni profesor petja. Opravil je sicer tudi nekaj tečajev.

Ali obranjate stike s slovenskimi solisti?

Da, rade volje se obiskujemo, posebno takrat, ko se oni vračajo v Buenos Aires. Tedaj skupaj pregledamo, kako vsak napreduje.

Pribajate pogosto v Evropo?

Tokrat sem prišel prvič v Evropo zaradi dela. Bil sem zelo vesel, ker sem tu našel mlade ljudi, ki delajo z velikim navdušenjem, interesom in tudi z dobrimi vokalnimi sposobnostmi.

Preidimo k tečaju, ki ste ga vodili na šoli Komel.

Tečaj solo petja je trajal enajst dni, od 7. do 18. januarja. Začelo ga je dvanajst gojencev, dva sta nato izpadla. Med temi so bili tudi začetniki, nekateri pa so že kazali višjo stopnjo znanja. V glavnem so se približali tečaju z velikim zanimanjem.

Ste obiskali tudi Slovenijo?

Da, z argentinskimi solisti smo obiskali Celje, Ljubljano in Kranj. Opazil sem, da so Slovenci zelo nadarjeni za petje. Pri vseh slovenskih gojencih sem naletel na veliko lahkoto dojemanja, ko je šlo za glasbo. Poslušal sem tudi plošče očeta Marka Finka, ki je čudovito pel. Mislim, da ni nikdar nastopal kot profesionalen pevec, zanimanje za petje pa je od vedno prežemalo njegovo družino. In to je v veliko pomoč učiteljem petja.

Še zadnje vprašanje: kaj vam pomeni glasba?

Glasba mi pomeni to: v življenju sem zelo srečen, ker globoko ljubim svoj poklic.

PREJELI SMO

SPOŠT. UREDNIK,

pišem vam v zvezi s poročilom o zadnji seji občinskega sveta v Sovodnjah, ki je bilo objavljeno v vašem časopisu dne 7.1.1999. Želim namreč pojasniti in razčistiti nekatere netočnosti in pomanjkljivosti, ki jih je po mojem mnenju vaš dopisnik napisal in tako deloma spremenil pomen in smisel nekaterih sklepov sveta. Menim, da je tako poročanje nepopolno in v marsičem pristransko, medtem ko bi moralo biti točno in objektivno podano, če je to tudi namen časopisa.

V zvezi s sklepom, ki urejuje (in ne omejuje) posege svetovalcev (vseh in ne samo tistih iz vrst opozicije), moram pojasniti, da ni povsem res, da lahko vsak svetovalec poseže samo enkrat in da se mora nato, če ni zadovoljen z odgovorom, v pisni obliki obrniti na upravo. Točna informacija o sklepu je naslednja: vsak svetovalec lahko poseže po enkrat glede vsakega argumenta, ki ga svet obravnava, nato uprava odgovori na postavljena vprašanja in pomisleke. Če njen poseg ne zadovoljuje kogarkoli, lahko slednji pisno vpraša za dodatna pojasnila. Ker je ponavadi dnevni red občinskih sej zelo bogat, vsakdo lahko razume, da je število svetovalskih posegov lahko tudi precej veliko. Jasno je, da predpostavlja nov način posegov večjo pripravljenost svetovalcev glede dnevnega reda seje, saj morajo sedaj bolj učinkovito in sintetično razviti svoje misli. Namen sklepa je doseči jasen in konstruktiven pogovor v občinskem svetu, ne da bi zašli v dolg in neproduktiven prost klepet.

Tudi v zvezi z odlagališčem na Malniščah moram nekaj pojasniti, saj piše vaš dopisnik, da je rešitev omenjenega problema v breme občini; za tako trditev jemlje kot dokaz 15.000.000 lir, ki jih je občinska uprava nemenila za analizo materiala. Pisec bi moral pojasniti, kaj on pojmuje z besedo "breme". Nekdo bi lahko upravičeno razumel, da mora občina kriti stroške tudi za odpravo materiala v dovoljena odlagališča. To pa ni res! Res je, da zakon Ronchi daje občinam pristojnosti v zvezi z organizacijo in realizacijo sanacije takih primerov, kot so Malnišče, jim pa ne pripisuje finančnega bremena za take posege. Za to obstajajo skladi na pokrajini in deželi; te črpajo iz davkov na smeti, ki jih plačujejo državljani. Mislim, da se iz poročila ni razumelo tako.

Za zaključek pa še nekaj. Občinski svet je na zadnji seji obravnaval več točk dnevnega reda. Sprašujem vas in tudi dopisnika, kam je izginilo poročanje o ostalih točkah, ki so bile ravno tako ali še bolj pomembne. Je mar možno, da sta bila omembe vredna samo omenjena argumenta?

S spoštovanjem

ŽUPAN OBČINE SOVODNJE
MARCO PETEJAN

OB SLOVESU OD STANISLAVE ČERMELJ

UČITELJICI V SPOMIN

Novica, da nas je zapustila gospa Stanislava Čermelj Rustja, me je zelo pretresla. Misli mi neprenehoma uhajajo v moja zgodnja šolska leta, ko sem z bojaznijo in negotovostjo stopala v širšo družbo in v svet nasploh. Ga. Stanislava ni bila zame ga. Čermelj, ga. Rustja ali katerakoli neznana gospa. Bila je moja učiteljica! In to v času, ko je šolski sistem zahteval, da imajo osnovnošolski otroci eno samo učiteljico za vse predmete, od matematike do italijanščine, od telovadbe do ročnih del.

Spominjam se njenega včasih strogega, a vedno iskrenega in dobronamernega pogleda; njenih številnih domačih nalog in zahteve po redu in točnosti ter marljivosti; njenega prigovarjanja naši nemirnosti in nepotrebnemu klepetanju; njene razlage nam tujih in nedoumljivih predmetov; njene zahteve po gladkem podajanju poštevank in po učenju na pamet pesmi naših slovenskih in tujih pesnikov; njenega spodbujanja k branju; njene vneme pri pripravi šolskih prireditev; naših skupnih molitev in prepevanja majniških Marijinih pesmi pred začetkom pouka; naših skupinskih igric pred nestrpnim čakanjem na zvonec, ki nas je klical iz šole domov... Nemogoče bi bilo vse to zapisati in opisati, kajti pet šolskih let predstavlja kar precej skupaj preživetih ur, lepih in manj lepih trenutkov v šolskem poslopju, ki je bilo naš drugi dom, in z učiteljico, ki je bila naša druga mama.

Od tedaj je že minilo veliko let. Vsi njeni tedanji učenci smo že odrasli, naše življenjske poti so se razcepile in nas pač vodijo, kamor nam je namenjeno. Mislim pa, da nam je iz šolskih let ostalo veliko konkretnega, še posebno pa trden življenjski nauk, s katerim smo odraščali in ki nas je vodil skozi izkušnje, ki se začenjajo z našim rojstvom in se prenehajo na dan naše smrti. Naša učiteljica je pripomogla k temu, da smo, kar smo! Trudila se je, da bi nam v šolskih urah dala čimveč, in verjetno upala, da bi od tega čimveč odnesli. Iskreno upam, da je nismo razočarali!

MIRTA PODVERŠIČ

BOŽIČNI KONCERT V ŠTANDREŽU

KOSOVELOVCI PRIČARALI BOŽIČNO VZDUŠJE

Tradicija lepih koncertov, ki jih prireja župnija sv. Andreja ap. v Štandrežu, se nadaljuje. Tokrat je župnija organizirala nedeljski popoldan z božičnim koncertom 17. januarja v vaški cerkvi, kamor je povabila moški zbor Srečko Kosovel iz Ajdovščine, ki ga vodi Igor Hodak.

Gre za enega redkih primorskih zborovskih sestavov, ki se lahko ponašajo z več kot 50-letnim uspešnim delovanjem, saj je v svoji zgodovini, ko se je zvrstilo več generacij pevcev, prejel številna odlikovanja na domačih in tujih odrih. Zvrstilo se je tudi več zborovodij, ki so razvili "visok nivo pevske zbranosti, posebej pa izredno muzikalnost in posluh za ubrano petje, ki je prav tukaj na Primorskem doma" (cit. iz koncertnega lista). Dirigent Igor Hodak je na Slovenskem priznan glasbeni pedagog, svetovalec, zborovodja in organizator, ki se je oblikoval pod mentorstvom Marijana Gabrijelčiča in Mirka Cudermana.

Moški zbor Kosovel je prvi del štandreškega koncerta uvedel z Gallusovo *Natus est nobis Deus*, nadaljeval z mašo v čast sv. Lovrencu primorskega skladatelja Stanka Premrla. Nato je zapel tri božične iz srednjeevropske glasbene zakladnice. V drugem delu so prevladovale pretežno slovenske skladbe, in to od Trubarja prek ljudske, Vodopivčeve, Bratuževe, Belarjeve in Zupanove. Ni manjkal niti znani angleški napev *Hitite, kristjani*, slišali smo lahko tudi nepogrešljivo Gruberjevo *Sv. noč* v Maroltovi priredbi.

Kakovostni koncert je oplemenitil božično vzdušje, ki se med nami še ni ohladilo. In tako je tudi prav, saj si vsi želimo, da bi duh miru, sožitja in veselja preveval ljudi dobre volje skozi celo leto.

POBUDA GORIŠKE PODRUŽNICE

OSNOVNOŠOLCI V NTKB

Ob razstavi Galeb so učenci osnovnih šol z Vrha sv. Mihaela, iz Sovodenj **(na sliki)** in iz slovenskega odseka osnovne šole iz Romjana obiskali v spremstvu učiteljev podružnico Nove Tržaške kreditne banke na ulici Terza Armata 200 v Gorici. Po ogledu izobešenih risb je direktor podružnice Marco Tomsic obrazložil osnovnošolcem delovanje banke, blagajne in varnostnih sistemov. Učenci petih razredov so sledili tudi razlagi o delovanju borze. Na koncu obiska so po krajši predstavitvi evra vsi prisotni prejeli spominček, ki jim ga je poklonila banka.

UMRL JE MSGR. EULOGIO SABBADINI

V petek, 15. t.m., so pokopali msgr. Eulogia Sabbadinija. Somaševanje v stolnici je vodil nadškof ob udeležbi kakih 50 somaševalcev. Po maši so pokojnika prepeljali v njegovo rojstno vas Caporiacco v Furlaniji.

Pokojni je sicer izšel iz videmske nadškofije, bogoslovje pa je opravil v goriškem semenišču. V mašnika ga je posvetil nadškof Karel Margotti v Ogleju 3.4.1935. Kot dušni pastir je bil v raznih župnijah v Furlaniji, leta 1942-43 je bil vojaški kaplan. Leta 1970 ga je nadškof Peter Cocolin imenoval za stolnega kanonika; rad je pomagal v stolnici. Pokojni je bil ponosen, da je Furlan, in se je pridružil tistim furlanskim duhovnikom, ki so zagovarjali uporabo furlanščine tudi v liturgiji in pri sv. maši.

Bog mu daj večni mir in pokoj za zvesto službo v božjem vinogradu!

PROF. KLAVDIJI VONČINA NOVO PRIZNANJE

V lanskem oktobru je na goriškem gradu doživel predstavitev roman *Contratto mortale* goriške prof. Klavdije Vončina, ki se je po dolgoletnem poučevanju na slovenskih višjih šolah popolnoma posvetila pesniškemu in pisateljskemu snovanju. Za svoje literarno ustvarjanje je že prejela nekaj nagrad. Prav te dni pa je prejela sporočilo, da ji je žirija državnega literarnega natečaja Spazio donna 1999 v Strianu pri Neaplju podelila posebno nagrado prav za omenjeni roman, ki je izšel pri založbi Ibiskos in je bil tudi uvrščen med finaliste mednarodnega natečaja Firenze - Europa 1998. Priznanje ji bodo podelili v občinski palači v Strianu 7. marca.

OBVESTILA

PREDSTAVITVI SLIKANICE *Tri muce* v Doberdobu in Sovodnjah. V petek, 22. t.m., bo ob 9. uri v prostorih osnovne šole P. Voranc v Doberdobu ter ob 11. uri v prostorih OŠ Peter Butkovič-Domen v Sovodnjah uradna predstavitev otroške slikanice *Tri muce*. Avtor pravljice je slovenski pisatelj Janez Bitenc iz Ljubljane, ilustracije pa so delo Aleksandre Maraž iz Števerjana. Slikanico sta izdala Kulturni dom in kulturna zadruga Maja pod pokroviteljstvom Zadružnih kreditnih bank iz Sovodenj in Doberdoba.

SKRD JADRO iz Ronk vabi na otvoritev samostojne razstave slik Oskarja Beccie v petek, 22. t.m., ob 19. uri v razstavni dvorani, Trg Oberdan 33 v Ronkah. Umetnika bo predstavila Lilijana Visintin.

ŠKOFIJA KOPER in nadškofija Gorica, dekanije Nova Gorica, Šempeter, Gorica in Štandrež vabijo na *Pohod za mir - Mir sloni na človekovih pravicah* v soboto, 23. t.m. Ob 16.30 zbiranje pred goriško bolnišnico, postanek pri cerkvi sv. Roka in ob goriških zaporih; ob 18. uri sv. maša v stolnici.

V NEDELJO, 24. t.m., bo ob 17. uri na sedežu KD Kras v Dolu gledališka mladinska komedija *Butalci*. Režija Jaša Jamnik.

FEIGLOVA KNJIŽNICA v Gorici vabi v ponedeljek, 25. t.m., ob 17. uri v okviru Otroške urice na lutkovno predstavo z naslovom *Brundarija*; izvaja Lutkovno gledališče Papilu iz Ankarana.

V GALERIJI Kulturnega doma v Gorici bo do četrtka, 28. t.m., odprta skupinska razstava 19 novogoriških fotografov, članov Fotokluba Nova Gorica. Razstava je odprta od 9. do 13. ure in od 16. do 18. ure ter v večernih urah med prireditvami.

PROSVETNO DRUŠTVO Rupa-Peč prireja izlet na sneg v Podklojšter (Arnoldstein) v nedeljo, 7. februarja 1999. Za informacije: Tanja Kovic, tel. 0481-882285.

DAROVI

ZA KULTURNI center Lojze Bratuž: M.M. 100.000 lir.

V SPOMIN na prof. Ivana Sirka so učno in neučno osebje šole Trinko, doberdobski starši in nekateri bivši učenci v obliki knjižnega daru namenili vsoto 1.100.000 lir oddeljenim razredom šole Trinko v Doberdobu.

ZA PASTIRČKA: namesto cvetja na grob Stanislave Čermelj Rustja Mirta Podveršič 50.000 lir.

ZA NOVI glas: Maria Grisani Trst 10.000; Devetti Zaffalon Jolanda 20.000 lir.

ZA ZBOR Štandrež: ob krstu hčerke in vnukinje Jane Tabaj darujejo starši Anita in Marko 100.000, druž. Božidar Tabaj 100.000 lir.

ZA CERKEV sv. Ivana: Amalija Gorjan 50.000 lir.

ZA LAČNE otroke: ob krstu vnuka Nejca dedek in babica 200.000; N.N. 200.000; N.N. 50.000 lir.

ZA MISIJONE: Mara Breščak 100.000 lir.

ZA CERKEV na Vrhu sv. Mihaela: Zora Devetak Malič 25.000; N.N za cvetje 10.000 lir.

IDA ZOTTI Devetti v spomin na moža Petra po 150.000 za cerkev na Vrhu in misijon p. Kosa in 100.000 za MIPZ Vrh sv. Mihaela.

V SPOMIN na vse svoje rajne daruje Amalia Ferigo za KCLB 200.000, za Novi glas 50.000, za slovenske misijonarje 50.000, za Sv. goro 50.000, za semenišče v Vipavi 50.000 lir.

VIŠJA MEDICINSKA SESTRA

s prakso in izkušnjami nudi **zdravstveno nego in oskrbo** tistim, ki tako nego in pomoč potrebujejo, naj bodo iz Gorice ali sosednjih občin oz. krajev na Goriškem v Italiji. O podrobnostih se lahko pogovorimo.

Interesenti naj, prosim, pokličejo na telefonsko številko **00386-65-62697**, najraje v času od 10. do 13. ure.

SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VZGOJO E. KOMEL IN KULTURNI CETER LOJZE BRATUŽ

KOMORNI ZBOR IPAVSKA

IN GLASBENI ATELJE EMIL KOMEL

Matjaž Šček, DIRIGENT

J. Brahms, Š. Mauri, S. Jericijo, I. Šček

Velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž, **četrtek, 28. januarja 1999, ob 20.30.**

SKRD JADRO

vabi

na zanimiv večer z **dr. Jožkom Šavlijem** iz Gorice. Govoril bo

O MITOLOGIJI SLOVENCEV

Torek, 26. januarja, ob 20. uri na sedežu društva v Romjanu.

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ - DRAMSKI ODSEK

Neil Simon

ZARES ČUDEN PAR

Komedija v treh dejanjih

REŽISER: **Emil Aberšek**

STROKOVNI SODELAVEC: **Janez Starina**

PREVEDEL: **Dušan Tomše**

Župnijska dvorana Anton Gregorčič v Štandrežu

PREMIERA v soboto, 30. januarja 1999, ob 20.30.

PONOVITEV v nedeljo, 31. januarja 1999, ob 17. uri.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ - GORICA

Vljudno vabljeni na odprtje antološke razstave

ZORE KOREN SKERK

Umetnico bo predstavil Jurij Paljk

Sreda, 27. januarja 1999, ob 18. uri

ZAHVALA

Ob smrti našega dragega strica in svaka

ARMANDA SKOKA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so nam stali ob strani v tem tako tragičnem trenutku. Posebna zahvala naj gre tistim, ki so ga iskali, ki so mu hoteli nuditi prvo pomoč. Hvala vsem lovcem, posebno lovcem z Jazbin, iz Števerjana, Lovski družini Sabotin, združenju Zamejski lovci Doberdob ter koroškim slovenskim lovcem iz Avstrije. Zahvala naj gre tudi domačemu pevskemu zboru, lovskemu zboru Doberdob, trobentaču za "Silenzio" in tistim, ki so streljali Armandu v slovo; hvala za tople besede župana Adrijana Korsiča iz Števerjana, koroškega župana Frica Kumarja, župnika Adolfija Šavlija, Ambroža Kodelje in Antonu Lazarju za pogrebni obred.

Nečaka Edi in Orietta ter svakinja Erminija

Jazbine, 18.1.1999

KOBARID / NOVOLETNO SREČANJE SLOVENCEV VIDEMSKE POKRAJINE IN POSOČJA

RECIPROČNOST JE EDINO "OROŽJE" ZA MANJŠINO

ERIKA JAZBAR

V hotelu Hvala v Kobaridu je bilo v soboto, 16. januarja, 29. Novoletno srečanje Slovencev videmske pokrajine in Posočja. Tradicionalno in priljubljeno manifestacijo prirejajo občine Kobarid, Tolmin in Bovec ter tolminska upravna enota, na njem pa se srečajo obmejni politični predstavniki in navadni ljudje, da si ob začetku novega leta voščijo in utrdijo prijateljske vezi.

FOTO KROMA

Na letošnjem srečanju, zadnjem v tem tisočletju, so bili prisotni številni ugledni gostje, saj sta organizatorje počastila s svojo prisotnostjo kar dva ministra, in sicer minister za kulturo oz. domačin Jožef Školč in pravosodni minister Tomaž Marušič. Ob njiju pa bi omenili še prisotnost državne sekretarke pri zunanjem ministrstvu Mihaele Logar in predsednika parlamentarne komisije za Slovence po svetu Marjana Šifrerja, ne smemo pa pozabiti na številne obmejne župane in politične predstavnike.

Uvodna beseda je bila ob pevski skupini Znamenje iz Volč zaupana gostujočemu kobariškemu županu Gregorčiču, ki je podčrtal, kako je nujno odpraviti mejo za dobrobit obmejnega življa, vendar omenjena meja je pogosto zakoreninjena v glavah, kar lahko predstavlja oviro za nastanek evroregije.

Slavnostni govornik večera je bil pravosodni minister republike Slovenije Tomaž Marušič. V svojem posegu se je omejil na tematiko zakonskega osnutka za zaščito slovenske manjšine v Italiji, ki je v pripravi v italijanskem parlamentu. Najprej je poudaril, da je treba narodnostno skupnost zakonsko zaščititi in ne le spoštovati, sicer se bo ohranila na ravni folklorne skupnosti. V svojih besedah se je ozrl na zaščitne standarde, ki jih uživa italijanska skupnost v Sloveniji, in posebno omenil dejstvo, da sedi zajamčen zastopnik italijanske manjšine v slovenskem parlamentu, slovenski zakon določa teritorij, na katerem se zaščitni zakon izvaja, italijanščina je jezik, ki se lahko uporablja v javnosti, skratka Slovenija je za zaščito manjšin, ki živijo na njenem teritoriju, dobila najvišjo oceno Evropskega sveta. Če se ozremo na slovensko manjšino, ki živi v Italiji, vsega tega pa ne vidimo. Masellijev osnutek namreč ne definira prostora, na katerem bi se izvajala zakonska zaščita, vse skupaj se zamegljuje z odborom, ki bi postal le generator nesporazumov in bi zavlačeval problematiko v nedogled. Slovenija mora skrbeti za slovensko manjšino, ki živi v Italiji, in pojma "recipročnost" se Slovenija ne sme bati, obenem pa je po ministrovih besedah to edino orožje, s katerim lahko zamejci razpolagamo.

V imenu političnih predstavnikov slovenske manjšine v Italiji je spregovoril špetrski župan Firmino Marinig, ki je posebno podčrtal nevarnost zgodovinskega revizionizma in povedal, da mora Slovenija odgovoriti tem dezinformacijam, kajti žalijo Slovenijo in njeno manjšino, ki živi v Italiji.

V imenu slovenskih organizacij videmske pokrajine pa se je oglasil Vladimir Predan, ki je kritično spregovoril o Oljkovi vladi, od katere smo si marsikaj pričakovali, vendar zaenkrat je ostalo v glavnem na ravni obljub in lepih besed. Srečanje se je tudi letos zaključilo s poklonom, ki ga organizatorji namenjajo Čedermacu oz. kadilcu Pasqualu Gujonu, ki se je organizatorjem zahvalil za tradicionalno darilo.

O OKVIRU NATA

SLOVENSKI KADETI NA PRESTIŽNIH AKADEMIJAH V ZDA

Slovenija tesno sodeluje z državami članicami Nato oz. Partnerstva za mir, ki je nekakšna vzporedna organizacija obrambnega zavezništva. V okviru takega sodelovanja se pet slovenskih kadetov šola na najbolj prestižnih vojaških akademijah v ZDA. Izbrani so bili z zelo strogo selekcijo, sedaj pa se usposabljajo za razne dolžnosti v slovenski vojski.

Slavko Majcen je bil prvi slovenski študent, ki se je leta 1995 začel šolati na vojaški letalski akademiji v Colorado Springsu. Letos naj bi šolanje končal. Na isti akademiji študira tudi Matej Hajdinjak, ki pravi, da mu je Amerika všeč in "če bi še enkrat imel to priložnost, bi jo brez pomislekov izkoristil". Na akademiji West Point nabira znanje in izkušnje kadet Vojko Sotlar. Miran Balažič pa se usposablja na ameriški pomorski akademiji v Annapolisu. Klemen Mijatov je po stažu najmlajši slovenski kadet na West Pointu, ki pravi, "da je disciplina na akademiji stroga, počutiš se kot 'ničla' in nikogar ne zanima niti, kako ti je ime". Za novo generacijo šolanja na vojaških akademijah v ZDA so letos v Sloveniji izbrali sedem kandidatov, toda od teh bo izbran samo eden.

M.

SLOVENIJA

KULTURNI ODMEVI IZ TOLMINA

Sredi decembra so v tolminskem kinogledališču odprli pregledno likovno razstavo Kulturnega društva slikarjev amaterjev Tolminske, ob tem pa je pripravilo še celovečerni koncert Kulturno društvo Pihalni orkester Tolmin. Slikarje amaterje Tolminske uspešno vodi že vrsto let akademski slikar Boris Y. Božič iz Mosta na Soči. Razstavo slikarjev (Damjan Cvek, Stanka Golob, Darja Jan, Andrej Jermol, Peter Juren, Ada Klinkon, Jurij Kovač, Danica Kravanja, Silvester Lampe, Aleksandra Langenfus, Marko Magajne, Nasta Nuhič, Damjana Skubin, Majda Šimon) odlikujeta raznovrstna tematika del ter lepa in razgibana postavitev. Zastopana so dela, ustvarjena v zadnjem času; prisotni so motivi iz narave, tihožitja, cvetje, podobe ljudi in abstraktni motivi; vse je opisano v zloženki, ki jo je ob tej priložnosti izdala Zveza kulturnih društev Tolmin.

V drugem delu decembrskega večera je nastopila godba na pihala iz Tolmina, ki jo vodi mladi dirigent Miloš Rijavec. V prihodnosti načrtujejo nastop na srečanju pihalnih orkestrov iz Evrope v Španiji. Poleg tega so večkrat igrali doma in v Italiji. V lanskem letu sta ZKD Tolmin in Kulturno društvo Pihalni orkester pripravila tečaj za tolkala, ki jo je vodil Josip Mihelčič. Orkester je sestavljen iz starejših članov, veliko pa je v njem mlajših glasbenikov, gojencev Glasbene šole Tolmin.

PREDSTAVITEV TRETJE KNJIGE PAVLA ŠIMACA

Pred novoletnimi prazniki je v tolminski knjižnici Cirila Kosmača pisatelj Pavel Šimac, doma iz Breginja, ki že več kot štiri desetletja živi v Boliviji, predstavil svojo tretjo knjigo: *Umiranje Selve*. Predstavitev so spremljali diapozitivi, govoril pa je tudi založnik Branko Lušina iz Nove Gorice. V kulturnem programu je pomenljivi odlomek iz knjige prebral Matej Kavčič. V smiselni povezavi s knjigo, ki opisuje sodobne ekološke probleme, je Ivan Kragelj zaigral na orglice slovensko ljudsko pesem *Kje so tiste stezice*.

Pavel Šimac je spregovoril o svojem delu in življenju v Boliviji. Po poklicu je medicinski tehnik in ljudem v objemu hude revščine po svojih močeh pomaga; še naprej se izpopolnjuje in ob tem opravlja trda drvarska in splavarska dela sredi divje pokrajine.

Prvi dve Šimačevi knjigi - *Na divjih rekah Bolivije* in *Lov za kometovim repom* - bosta v kratkem ponatisnjeni. Zanimivo trilogijo o življenjskih preizkušnjah sredi bolivijskih pragozdov, v kateri pisatelj s toplino pripoveduje o svojih doživetjih, bodo bralci radi vzeli v roke, saj je edinstveno pričevanje Slovenca v tujini.

ADA KLINKON

O ZEMLJI

JURIJ PALJK

... o tisti, po kateri hodimo, in o tisti, na katero so predvsem kmečki ljudje zelo navezani. Da so predvsem kmečki ljudje navezani na zemljo, sem napisal nalašč, ker to še vedno velja, tudi danes, ko je sodobnik skoraj izgubil vsako čustveno vez z zemljo.

Za Slovence je znano, da skorajda nimamo meščanskega sloja prebivalstva, vsaj takega meščanstva skorajda ne, ki bi lahko zase reklo, da je že več let samo meščanstvo. Velika večina ljudi v slovenskih mestih in tudi pri nas je po rodu z vasi; če pa že oni niso prišli v mesto živet, so to storili njihovi starši ali stari očetje in stare mame. Zato si upam zapisati, da starega slovenskega meščanstva skorajda ni, so sicer res izjeme, a zares bolj izjeme kot pa pravilo.

O zavezanosti zemlji kmečkih ljudi, ki so z njo v nenehnem stiku, je bilo že dosti napisanega, veliko je bilo tudi že povedanega o kmečkih navadah in življenju na kmetih. To pa je seveda preteklost, saj v slovenski literaturi danes skorajda ne najdemo več opisov kmečkega življenja, ki se je spremenilo, kot se je spremenilo vse naše življenje, in to predvsem zato, ker smo se oddaljili od zemlje, njiv, potokov, pašnikov, trat in trav. Narava in z njo zemlja sta nam danes samo še okolje, v katerem živimo. Skorajda nobena stvar nas več ne veže nanjo, morda le dejstvo, da občasno tudi sami gremo na sprehod vanjo, kaj več pa ne. Seveda je zato naš odnos do narave in zemlje popolnoma drugačen od tistega, ki smo ga imeli, ko smo še bili doma na kmetih, ali pa so ga imeli naši starši.

Dejstvo je, da je nekaj bolnega v odnosu do zemlje, če naravo in zemljo jemlješ samo kot okolje, v katerem živiš, če se zaveš lepote zemlje in vsega, kar raste na njej, samo takrat, ko na Krasu zardeči ruj v vsej svoji jesenski lepoti, če se zaveš lepote le takrat, ko se v avtomobilu voziš mimo žitnega polja v klasju. Sprejemanje narave in zemlje samo kot nečesa estetskega je zgrešeno, ker smo sami del nje. Vsaj morali bi biti.

Ko sem pred leti prvič peljal svojega očeta-kmeta v Furlansko nižino, ki je nikdar prej ni videl, je oče najprej opazil velike njive in čez čas dejal: "To mora biti težka zemlja, težko jo je obdelovati." Ker nisem ničesar odgovoril, ampak sem zavil proti Baiani, zaselku ob reki Aussa pod Torviscoso, da bi mu pokazal ogromne obdelovalne površine takratnih lastnikov, znamenite družine Feruzzi - kasneje so posestvo prodali neki multinacionalki -, je nadaljeval z glasnim razmišljanjem: "Ne vem, koliko tukaj ljudje še čutijo z zemljo." "Nič ne čutijo," sem rekel. Potem sva molčala, ko sva gledala naravnost velikanski namakalni sistem, ki ga je za sabo vlekel en sam traktor. Vprašal sem ga, koliko naših njiv s Podstudenca bi šlo v njivo, ki jo je namakal traktor. "Ne vem, ker je tu nižina, gotovo pa več kot dvajset," je bil kratek oče. Za primerjavo naj povem, da njiva na Podstudencu v Žabljah meri en hektar zemlje. Ko sva se po krajšem ogledu odpeljala proti domu, mi je oče rekel: "Saj je vse lepo in prav, toda nobenega smisla ne vidim v tem, da morajo zemljo tako izkoriščati in jo naravnost posiljevati z umetnimi gnojili in škropivi." Čez čas je dodal: "Vidi se tudi, da zemlje tu ne spoštujejo, da nimajo pravega odnosa do nje, saj ni nikjer več nobenega drevesa, ampak so samo njive in drugod en sam cement in en sam asfalt..." Odveč je govorjenje, da moj oče, kot vsi kmetje, ne mara asfalta in tudi betona ne. Zagovorila sva se o tem, kako beton kvari pokrajino, a brez njega naša družba, mi sami torej, ne moremo. Govorila sva o neštetih cestah, ki so v Furlaniji, in še o čem.

Potem mi je rekel, naj ustavim avto. Ob velikanski njivi sem ustavil, oče je stopil do zorane njive in se sklonil. Z roko je segel v svežo brazdo in stisnil v pest prgišče črnosive zemlje. Zdrobil jo je in odvrgel. "Težka zemlja je to, težka," je bilo vse, kar mi je rekel. Potem sva odšla naprej in čez čas mi je v avtu rekel: "Z Miškom na tej zemlji ne bi opravil ničesar, se ti ne zdi? Pravzaprav tudi pri nas ne bi ničesar več opravil... A se še spomniš Miškota?" Seveda sem se ga še spominjal in se ga še vedno spominjam. Miško je bil naš zadnji vol, okrog 12 stotov je bil težak, imeniten, prijazen, dober, močan vol. Spomnil sem se, kako sem ga pri sedemnajstih letih zadnjič peljal kovat. Za menoj je kovač na Brjah za vedno zaprl kovačijo, prišli so traktorji, kovači pri njih nimajo kaj iskati. "Pa smo vseeno tudi z Miškom vse naredili," je rekel oče. "Ja, smo, a je bilo težko, prekleto težko delo," sem odvrnil. "Saj je sedaj življenje tudi težko, a ni, le da zemlje ne razume nihče več, z njo več ne čuti," je dejal oče. Potem sva spet umolknila in čez čas sem rekel: "Toda Miško je pa bil dober vol, ne? Mama je vedno pravila, da mu manjka samo beseda..." Spomnil sem se dejstva, da je bil vol dejansko član naše družine, zanj smo skrbeli kot zase. "Drugi časi, drugi časi," je rekel tata. Čez čas je še dodal: "Sedaj je v naši vasi več psov kot govedi. V zameno pa ima vsaka hiša najmanj po en traktor. Zakaj ga imajo, ne vem, vsaj večina ga ne rabi."

Potem sva gledala ob cesti reklame in razne hale, betonske prostore, v katerih nekaj delajo in spravljajo. Vsaka od njih ima zraven velikansko parkirišče, na katerem stojita dva avtomobila. "Vidiš, da nimajo odnosa do zemlje, prav nobenega odnosa nimajo do zemlje," je dejal oče in čez čas vzdihnil: "Kaj bi rekli stari, ko bi se vrnili? Pomislil sem na svoja strica, ki sta v Gmajni leta in leta nosila kamenje na kup in delala suhi zid, da smo potem lahko tudi tam kosili travo."

"Kaj bi rekli naši stari, če bi se vrnili?" je ponovil oče. "Najbrž bi znoreli," sem rekel. "Gotovo bi znoreli," je dejal oče.

PO ZATRJEVANJIH PREDSEDNIKOV KOALICIJSKIH STRANK

DOBRE MOŽNOSTI ZA OBSTANEK VLADE DO KONCA MANDATA

MARJAN DROBEŽ

V Sloveniji v zadnjem obdobju veliko razpravljajo in ugibajo o tem, kakšne so možnosti za ohranitev sedanje vladne koalicije, ki jo sestavljajo tri politične stranke: LDS, SLS in Desus. Kriza je nastala zlasti zaradi mnogih nesoglasij med predsednikoma obeh največjih koalicijskih strank, Janezom Drnovškom in Marjanom Podobnikom, o izvajanju vladnega programa oz. sporazuma o delovanju koalicije. Nasprotja so se zdela nepremostljiva, saj je premier Janez Drnovšek nekajkrat zagrozil, da obstoječo koalicijo lahko zamenja nova, v kateri bi sodelovale druge politične stranke (menda predvsem ZLSD), Marjan Podobnik pa je opozoril, da se SLS lahko umakne iz vlade in preide v opozicijo. V tem okviru so omenjali tudi možnost, da bi izhod iz politične krize lahko poiskali s predčasnimi državnozborskimi volitvami.

Politične strasti pa so se po novem letu precej umirile, saj koalicijske stranke poudarjajo, da so voljne tudi v prihodnje sodelovati v vladi, do konca mandata, to je do rednih parlamentarnih volitev leta 2000. Toda pogoj za nadaljevanje sodelovanja v vladi je dogovor o vseh bistvenih vprašanjih, ki jih razdvajajo. Gre predvsem za hitrejše usklajevanje slovenske zakonodaje s pravnimi normami EU, sprejetje zaščitne zakonodaje, davčno in pokojninsko preoblikovanje (reformo), preobrazbo državne uprave, reševanje nujnih gospodarskih in socialnih problemov in za druge pomembne zadeve, ki jim je lahko uspešno kos le trdna in stabilna koalicija. Le-ta je sicer lahko programsko različna, mora pa imeti vzpostavljen učinkovit sistem določanja prednostnih nalog vlade.

Stranke vladne koalicije so imenovale posebne pogajalske skupine, ki naj bi dosegle uskladitev politike in stališč glede usmeritve in prihodnjega delovanja vlade. Najbolj nujno bi bilo doseči sporazum o kadrovskih zadevah. Koalicijski stranki LDS in SLS imata npr. različne kandidate za mesti novega obrambnega ministra in novega generalnega državnega tožilca, zelo pomembni funkciji, ki že dalj časa nista zasedeni, na kar je med nedavnim intervjujem na nacionalni TV opozoril tudi predsednik države Milan Kučan. Koalicijske stranke bi morale na ravni vlade imenovati tudi novo upravo Darsa (družbe za državne avtoceste), zamenjati direktorja Slovenske razvojne družbe, direktorja urada za zavarovalništvo in direktorja za nadzor prirejanja iger na srečo. Po mnenju koalicijskih strank bi morali čimprej sprejeti tudi zakone o kmetijsko-gozdarski zbornici, o skladu kmetijskih zemljišč, o lastniškem preoblikovanju zavarovalnice (lete imajo še veliko t.i. družbene lastnine) in o privatizaciji državnih bank. Med slednjimi sta najbolj pomembni Nova Ljubljanska banka in Nova kreditna banka Maribor. Stranke vladne koalicije pa se bodo morale sporazumeti tudi o energetski politiki, povsem se npr. razhajajo pri oceni znanega projekta o gradnji nove termoelektrarne (t.i. TE 3) v Trbovljah, pa o morebitni uvedbi obdavčitve osebnih avtomobilov. Kljub poudarjanju pripravljenosti in volje treh političnih strank, da ohranijo sedanjo vladno koalicijo, pa so odnosi med njimi zapleteni in občutljivi do take stopnje, da bi novi dogodki na slovenskem političnem prizorišču lahko povzročili razpad koalicije. Neki komentator je v dnevniku Delo v soboto zapisal "da premier dr. Janez Drnovšek s svojim znanim pragmatizmom teži k ohranjanju stanja, ki slabo in negativno vpliva na celotno družbo. V svoji togi drži, ki ga ohranja na relativno močnem in ugodnem položaju - edini pogoj je, da ničesar ne tvega -, pa je predsednik vlade postal tudi predvidljiv. Marjan Podobnik ve, da Janez Drnovšek ni pripravljen tvegati - to se preprosto vonja in vidi. Podpredsednik vlade in predsednik SLS to dobro izkorišča, premier pa se dela, da tega ne opazi."

Na obstoj oz. usodo vlade pa bi utegnili vplivati tudi drugi dogodki, ki jih omenjajo v Sloveniji. Med temi sta tudi morebitna združitev Slovenske ljudske stranke in stranke Slovenskih krščanskih demokratov in uveljavitev večinskega volilnega sistema.

SPET PREISKOVALNA KOMISIJA O NAJDBAH OROŽJA IN OPREME

V Sloveniji je parlament doslej odredil že več kot deset preiskav o domnevni vpletenosti politikov in funkcionarjev (večinoma iz prejšnjega režima) v razne domnevno nečedne posle. Nobena komisija pa ni uspela končati svojega dela, bodisi zaradi pomanjkanja politične volje ali pa spričo prenehanja mandata državnega zbora. Poslanci najvišjega zakonodajnega telesa pa so na prvem zasedanju letos brez razprave odredili parlamentarno preiskavo o morebitni vpletenosti in odgovornosti nosilcev javnih funkcij v zvezi z najdbo orožja na mariborskem letališču leta 1993 ter najdbo orožja in opreme v skladišču Ložnica na Štajerskem. Zahtevo za uvedbo preiskave je podpisalo 34 poslancev, med katerimi pa ni bilo predstavnikov socialdemokratske stranke in Slovenskih krščanskih demokratov.

PDG / SEZONA 1998/99

JETNIK NEUSMILJENEGA MODERNEGA SVETA

IVA KORŠIČ

V novogoriškem gledališču smo v četrtek, 14. januarja, še čutili praznično novoletno vzdušje, saj so v preddverju drobno svetile modre lučice, obenem pa je v veliki dvorani bila na sporedu prva premiera v letu 1999, tretja v letošnji sezoni. Domači gledališki ansambel je moral zaradi zunanjih sodelavcev spremeniti začrtani repertoar in namesto drame D. Harea *Pogled Amy Thomas*, ki bo na programu v prihodnji sezoni, smo lahko sledili prvič na slovenskem odru komediji Neila Simona *Jetnik druge avenije*. Iz angleškega jezika jo je v slovenskega prestavil lektor PDG Srečko Fišer, zrežiral pa Jaša Jamnik, ki si je s svojim poustvarjalnim delom že priboril marsikateri uspeh.

Neil Simon je eden izmed najbolj priljubljenih in plodovitih sodobnih ameriških komediografov. S svojimi gledališkimi in filmskimi stvaritvami je osvojil nešteto gledalcev, si pridobil naklonjenost kritikov in prejel tudi prestižne nagrade. Z nekaterimi igrami je doživel osuplo število ponovitev. V 60. in 70. letih so se nekatera njegova dela pojavila tudi na naših odrih. V svojih prvih komedijah je ubiral lahkotnejše strune, kasneje pa je vanje vnesel resnejše tone, tako da se v njih prepletajo žalostne in smešne note. Je oster opazovalec moderne družbe, v kateri je človek ujet v past sodobnega ritma življenja, ki pač zahteva uspešnost, določeno stopnjo na socialni lestvici, predvsem pa denar in cel kup nebistvenih drobnarij. V tem na videz urejenem okolju se kretata protagonista *Jetnika druge avenije*, zakonca Edison, ki sta si ustvarila življenje po sodobnih "pravilih", dosegla sta udoben življenjski standard; toda njuna idealna vizija uspešnega življenja se zruši, ko je mož Mel odpuščen iz službe in ko jima tatovi iz stanovanja v 14. nadstropju newyorške stolpnice odnesejo vse. Tedaj se prikradejo v dušo protagonista vsi pritajeni strahovi, se pojavijo odprta vprašanja o bivanju, o medčloveških odnosih; Mel je prepričan, da je sam proti vsem. Vsebina je povsem resna in pretresljivo je Melovo tesnobno občutje, toda smešni so v njej drobni vsakdanji pripetljaji in reakcije protagonista ter njegove duhovito ironične pripombe.

Bine Matoh se je povsem naravno preobrazil v Mela, preprostega, malega človeka, ki bi lahko prebival v katerikoli razviti državi sredi brezposelnosti, onesnaženega okolja in podobnih tegob. Gledališki umetnik je dosledno oblikoval vse nianse Melovega značaja v raznih situacijah. Mira Lampe je bila njegova "trezna" soproga, ki pa se ob koncu, ob težko dočakanem sneženju, postavi vštric njega, da bi skupaj izvedla načrtovani "maščevalni" naklep proti predrznemu sosedu. Milan Vodopivec je prepričljivo prikazal Melovega poslovno uspešnega brata Harryja; njegove tri že na prvi pogled smeh vzbujajoče sestre so v dobro premišljenih kretnjah in domiselni mimiki v svojem kratkem odrskem posegu duhovito orisale Nevenka Sedlar, Metka Franko, Dragica Kokot. Njihove značajske poteze je še poudarjala dobra izbira oblačil kostumografke Ane Matijević. Scenografska zasnova Barbare Matul Kalamar je učinkovito utesnjujoče uokvirila dogajanje.

Čeprav ob gledanju te komedije ne zazveni prešeren smeh, se je tu pa tam vendarle iz dvorane slišalo neprikrito smehljanje. Gledalci so izrazili odobravanje ob novi odrski postavitvi z iskrenim ploskanjem, s katerim so večkrat priklicali na oder izvajalce.

PO ZAGOTOVILIH VODJE SLOVENSKE POGAJALSKE SKUPINE

DO LETA 2000 PRIPRAVLJENI ZA SPREJEM V EU

Politične stranke in skupine t.i. civilne družbe, ki so vzpodbudile in vodile osamosvojitev Slovenije, so ves čas poudarjale, da je eden od poglavitnih ciljev nove države njena ponovna vključitev v Evropo, to je v njen demokratični in prosvetljeni del, ki je organiziran v EU. Pri tem je Slovenija zabeležila več stopenj v integraciji. Že 5. aprila 1993 je bil sklenjen Sporazum o sodelovanju med Slovenijo in EU, ki je začel veljati 1. septembra istega leta. Slovenija in EU sta nato v izjemno kratkem času prehodili skoraj vso pot, po kateri so se v preteklosti združevale druge evropske države, saj so prvi sporazumi segli prav na področja prometa, trgovine s premogom in jeklom ter s tekstilnimi izdelki. Podpisan je bil tudi protokol o finančnem sodelovanju.

Omenjeni sporazum o sodelovanju je bil osnova za sklenitev Sporazuma o pridružitvi, ki sta ga Slovenija in EU podpisali 10. junija 1996 v Luksemburgu. Ob podpisu je Slovenija vložila prošnjo za polnopravno članstvo, s čimer je tudi formalno postala kandidat za članstvo v Uniji.

Sporazum o pridruženem članstvu Slovenije v EU bo začel veljati 1. februarja letos. Naslednji cilj Slovenije je polnopravno članstvo. Ni še znano, kdaj bo to članstvo doseženo, saj se Nemčija, ki je trenutno predsedujoča država v EU, o tem ne želi opredeljevati. V Sloveniji poudarjajo, da se morajo priprave za vstop v EU kljub temu intenzivno nadaljevati: po programih, ki sta jih sprejela državni zbor in vlada, naj bi do leta 2000 morali izpolniti vse pogoje za polnopravno članstvo v EU.

Janez Potočnik, direktor Urada za makroekonomske analize in razvoj republike Slovenije in vodja pogajalske skupine za pristop Slovenije k EU, je v nekem intervjuju pred kratkim dejal, "da je malo verjetno, da bi leta 2000 stopili v EU, lahko in moramo pa do tedaj končati s pogajanji. Tudi ni ključni cilj, da bi v nekaj letih ujeli Evropo po ravni bruto domačega proizvoda na prebivalca, pač pa bi morali biti poglavitni cilj blaginja in življenjska raven Slovencev". Na vprašanje časnikarke o tem, kako potekajo pogajanja v Bruslju, kako so organizirana in kakšna je vloga vodje pogajalske skupine Slovenije, je odgovoril: "Formalno vodi pogajanja glavni pogajalec, zunanji minister dr. Boris Frlec, operativni vodja pa sem jaz. Ne jaz ne ožja pogajalska skupina (njo sestavljajo deset strokovnjakov in slovenski veleposlanik v Bruslju) nismo podrejeni kakemu ministrstvu, skupina je skoraj v celoti apolitična; prednost tega je v tem, da smo dobili strokovnjake, slabost pa v tem, da nimamo brezpogojne politične podpore. Vendar pa so podporo vključevanju podpisale vse ključne politične stranke. Deluje 31 delovnih skupin, ki jih v glavnem vodijo državni sekretarji v posameznih ministrstvih. V vsaki skupini je od 20 do 30 ljudi, vse delo pa sloni na ministrstvih, ki so zato ključna za uspeh pogajanj."

Kar zadeva prilagajanje Slovenije normam EU, "gre Sloveniji na političnem in gospodarskem delu dobro, pri zakonodaji pa lani res nismo naredili veliko. Zaradi tega bo v letu 1999 treba sprejeti 84 zakonov, ki so nujni, da zaostanek nadoknadimo, od tega jih je 36 že v parlamentarnem postopku. Kritično poročilo Evropske komisije iz lanskega leta bo po mojem mnenju pospešilo odločitve."

V državnem zboru bodo morale vladne in opozicijske stranke poiskati skupen jezik za odpravo zamud pri usklajevanju slovenske zakonodaje z evropsko. Ena od poti za hitrejše sprejemanje zakonov je zmanjšanje števila in trajanja razprav na zasedanjih parlamenta, kar naj bi dosegli z doslednejšim spoštovanjem veljavnega poslovnika; temu menda tudi opozicija ne nasprotuje. Razmišljajo tudi o tem, da bi za "evropsko" zakonodajo uporabili nov racionalnejši zakonodajni postopek, ki je predviden v predlogu novega poslovnika za delovanje parlamenta.

M.

ALTERNATIVNA NOBELOVA NAGRADA VESNI TERŠELIČ

Zagrebška Slovenka Vesna Teršelič, koordinatorica mirovnih skupin za človekove pravice in ženskih organizacij Protivojne kampanje Hrvaške, nekdanja učenka Ljubljanske osnovne šole Ledina, ki je bila leta 1997 nominirana za Nobelovo nagrado, je v minulem decembru prejela alternativno Nobelovo nagrado. Le-to podeljujejo v Štokholmu 9. decembra, dan pred podelitvijo tradicionalne Nobelove nagrade. Alternativno Nobelovo nagrado je leta 1980 na pobudo časnikarja Jakoba von Uexhuela zasnovala ustanova *Za pravo življenje*. Priznanje v višini 1,8 milijona kron podeljujejo osebam in združenjem, ki se v posebni meri prizadevajo za mir in uresničevanje človekovih pravic. Poleg Vesne Teršelič je letos alternativno Nobelovo nagrado prejela zdravnica Katarina Kruhonja, ki v okviru društva Gibanje za mir svojim ljudem posreduje znanje in izkušnje. Obe nagrajenki se v krajih nekdanje Jugoslavije zavzemata za spravo med prizadetimi ljudmi. Vesna Teršelič, ki se je odpravila na dolgo in naporno pot iskanja miru, je prepričana, da je sprava med sprtimi stranmi na Hrvaškem mogoča.

MARIJA PRIMC

LAVRIČEVA KNJIŽNICA V AJDOVŠČINI
v sodelovanju z
GORIŠKO MOHORJEVO DRUŽBO
vabi na predstavitev
KNJIŽNE ZBIRKE GMD 1999
v četrtek, 28. januarja 1999, ob 18. uri v prostorih Lavričeve knjižnice v Ajdovščini, Cesta IV. Prekomorske 1

SLOVENIJA

MERCATOR NAJVEČJA DRUŽBA V SLOVENSKI TRGOVINI

KMALU ZAČETEK GRADNJE VELIKEGA TRGOVSKEGA SREDIŠČA V KROMBERKU

Družba Mercator v Ljubljani hitro povečuje svoj delež in vlogo v slovenski trgovini. Zgradila je moderne in velike markete (to so blagovna oz. prodajna središča) v Ljubljani, na Ptuju in v Kopru, zdaj pa se pripravljajo tudi na gradnjo veleblagovnice na območju industrijske cone Mebla v Kromberku. Dovoljenje za naložbo oz. gradnjo je Mercator dobil na natečaju, na katerem so sodelovala tudi francoska družba Leclerc in podjetji Grosist Gorica ter Goriška iz Nove Gorice.

Veleblagovnica Mercatorja v Kromberku bo obsegala 15 tisoč kvadratnih metrov pokritih površin, gradnja pa bo veljala 2,7 milijarde tolarjev. Predsednik uprave tega poslovnega sistema Zoran Jankovič je povedal, da izvajajo tudi akcijo za priključitev novogoriškega podjetja Goriška, ki naj bi postalo last Mercatorja. Potekajo pa tudi pogovori o prevzemu oz. pripojitvi veletrgovine Grosist v Šempetru pri Gorici. Vse torej kaže, da bo družba Mercator kmalu postala prvi trgovec na Goriškem. Pri tem pa je zanimivo, da se Mercator vsaj za zdaj ne zanima za prevzem oz. obvladovanje trgovine v Vipavski dolini in v Posočju. Poslovni sistem Mercatorja je tudi preprečil nastanek t.i. "trojčka", to je združitev trgovskih podjetij Emona Merkur iz Ljubljane, Emone iz Kopra in Živil iz Kranja, v novo družbo z naslovom Emona živila. Ta nova trgovska družba bi bila največji konkurent Mercatorja.

V Sloveniji so mnenja o Mercatorjevih težnjah in načrtih deljena. Nekateri menijo, da gre za nastajanje velike konkurence trgovskim podjetjem iz tujine, ki odpirajo svoje prodajalne v Sloveniji, v drugih okoljih pa so prepričani, da hoče Mercator z novimi naložbami in prevzemi drugih podjetij postati največji monopolist v slovenski trgovini. Predsednik uprave Poslovnega sistema Mercatorja Zoran Jankovič je glede njihove vloge in teženj na Primorskem dejal, "da hočejo kupcem, ki zdaj marsikaj kupujejo v Italiji, zagotoviti dovolj domačega, to je slovenskega blaga, po cenah, ki ne bodo višje od cen v Italiji. O tem smo že prepričali kupce, ki prihajajo v naš market v Kopru. Gre skratka za uresničevanje naših ciljev, da mora domači potrošnik v prodajalnah Mercatorja dobiti enako blago po podobnih ali celo nižjih cenah, kot pa so v Italiji."

M.

RAZVOJ MARIBORSKEGA TAM-A

NEKDANJI SOCIALISTIČNI ORJAK AMERIŠKA LAST

Nekdanji orjak socialističnega gospodarstva v Sloveniji tovarna avtomobilov (TAM) v Mariboru je prešel v last tujega kapitala. Tovarno, v kateri je bilo v obdobju največjega razcveta zaposlenih celo okrog 7 tisoč delavcev, je kupilo mariborsko podjetje MTI Evropa. Le-to je last podjetja M. Tam International iz Kalifornije v ZDA, katerega večinski lastnik je poslovnež indijskega rodu John Eapen, solastniki pa tudi nekateri slovenski državljani.

Tovarna TAM je zašla v krizo po razpadu Jugoslavije, ko so usahnila glavna naročila tovornjakov in drugih vozil, ki so jih dobavljali tudi bivši armadi. Kupec je tovarno kupil za 10,5 milijarde tolarjev, kar je sicer le 40% njene dejanske vrednosti. Iz omenjene vsote in drugih prihodkov bo treba najprej izplačati državo in bivše delavce TAM-a, ki so največji upnik nekdanje tovarne v Mariboru.

Poslovnež indijskega rodu iz ZDA, ki je že obiskal Maribor in se tam seznanil s stanjem bivše velike tovarne avtomobilov, obljublja, da bodo za povečanje proizvodnje v naslednjih petih letih vložili 70 milijonov dolarjev, kar bi za slovensko kovinskopredelovalno industrijo, ki je obdobju samostojne Slovenije izgubila že 70 tisoč delovnih mest, ogromno pomenilo.

Proizvodnjo bodo kmalu obnovili in že z letošnjo prodajo gospodarskih vozil, avtobusov, traktorjev in nadomestnih delov načrtujejo prihodek 99 milijonov dolarjev; leta 2004 pa bi ta narasel na 372 milijonov dolarjev. Kupec iz ZDA zagotavlja, da bo od Slovenske razvojne družbe prevzel tudi osem družb, t.i. Mariborskega projekta prenove, ki so jih ustanovili v obratih in drugih prostorih nekdanjega TAM-a. V njih je zaposlenih okoli 1.200 ljudi in predstavljajo torej pomembni družbeni in gospodarski objekt. Novi lastnik bo tako izpolnil priporočila o narodnogospodarskih koristih prodaje, ki jih je dal predsednik slovenske vlade Janez Drnovšek. Poudarjajo, da bi novi ameriški lastnik do leta 2004 dajal delo 6.549 zaposlenim.

M.

KMETIJSKI NASVETI

NEKAJ NAPOTKOV O GOJENJU CIKLAME

Med pozimi cvetočimi lončnicami je verjetno najbolj poznana in tudi priljubljena ciklama. V vsaki cvetličarni bomo lahko občudovali to lepo lončnico, ki jo ponujajo že v najrazličnejših barvnih odtenkih. Po zunanjosti je seveda podobna gozdni ciklami, je pa bistveno večja. Sobno ciklamo so vrtnarji vzgojili tako, da so križali različne ciklame, dokler niso dobili take, da je imela velike cvetove in seveda temu sorazmerno velike liste in gomolj. Žal pa so izgubile svoj značilni vonj, ki ga imajo gozdne ciklame. Sicer je za gojenje cvetja v zaprtem prostoru močan in izrazit vonj prej problem kot pozitiven vidik, saj mnogi ne prenašajo močnih vonjev.

Vrtnarji ciklame razmnožujejo s semenom, za navadne ljudi pa je bolj preprosto, da si ciklamo nabavimo v cvetličarni, čeprav se navadno zgodi, da jo dobimo v dar. Ko pride ciklama v hišo, moramo z njo ravnati previdno, saj je precej občutljiva lončnica. Postavimo jo na svetlo okno, a ne na južno stran, saj ne prenaša močnega opoldanskega sonca. Prostor naj bo čim bolj hladen, da bo ciklama čim dlje cvetela. Po možnosti jo zalivamo z deževnico. Če nimamo kapnice, bomo vodo iz pipe natočili v posodo in jo pustili, da stoji tudi cel dan in več in nato s tako vodo, ki ima sobno temperaturo in iz katere so izhlapeli nekateri plini ter se je klor usedel v spodnje plasti, bomo zalivali cvetje.

Tudi ciklamo zalivamo le ob robu lončka, tako jo varjemo pred sivo plesnijo, ki je najbolj nevarna bolezen ciklame, ker povzroča gnitje listov in tudi gomolja. Na 14 dni ciklami tudi dognojujejo s tekočimi gnojili, ki jih primešamo vodi, ko zalivamo. Zelo važno je tudi, da sproti odstranjujemo vse porumenele liste in odcvetele cvetove. Ne smemo pa jih odrezati, temveč jim moramo izpuliti iz gomolja, saj tako preprečimo gnilobo na ostankih pecljev.

Ko pozno pomladi preneha cveteti, jo mnogi kratkomalo odvržejo, ker jo vzgajajo kot enoletnico. Lahko pa poskusimo ciklamo obdržati, tako da nam bo zacvetela tudi prihodnjo jesen. V tem primeru moramo lonček do roba zakopati v zemljo v bolj senčnatem kotičku. Redno jo zalivamo z deževnico ali mehko vodo, v najhujšem poletju pa jo pod večer lahko orosimo z mlačno vodo. Poleti rastlina počiva, ko pa se jeseni dan skrajša, začne spet rasti. Takrat ciklamo presadimo v večji lonček, do pozne jeseni pa bo spet pognala liste in popke. Tik pred mrazom jo spet prenesemo v sobo, po možnosti na isto okno, kjer je prezimila in nas s svojimi cvetovi razveseljevala v minuli sezoni.

ITALIJANSKO PRAVO

DRUŽINSKO PRAVO IN SODOBNI IZZIVI (15)

DAMJAN HLEDE

Preidimo sedaj k vsebinskim postavkam zakona o mednarodnih posvojitvah, ki v celoti zamenjuje prvo poglavje (členi od 29 do 39 z naslovom *O posvojitvi tujih mladoletnikov*) tretjega oddelka zakona št. 184 z dne 4. maja 1983. Stara pravila proceduralne narave pa bodo še naprej veljala z ozirom na vse že vložene prošnje in na tiste, ki bodo vložene vse do takrat, ko bo prišlo do ustanovitve Komisije za mednarodne posvojitve in do objave Seznama pooblaščenih ustanov, ki ju predvideva novi zakon. Do ustanovitve bi moralo priti v sedmih mesecih od vstopa v veljavo zakona o ratifikaciji. Sodobne izkušnje nas seveda učijo, da je omenjeni časovni rok zgolj teoričnega značaja in da torej zelo verjetno ne bo spoštovan.

Omenjena Komisija, ki bo delovala v okviru predsedstva ministrskega sveta, bo imela splošni nadzor nad celim področjem mednarodnih posvojitev. Dajala bo pooblastila ustanovam, ki bodo skrbele za posvojitvene postopke, hranila arhiv posvojitev, skrbela za sodelovanje z drugimi državami in tudi za formacijo operaterjev na področju mednarodnih posvojitev.

Izrecna omemba mednarodnega sodelovanja je pomembna, saj se nanaša predvsem na sodelovanje med razvitimi državami na eni strani in nerazvitimi na drugi, in sicer zato, da bi se posvojitev ne izrodila v neko nadaljnjo humano ošibitev revnih dežel. Minister za družbeno solidarnost Livia Turco je to omembo takole motivirala: "Otrokom, ki so v težavah, je treba pomagati zdaleč, finančno, dokler je to mogoče, posvojitev naj postane le extrema ratio."

V zvezi s pogoji, ki jih mora imeti posvojitelj, zakon ne vnaša sprememb, saj se sklicuje na obstoječi 6. člen zakona št. 184/83: vsaj tri leta poročen par, ki ni ločen, niti zgolj de facto, in je sposoben za vzgojo. Precej vroča je bila tudi debata o pravici posvojenca do informacij o svoji identiteti. V zakonskem predlogu, ki je bil sprejet v poslanski zbornici, je bila predvidena pravica posvojenca, ki je postal polnoleten, da zaprosi sodišče za mladoletnike za dostop do informacij v zvezi s svojimi naravnimi starši. V senatu ta določba ni bila sprejeta in torej ni bila uzakonjena.

Ne nazadnje so zanimive tudi nekatere določbe finančnega značaja, ki jih je uvedel novi zakon z ratifikacijo mednarodne konvencije. Malokdo namreč ve, da postopek za mednarodno posvojitev stane posvojitelja od 22 do 30 milijonov lir. Odslej bo imel posvojitelj pravico, da 50% teh stroškov odbije od svojih dohodkov. Poleg tega bodo starši-posvojitelji imeli naslednje delavsko-pravne pravice: pravica do odsotnosti za ves čas, ki ga morajo starši preživeti v tuji državi v skladu z njenimi pravili. Za enega od staršev pa še naslednji pravici, ki veljata ob rojstvu vsakega otroka: obvezna plačana trimesečna odsotnost od dela od trenutka, ko je otrok dejansko vključen v novo družino; neobvezna šestmesečna odsotnost od dela v času, dokler otrok ne dopolni šestega lega starosti.

DALJE

KRATKE

NOV PRAVILNIK ZA ŽIVINOREJCE

Z letošnjim 1. januarjem je v Italiji stopil v veljavo nov pravilnik za prepoznavanje živine. Odslej mora biti govedo označeno na obeh ušesih, značko je treba pritrditi v roku 30 dni po rojstvu teleta, vsekakor pa preden bi ga prodali; brez te ušesne značke tele ne sme iz hleva. Vsako značko spremlja dodatna dokumentacija, ki jo mora rejec izpolniti in jo v roku 15 dni dostaviti veterinarski službi, ki izda ostalo dokumentacijo, nekakšen potni list, brez katerega se živina ne bo smela prodajati ali premikati po državi.

VEČ ZANIMANJA ZA ČRNA VINA

Tudi v Italiji se vse bolj uveljavljajo rdeča in črna vina. Ne glede na dejstvo, da so bile vremenske razmere v minulem letu posebno ugodne za dozorevanje črnih sort grozdja, tudi trend na evropskem in svetovnem tržišču kaže večje zanimanje za ta vina. Posledično pada povpraševanje po belih vinih. Postopoma, a nezadržno, se torej pivci vračajo k črnim vinom, ki dajajo sladokuscem nedvomno večja zadoščenja. Svoj čas je kazalo, da bo mogoče nove generacije pivcev navdušiti za sveža, sadno-močno karakterizirana bela vina, pokazalo pa se je, da je bogastvo okusov in vonjav, barve in drugih lastnosti črnih sort z belim skorajda nemogoče doseči. Vinogradniki bodo torej morali prilagoditi svoje pridelke tej stvarnosti. Težko pa bo najti ravnotežje, saj je vinski trg zelo podvržen okusu in muham uporabnikov.

VERONA PRESTOLNICA KMETIJSKIH SEJMOV

V dneh od 10. do 14. februarja bo v Veroni letošnji 101. vsedržavni kmetijski sejem, ki velja za najpomembnejšo tovrstno pobudo v Italiji. Tudi letos bodo posebno pozornost namenili razvoju oljkarstva in najnovejši tehnologiji.

Najpomembnejši vinski sejem v Italiji pa je Vinitaly. Prirejajo ga že 33 let in v tem času si je ta sejem pridobil velik ugled, saj dejansko predstavlja najbolj kakovostna vina v državi. Letos bo na sejmu, ki bo v prvi polovici aprila, sodelovalo več tisoč vinogradnikov in podjetij ter ustanov, ki delujejo na področju vinogradništva in vinarstva iz 78 držav.

ZIMSKI TURIZEM V SLOVENIJI

Pred dnevi je prva italijanska televizijska mreža RAI v oddaji, posvečeni gospodarstvu, predstavila Slovenijo kot dobrega tekmeca svojim, francoskim, švicarskim in avstrijskim zimskim turističnim krajem. Prednost približno 50 dobro opremljenih slovenskih smučarskih središč naj bi bila predvsem cena, saj računajo, da bi za teden bivanja v hotelu s tremi zvezdami Italijan izplačal 500.000 lir.

NOVI GOLF AVTO LETA V SLOVENIJI

Prodaja osebnih avtomobilov postaja eden najbolj pomembnih in donosnih poslov v Sloveniji. Nanj se navezuje kar nekaj odmevnih avtomobilskih prireditev, tako v prestižnem kot tudi v marketinškem pogledu. Med njimi je tudi tradicionalna izbira avtomobila leta, ki jo organizira šest časnikov oz. radijskih in TV postaj. Bralci in gledalci so tako izbrali šest vozil, ki so najbolj priljubljena v Sloveniji. Naslov slovenski avtomobil leta 1999 si je priboril volkswagen novi golf. Gre za vozilo, ki je že dolgo obdobje med najbolj prodanimi in priljubljenimi vozili na evropskem trgu. Naj še dodamo, da so lani v Sloveniji prodali okrog 68 tisoč novih avtomobilov raznih znamk, med katerimi prednjačijo avti evropske izdelave, po večini srednje jakostne moči. (M.)

KUHARSKI NASVETI

DOBRA HRANA VIR ZDRAVJA

Pri Mladinski knjigi v Ljubljani je konec minulega leta izšla praktična knjiga o zdravem prehranjevanju, ki jo je v srednjem veku napisala znamenita naravoslovka, mističarka, zdravnica, pesnica in opatinja sv. Hildegarda. Izdajo je pripravil Reinhard Schiller, v slovenščino pa je knjigo prevedla Alenka Beh Lauko.

Hildegardina knjiga ni zamišljena kot zbirka kuharskih receptov, čeprav je v dodatku navedenih nekaj le-teh, temveč njen namen je obširneje predstaviti Hildegardine izreke o prehrani in vpogled v svetničino zdravilstvo in spoznanja o povezanosti človekove presnove in bolezenskega dogajanja v telesu. Hildegardine misli o prehrani lahko pokažejo bralcu pot do sprememb pri dosedanjih prehrambenih navadah; opozarjajo nas na delovanje posameznih sestavin živil in odkrivajo, kako prepoznavati zdrava živila in jih ovrednotiti pri vsakodnevni prehrani. Še danes velja izrek, da sta hrana in spanje vir zdravja.

Spanje je druga človekova "hrana". To pomeni, da za ohranjanje zdravja nista pomembna le zdrava prehrana in izločanje odpadnih snovi, temveč nanj odločilno vpliva tudi naravnemu ritmu prilagojen način življenja.

V knjigi je velika pozornost namenjena boleznim, ki jim je vzrok napačna prehrana. To so lahko glavobol, naglušnost, želodčne težave, najrazličnejše bolečine ledvic, trebuha itd. Hildegardina navodila pa naj bi bralca popeljala do boljšega zdravja, vedrega razpoloženja itd. Osnovni nasveti pravijo, da se moramo izogibati strupom v kuhinji, zmanjšati moramo dnevne količine hrane in doseči tisto optimalno količino, ki jo telo potrebuje.

Hildegarda je v ta namen napisala več napotkov za zdrav odnos do prehranjevanja. V vsakdanjem življenju je najbolj pomembna razumna izbira živil. Priporočljivo je uporabljati le naravno dozorela živila, ekološko pridelana živila in iz domačega okolja. Dober nasvet pravi tudi, da gre živila prilagajati letnim časom. Sicer pa bo bralec lahko tudi s pomočjo knjige spoznal strupove v kuhinji, saj imajo številna uveljavljena živila slab učinek na človeško telo. Dodatek h knjigi zato razlaga, kaj vsebujejo živila. Nakar daje na voljo nekaj preprostih, a zdravih receptov ter krajši prikaz primerne prehrane pri različnih boleznih.

Hildegardini nasveti so torej koristni za vsakogar, še posebej za gospodinje, kuharje in tiste, ki so odgovorni za družbeno prehrano.

GABRIJEL DEVETAK

JADRANJE SVETOVNO PRVENSTVO V JADRANJU

ARIANNA BOGATEC LE 25., ČOPI IN MARGON ČETRTA

Pred nekaj dnevi se je v Melbournu v Avstraliji končalo svetovno prvenstvo v jadranju. Na njem je v razredu europa nastopila tudi naša jadralka Arianna Bogatec, ki pa z doseženim 25. mestom gotovo ne more biti zadovoljna, saj bi ji boljši izid lahko zagotovil nastop na prihodnjih olimpijskih igrah v Sydneyu leta 2000. Za dosego potrebne norme se bo Arianna morala še potruditi.

Prvenstva v Melbournu sta se v razredu 479 udeležila tudi slovenska jadralca Tomaž Čopi in Mitja Margon, ki sta na prejšnjem prvenstvu osvojila 3. mesto in bronasto kolajno. Na letošnjem prvenstvu žal tega uspeha nista ponovila, saj sta bila šele četrta za Francozoma Petitom in Cuzonom, Švedoma Molundom in Rahmom ter Poljakoma Stanczykom in Jakubiakom.

DOMAČA KOŠARKA

JADRANOVCI ZMAGALI, DRAGOCENA USPEHA ZA CICIBONO IN KONTOVEL

V 14. kolu košarkarske C lige je v soboto, 16. t.m., združena ekipa Jadran Nuova Kreditna na domačem igrišču premagala ekipo Amici del Basket Artena iz Pordenona z izidom 79:63. Jadranovci so po dveh zaporednih porazih, po ponovnem začetku prvenstva po božičnih in novoletnih praznikih, torej spet prišli do zmage in se sedaj nahajajo na petem mestu na lestvici.

Za naše ekipe v nižjih prvenstvih je bila športna sreča spreminjajoča. V C2 ligi sta tako Dom Kmečka banka kot Bor Radenska beležila poraza, v D ligi pa sta Cicibona Pref. Marsich in Kontovel Nord Est zabeležila dragoceni zmagi proti Cus-u oz. Legi Nazionale. V D ligi je Breg spet zmagal, tokrat proti Adriatici z izidom 91:86 in je s 14 točkami drugi na lestvici.

Tekme so odigrali tudi v mladinskih prvenstvih. V prvenstvu državnih kadetov je Kontovel La nuova edile žel pomembno zmago proti ekipi Amici del Basket iz Pordenona, medtem ko je Bor Friulexport izgubil proti ekipi UBC Latte Carso iz Vidma (na sliki posnetek s tekme). V prvenstvu deželnih kadetov je Borova ekipa izgubila proti ekipi Dopolavoro Ferroviario. Ravno tako je izgubil Jadran proti Soul Teamu, Dom Mark pa je premagal Goriziano. V

FOTO KROMA

kategoriji naraščajnikov je treba omeniti zmago Bora Friulexport v državnem prvenstvu proti Amici del Basket, v deželnem prvenstvu pa zmago Kontovela proti Pallacanestro Trieste ter visok poraz Jadrana proti SGT. V prvenstvih dečkov in propagande gre beležiti zmage ekip Kontovela in Bora, medtem ko se je slovenski derbi med Borom in Jadranom končal z zmago Bora.

NOGOMET

FIORENTINA ZIMSKI PRVAK ITALIJANSKE NOGOMETNE A LIGE

V nedeljo, 17. t.m., so odigrali zadnje kolo prvega dela italijanskega nogometnega prvenstva A lige. Po prvem delu je prva na lestvici s 35 točkami Fiorentina, ki je tako osvojila naslov zimskega prvaka.

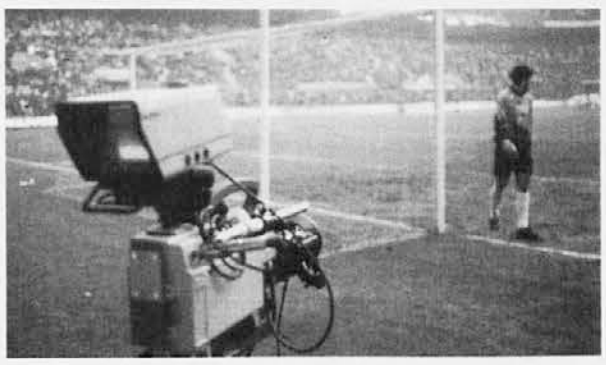

Fiorentina je na domačem igrišču premagala moštvo Cagliarija s 4:2. Kar tri od štirih golov je dal Argentinec Batistuta, ki je v 17 tekmah dal prav toliko golov. Za svoj zimski naslov se mora trener Fiorentine Giovanni Trapattoni zahvaliti prav Batistuti, saj gre za igralca, s katerim se na tekmi tehtnica kaj lahko prevesi na zmagovito stran.

Neposredna zasledovalka Fiorentine, Parma, pa je v istem času doma izgubila z Laziom z izidom 1:3, ki jo je tako tudi dohitel na drugem mestu na lestvici z 32 točkami. Sledi jim Milan, ki je doma s težavo premagal Perugio z 2:1 in ima sedaj 30 točk. Nadaljuje pa se kriza Interja, ki je v Bologni izgubil proti domačemu moštvu z 2:0, in Juventusa, ki je v Benetkah le izenačil proti domači Venezii (ki je med drugim zadnja na lestvici) z izidom 1:1. Juventus, ki je pred kratkim nakupil tudi Francoza Henryja, se tako s 24 točkami nahaja na sredini lestvice. Turinsko moštvo ima le točko več od Udineseja, ki je doma izenačil z Empolijem z 0:0 (Videmčani pa se pritožujejo, ker po njihovem mnenju sodnik ni piskal enajstmetrovke v njihovo korist).

BOKS

MIKE TYSON SPET NA BOKSARSKEM PRIZORIŠČU

V noči med 17. in 18. januarjem je v areni MGM v Las Vegasu (ZDA) potekal boksarski dvoboj v težki kategoriji med Južnoafričanom Francoisom Botho in Američanom Mikeom Tysonom, nekdanjim prvakom v tej kategoriji, ki se je na prizorišče vrnil po poldrugem letu prisilne odsotnosti. Kot znano so Tysonu prepovedali nastopanje na boksarskih tekmovanjih, potem ko je 28. junija 1997 med krutim dvobojem proti Evanderju Holyfieldu odgriznil nasprotniku uhelj in bil zato izključen. Sicer pa je imel zaradi svojega nasilnega značaja resne težave s pravico.

Tyson je v lasvegaškem dvoboju premagal Botho na koncu pete runde, po dveh minutah in 59 sekundah, s knockoutom. Nasprotnika je namreč podrl s strahovitim udarcem v obraz, tako da se je Botha v trenutku zgrudil na tla. To mu je zagotovilo zmago in tudi 34 milijard lir zaslužka. Zmaga pa za Tysona pomeni tudi možnost nadaljevanja prisilno prekinjene in skorajda zapravljene kariere, čeprav je treba povedati, da po mnenju mnogih boksarskih izvedencev nekdanji svetovni prvak v težki kategoriji na nedavnem lasvegaškem srečanju ni zablestel. Tako naj bi bil vsaj v treh od petih rund Južnoafričan Botha boljši od Tysona, ki pa se je nasprotnika odkrižal z že omenjenim strahovitim knockoutom. Na srečanju je prišlo tudi do številnih nekorektnosti obeh boksarjev, ki sta povzročila tudi krajši pretep.

To je bila 46. Tysonova zmaga, odkar je poklicni boksar. Vseh njegovih poklicnih nastopov je bilo doslej 49. Predvideno pa je, da se bo Tyson pomeril z novim nasprotnikom že 24. aprila letos. Proti njemu naj bi boksal Nemec Axel Shulz.

SNEŽNE RAZMERE V DEŽELI FURLANIJI-JULIJSKI KRAJINI

19.1.1999	cm snega	odprte proge	delujoče vlečnice	zadnje sneženje	dostopne ceste	tekaške proge
KRAJ	MIN-MAX	ŠT. KM NA SKUPNIH	MED TEDNOM / NA KONCU TEDNA	DNE / KOLIČINA	(PV) PRIPOROČENE VERIGE (OV) OBVEZNE VERIGE (O) ODPRTE	SKUPNO KM / KM TEPTANIH
PIANCAVALLO tel. 0434 655258	30 - 70	21 / 21	8 / 11	12.1. / 5 cm	O	18 / 18
FORNI DI SOPRA VARMOST tel. 0433 88208	60 - 80	12 / 12	5 / 7	13.1. / 10 cm	O	15 / 15
RAVASCLETTO ZONCOLAN tel. 0433 66033	45 - 100	20 / 20	7 / 9	13.1. / 5	O	5 / 5
TRBIŽ - SV. VIŠARJE tel. 0428 2967	55 - 90	10 / 14	6 / 7	12.1. / 10	O	60 / 46,5
NEVEJSKO SEDLO tel. 0433 54026	75 - 115	6,5 / 9	4 / 6	13.1. / 5	PV	2,5 / 2,5

Z Novim glasom v novo leto!

MED RAZLIČNIMI GLASOVI TVOJ NOVI GLAS

Združili smo več glasov tistih Slovencev, ki odločno zagovarjajo krščansko držo in demokracijo. Zato bralce vabimo v zanesljivo smer, ki presega sodobne malike pridobitništva, koristi, dobička in uspešnosti za vsako ceno. In voščimo vam, zakaj ne, da bi se vam tu pa tam ob branju ustavil čas.

POKLONI SEBI IN PRIJATELJEM NAROČNINO NA NOVI GLAS

LETNA NAROČNINA
ITALIJA in SLOVENIJA 70.000 LIR,
INOZEMSTVO 110.000 LIR,
ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR

NAVODILO ZA NAROČNIKE
Obrazec izrezite ali fotokopirajte, izpolnite ga v vseh delih in ga pošljite po pošti ali osebno prinesite na tržaško oz. goriško upravo Novega glasa - Zadruge Goriške Mohorjeve.

ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA
34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL. 0481 533177, FAX 0481 536978
34133 TRST, UL. DONIZETTI 3
TEL. 040 365473, FAX 040 775419

NAROČAM SE
NAROČITE SE LAHKO TUDI PO TELEFONU

IME IN PRIIMEK

NASLOV

DATUM PODPIS

NAROČAM PRIJATELJA

IME IN PRIIMEK

NASLOV

DATUM PODPIS NAROČNIKA

NOVI GLAS
primorski tednik